
3 1761 07810822 2

NILS KJÆR

SAMLEDE
SKRIFTER

NILS KJÆR

TEATER
ANDEN SAMLING

SAMLEDE SKRIFTER

BIND II

KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOKHANDEL
KJØBENHAVN - LONDON - BERLIN
MCMXXII

OTTO STENERSENS BOKTRYKKERI · KR.A

REGNSKABETS DAG

PERSONER

FINN HEGAARD.
KAREN.
ARTHUR, deres søn.
ERIK FRISTRUP.
BESTEMODEREN.
MARTINE, gammelt tyende.
NIVE, hendes søn med afdøde Hegaard.
ALEXANDRA.
AABY.

FØRSTE AKT.

Dagligstue i Hegaards hus. Stort hus i forfald. Sen eftermiddag.

FINN. Mairegn. Der falder en fin duggende mairegn. Engang løb vi barhodet ud i den for at faa haaret sort.

KAREN. Løb ud igjen, for nu er det graat ved tindingerne.

FINN. Men sindet er det samme.

KAREN. Ja, det er vist barnsligt.

FINN. Barnsligt, ungt, gammelt? Jeg ved ikke, men det er bestandig det samme, hver gang det aabner sig, og jo sjeldnere det sker, desto ældre er vi. Kan du ikke være lidt glad idag, Karen. Kan du ialfald ikke lægge bort regnskaberne og komme her og se paa bjerkene. Det vaade flimmer over det dæmrende grønt er vidunderligt.

KAREN. Jeg synes ingenting er vidunderligt, allermindst naturen, som du har forpagtet.

FINN. Noget maa jeg ogsaa eie.

Om jeg maa gaa fra gaarden, som du spaar, er det bare en provins i mit rige, jeg opgir.

KAREN. Ja, jeg burde hjælpe dig til at følge dine lyster. Lidt før eller lidt senere betyr jo intet. Men, du skal vide, at det er for Arthurs skyld og ikke for din, jeg holder igjen. Du kan gaa ud paa landeveien, hvilken dag du vil.

FINN. Det er vel ogsaa ham, som holder mig igjen. Vi blev tidlig færdige.

KAREN. Og det er din skyld. Din fra første stund af.

FINN. Du har verden paa det rene. Du rider til Hekkenfjeld paa din lineal. Jeg tar gjerne skylden paa mig, det tynger mig ikke. —

KAREN. Nei saamænd!

FINN. Men min forstand kan ikke forsone sig med din barnagtige sladder til Vorherre. Skyld? Jeg har endnu aldrig truffet et skyldigt menneske.

KAREN. Du trænger undskyldninger, det er sagen. Inderst inde erkjender du din uret mod mig og Arthur, mod dig selv ogsaa. Vi er fattige, mand, men jeg er den fattigste, for jeg tror ikke længer paa noget. Paa dig trodde jeg i flere aar. Ha.

FINN. Dine pigedrømme gik ikke i opfyldelse. Jeg var ikke den rette. At du gider!

KAREN. Du var ingenting, og det saa jeg først for sent.

Jeg snakker rolig, for nu er jeg ikke fortvilet længer. Den haardeste tid var dengang skjællene faldt fra mine øine, og jeg saa, hvem du var.

FINN. — Under masken.

KAREN. Nei, det var bare min forblindelse.

Aa Finn, du tror ikke, der kommer en regnskabets dag.

FINN. Jo, jeg tror paa mine daglige erfaringer.

KAREN. Jeg kunde taalt mange ting — utroskab — — du har været utro ogsaa naturligvis. Hvad skulde du ellers saa tidt til byen for?

Du sidder gjerne med familier i forstæderne?

FINN. Du glemmer, at det er din hoveddyd at taale.

KAREN. Ikke det engang!

Hvorfor haaner du mig da? Aa, jeg hader din lille grumhed. Du undres og undres og har intet

andet bestilt i hele dit liv. Jeg skal fortælle dig hemmeligheden. Du forundrer dig over mennesker, som eier følelser.

FINN. Ja, jeg gjør. Men du skylder mig en eftersætning. Du kunde taalt mange ting. — Hvad er det saa ved mig, du slet ikke har kunnet taale?

KAREN. Det er — altsammen. Hele dig. Som du er. Det jeg ikke kan begribe.

FINN. Det er vel det, vor ven Fristrup kalder min konsekvente holdningsløshed?

KAREN. Og saa det, jeg har sagt, hjerteløsheden inderst inde i forundringspakken. Var du endda ikke snil, slapt hen snil. Aa jeg er træt, træt.

FINN. Saa gratulerer jeg os begge. Du har ret, der bider ingenting paa mig, paa hjertet som du siger. Idag ialfald. Der er faldt noget skraat lys indover mig, fra en brandgul strime i vest, mellem to byger. Det har været en velsignet dag. Kom hid, Karen. Det skinner endnu gjennem vore ruder. (Det banker.)

FRISTRUP. Goddag venner. Goddag Karen. Goddag Finn. Haha. Jeg maa ulykkesforsikre mig, hvis jeg skal vedbli at komme under dette gjæstfrie tag. Idag traadte jeg durk gjennem gulvet i ydergangen, og det gav ikke engang et suk i planken. Du bor i et mørt hus.

KAREN. Det staar for fald. Vær sikker paa, at du finder dit fodspor næste gang, du kommer, og næste og næste. Min mand hegner om hullerne.

FINN. Jeg griber ikke ind i det, som maa ske. Jeg er en ven af skjæbnen.

FRISTRUP. Du mener Nemesis alligevel spænder ben for mig en vakker dag?

FINN. Nemesis har ikke noget med dig at gjøre. Man har ikke tænkt paa slige som dig ved lovgivningen.

FRISTRUP. Men paa slige som dig har man tænkt — ialfald ved den borgerlige. Haha. Jeg kommer

med den officielle jobspost, at du er ilagt mulkt for forsømmelighed i kommunalt hværv. Snart reises der tiltale.

FINN. Jeg betaler og ærer øvrigheden.

KAREN (til Fristrup). Sæt dig ikke paa den stol. Den er løs i limingen. (Fristrup vælger forsigtig en anden.)

FRISTRUP. Det var forresten en sag fore i fattigkommissionen, som burde interessert dig. Den angik en af dine husmænd, ham kunstneren, som du har foræret hus og jordlod.

FINN. Nive? Jeg har ikke foræret ham noget. Han tog hvad hans var. Han havde ovenikjøbet visse legitime rettigheder, som du sætter pris paa. Han var født paa pladsen.

KAREN. Ja, af en omstreiferske en vinternat.

FRISTRUP. Han tog altsaa eiendommen paa odel. Haha.

FINN. Kald det, hvad du vil. Hvad anden ret har jeg til min gaard? Jeg er født her. Det er alt. Min far var over sytti aar, min mor var under tredive, og det var i en selskabelig tid, jeg fremkom.

KAREN. Du skulde skamme dig for at udlevere din egen mor.

FINN. Jeg skammer mig ikke over min oprindelse. Deri er vi to vidt forskjellige. Men min ret til den gamles efterladenskaber er omtvistelig.

FRISTRUP. Du har altsaa samvittighedsgrunde til at la alt forfalde?

FINN. Lad det for øieblikket være dig nok, at jeg følger min lyst. Hvad var det saa med Nive? Jeg trodde, han var paa farende fod. Naar han er hjemme, pleier han at holde orden i min vinkjælder.

KAREN. Du har glemt din siste bestemmelse, som var den, at der skulde serveres for dem i hjemmet.

FINN. Ja, fruen blev mig for besværlig. Jeg egner mig ikke for høiere samtale. Hun har ogsaa dan-

net sig vel overdrevne forestillinger om mandens talent. Med alle sine moralske forudsætninger, med alle sine fordomsfri livsanskuelser er han dog en middelmaadighed.

FRISTRUP. Haha. Ja, hans farver er jo det rene skidt.

FINN. Hvor lærte du at skjelne skidt fra farver? Er det i stipendiekomiteen man er begyndt at gaa saa grundig til værks?

FRISTRUP. Min ven, jeg nyder visse tillidshværv i kraft af —

FINN. I kraft af folks tillid. Javist.

FRISTRUP. Men jeg tar ikke din spøg ilde op. Du skriver ikke i aviser.

FINN. Nei, vær tryg. Jeg kommer ikke og refererer drøftelserne i fattigkommissionen. Hvad havde I fore med Nive?

FRISTRUP. Det er dette evindelige konkubinat.

FINN. Men man lar da dannede mennesker skjøtte sine konkubinater selv?

FRISTRUP. Opinionen, kjære ven. Jeg maa da for fan ta hensyn til opinionen. Hvad skulde jeg ellers ta hensyn til? Desuden bestiller jo ikke manden det Guds skabende gran, og hans dovenskab demoraliserer ungdommen. Der er flere unge mennesker, som har forladt landbrugsskolen og meldt sig i malerlære hos ham. De erlægger betalingen i brændevin og kalder sig impressionister.

FINN. Det er da bedre, at vi holder en kunstnerskole end en landbrugsskole. Poteterne gror jo vildt i dette land. Og om en og anden bondeknold omkommer i fusel, det siger intet, saafremt en eneste i Nives atelier faar et indtryk af livets beske komik. Det kan man bli kunstner paa.

KAREN. Du vilde forhaabentlig tænke anderledes, om Arthur fik sin gang der.

FINN. Hvem véd? Jeg melder ham vel neppe ind —

KAREN. Det synes jeg du burde.

FINN. Glem ikke dit gamle venskab, kjære. Nive! Nive — din hjærtensven.

Forresten — «burde?» Jeg drister mig ikke til at plumre op i begivenhedernes klare løb. Hvormange gange skal jeg fortælle dere, at jeg er skjæbnens beste ven, hjærtensven?

FRISTRUP. Du tror du kan undlade at handle?

FINN. Jeg handler ialfald ikke med forsæt, og det maa komme mig tilgode under opgjøret.

FRISTRUP. Men der udgaar fra dig hver dag tusen indflydelser, til godt eller ondt —

FINN. Ja, noget lignende gjorde jeg dig nylig opmærksom paa. Men jeg brugte ikke slige dogmatiske dumheder som godt og ondt. Du behøver ikke at fortælle mig, at jeg lever.

FRISTRUP. Men du maa da ha en slags plan med dit liv?

FINN. Det véd jeg ikke. Men jeg bestiller da noget. Jeg spreder usikkerhed. Jeg opflammer til vankelmod. Men jeg lægger ingen vægt paa min virksomhed og ænser ikke resultaterne.

KAREN. Du er salig fri for bekymringer.

FINN. Det vilde være synd at berøve dig dit livs indhold.

KAREN. Jeg elsker dem heller ikke.

FINN. Du har aldrig git slip paa en eneste. Og du har aldrig kunnet indføre nogen rangsforskjel mellem dem. Pigesorger og religionsskrupler og buksknapper hulter til bulter.

Det var alle omtankerne dine, som gjorde mig husvild paa mit eget arvegods — plogfurerne for dagligt brød i dit ansigt —

KAREN. Har jeg rynker, Erik Fristrup? Er jeg gammel og grimete?

FRISTRUP (ivrig). Du er deilig, Karen, du er deilig. (Fatter sig.)

Ja, undskyld Finn, din kone er da saa ung og saa pen, mener jeg.

FINN. Ja hun har holdt sig godt gjennem alle næringssorgerne. Og *jeg* har værget mig saa godt jeg har kunnet med min letsinds filosofi, men jeg forudsér udkastelsen. Nu lægger jeg ikke to pinder i kors for det, I kalder sorger. Jeg er skudfri.

KAREN. En ting kan ramme dig.

FINN. Som Balder. Og dine taarer, Karen! Dine taarer, tokk!

KAREN. Du skal engang huske, at du har gjort mig ond.

FINN. Den dag, den sorg. Men vi glemmer vor gjæst. Vore bemærkninger om ægteskabet naar hans øre, men vi overtaler ham ikke til at forandre sin stand.

KAREN. Ved vort eksempel nei.

FRISTRUP. Jo just. Kan hænde just.

FINN. Lad os faa whisky og soda ind i billardsalen. Fristrup og jeg tar en gammeldags á la guerre. Kom.

FRISTRUP (til Karen). Den er da ikke saa gammeldags. Hvad? Haha. (De gaar. Karen gaar hen til vinduet. Tilbage. Ringer. Omsider Martine.)

MARTINE. Til tjenest.

KAREN. Whisky og soda til herrerne.

MARTINE. Hva?

KAREN. Whisky og soda. Det nye brændevinet.

MARTINE. Jøss ja.

KAREN. Og is og citron. Ind i billardsalen.

MARTINE. Skal det være tre glas?

KAREN. Nei to.

MARTINE. Aa nei. Fruen holder sig vel for god til sligt.

KAREN. Hvad mener du?

MARTINE. Ingenting. Ingenting. Men det er rart med det. I gamle Hegaards tid drak de bare franskt brændevin. Hegaard drak en flaske om dagen i hverdagslag. Ja det var andre tider.

KAREN. Man drikker vel ikke mere nuomstunder.

MARTINE. Nei, men det tar mere paa homøret. Dengang var folk gla, naar de var fine. Vi bar dem saa pent ovenpaa, naar de havde turet fra sig og klædde af dem som smaabarn og lod naturen ha sin gang. Mandfolk maa faa sin vilje i verden, men en stakkar fik ikke stort pusterum.

KAREN. Ja, det saa vist slemt ud, om de ikke fik sin vilje.

MARTINE. Jøss ja. Men fruen har en snil mand. Han holder maade med alt.

KAREN. Altsaa whisky og soda. (Høit.) Har De hørt? (Arthur ind.)

MARTINE. Jøss ja. Jeg gaar. Jøss. (Martine ud.)

ARTHUR. Hvor er far?

KAREN. Her er jo jeg, Arthur. Kan du ikke nøie dig med mig?

ARTHUR. Jeg skulde spurt far om noget. Far véd alt, og det vil jeg ogsaa. (Nærmere.)

Men véd du, hvad han gjør? Han viser mig noget, noget vakkert, farligt, saa jeg ser lys og mørke paa én gang og kjender det fryser nedover ryggen og brænder i øinene, og saa med én gang, med et eneste ord visker han det ud. Slipper han mig. Jeg kan ikke forklare dig det, og jeg skjønner det ikke selv. Men far kan gjøre mig saa alene og saa bitteliden.

KAREN. Du er rædd for ham?

ARTHUR. Ja, men han er mild. Han er mildere end dig og alle mennesker. End mig ogsaa.

KAREN. Hvad vilde du spurt ham om?

ARTHUR. Det siger jeg ikke. Jeg har gjort noget. Noget galt, som jeg er soleglad for. Noget rent forfærdelig.
Men far skal vide det. Ikke du.

KAREN. Men jeg er din mor.

ARTHUR. Det faar ikke hjælpe. Det er ikke, fordi han er min far, jeg vil betro ham alt. Det er fordi han er klok og god, og fordi han ikke ønsker noget af alt det, du og de andre ønsker.

KAREN. Hvad ønsker jeg, som er galt. Jeg har ikke stort igjen. Ogsaa dig er jeg nærved at miste. Jeg ønsker bare at beholde det allerdyreste.
Arthur, lad ham ikke lære dig at bli haard.

ARTHUR. Far?

KAREN. Ja mig har han engang for alle forladt — alene og bitteliden som du siger.

ARTHUR. Aa pyt mor. Du overdriver. Du lar dig henrive af dine stemninger som alle kvinder.

KAREN. Aa lille bitte mand! Jeg maa le i al min bedrøvelse.

ARTHUR. Der kan du se, jeg har ret. (De ler. Martine gjennem stuen med et bræt med flasker og glas.)

ARTHUR. Han er derinde? Med Fristrup?

KAREN. Ja.

ARTHUR. Jeg kan ikke like Fristrup. Kan vel du heller like ham, mor?

KAREN. Aa jeg! Vi har saa faa venner.

ARTHUR. Men han er tarvelig. Han begriber ikke et muk af far, og jeg tror ikke, han under ham godt. Han gaar her og sniger. Det han slaar om sig med i Stortinget er herfra. Det siger Nive.

KAREN. Du omgaas da ikke Nive? (Martine tilbage.)

ARTHUR. Omgaas! Han er jo ti aar ældre end far. Men det er en satans hund. Man kan tale med ham.

KAREN. Saa dét kan man. Du som synes, Fristrup er tarvelig — —

ARTHUR. Ja, men Nive er kunstner, mor. Han har temperamentet. Han lever paa randen af helvede. Men du skjønner aldrig det. Du skjønner ikke rigtig far. Ikke mig heller. Du er bondepige. Bondetaus.

KAREN. Er det af din far eller af impressionisten, du lærer at foragte din mor?

ARTHUR. Lille, lille mor. Saa saa! Jeg bare tænker saa mangt. Paa indflydelser. Arv. Jeg ligner far mere end dig. Men jeg ligner dig ogsaa. Jeg kunde ikke nøie mig med at gaa omkring og tænke og bygge og puste over ende korthus. Jeg kløør i fingrene efter tunge løft. Det maatte heller være lidt galt tænkt.

KAREN. Jeg, jeg, jeg, jeg.
Arthur, fortæl mig, hvad du vilde betro din far.

ARTHUR. Ikke tale om.

KAREN. Din far er syg. Ser du ikke, at han er syg?

ARTHUR. Far? Hvad siger du? Hvad mener du?

KAREN. Vi maa skaane ham.

ARTHUR. Fy, du mener, han er gal. Vogt dig, mor.

KAREN. Mister jeg dig, mægter jeg mig ikke længer.
Synes du, det er rigtig, at han lægger alt øde for os? Hvordan bruges gaarden? Hvordan forvaltes din eiendom? Han lar husmænd og kunstnere og alskens krapyl æde din arv.

ARTHUR. Vilde du, han skulde knipe? Jeg vil ogsaa være seigneur, naar min tid kommer.

KAREN. Men om din tid ikke kom?

ARTHUR. Verden er aaben. Jeg vil aldrig bli siddende her og kukelure.

KAREN. Holder du ikke noget af dit hjem?

ARTHUR. Jeg maa først forsøge saa mangt andet.

KAREN. Du véd ikke af fattigdom. Og ikke han heller. Men det gjorde jeg i min ungdom. Den graa, som kom med frosten og om sommeren med den lange tørke deroppe paa fjeldgaarden. Han skjønner sig ikke paa min angst.

Og det er den, det er den først og fremst, som driver mig fra ham.

ARTHUR. Hvem snakker du om?

KAREN. Du skulde hjælpe mig, Arthur. Nei, nei. Havde du været liden, kunde du hjulpet mig. Jeg er værgeløs, fordi du ikke er det længer.

ARTHUR. Mor.

KAREN. Ja.

ARTHUR. Du er vakker, naar du sidder slig i skumringen og duver saa sørgmodig. Jeg kan huske, du sad gjerne saa med hænderne om knæet i gamle dage.

KAREN. Det er længe siden, du var hjemme hos mig om kveldene.

ARTHUR. Du sang. Du synger heller aldrig mere.

KAREN. Nei, det var jo bare for dig og for mig selv. Det var gamle bondeviser.

ARTHUR. Det var som søvnig sol mod fjeldkammen. Som blege vidder og blaa røg langt borte. Og skindfelden nær ved. At krybe under. Du fortalte ogsaa.

KAREN. Og du fortalte mig. Alt hvad du vidste og tænkte og fandt paa.

ARTHUR. Nu er jeg for gammel. (Tænder lampen.)

Men du mor, du er jo ganske ung.

KAREN. At du tændte Arthur! (Finn Hegaard og Fristrup ind.)

FRISTRUP. Nei, det nytter ikke. Du er mig for resolut i stødene.

FINN. Ja der kan du se. Det er ellers en egenskab, du savner i mit daglige liv.

FRISTRUP. Nei, der render kuglerne fra dig, du.

FINN. Va banque, ja.

FRISTRUP. Men se, der har vi junkeren. God aften, herr Arthur.

ARTHUR (forbi ham). Far, lad mig faa lov at snakke med dig.

FINN. Kom her, min ven. Vor gjæst undskylder os. (Begge ud.)

FRISTRUP. For en hanekylling!

KAREN. Ganske ung. Jeg er for uberørt til at høre om hans bedrifter. Han gaar til sin far med dem, til mig kommer Martine og slubrer i minderne om hans bestefar. Synes du ogsaa, jeg er ganske ung? Jeg har en mandbar søn og en mand med sølverstænk i haaret, en filosof, som ikke gjør en kat fortræd.

FRISTRUP (imod hende). Du er ung og du er deilig. Karen, hvor længe skal jeg vente paa dig?

KAREN. Graadig er du, gudskelov. Men du skal vente. Jeg er ikke saa ung, Erik. Jeg har ført regnskaber i mange aar.

FRISTRUP. Og hvad har du regnet ud?

KAREN. Mine kræfter. Jeg maa ramme ham, og det kan jeg ikke, hvis jeg følger dig nu. Jeg gruer mig for hans skuldertræk.

FRISTRUP. Du tænker mere paa ham end paa mig. Du elsker mig ikke, Karen.

KAREN. Erik Fristrup, du er en statelig mandsper-

son, og du kan godt undgaa at være latterlig. Prøv at forestille dig, at vi ikke er saa unge som vi ser ud, og lad os tale fornuftig sammen.

FRISTRUP. Bliv ved du, som er den fornuftigste.

KAREN. Jeg elsker dig, fordi jeg elsker tryghed. Det har jeg sagt dig saa mange gange; men jeg bekvemmer mig en gang til. Du har vilje over mig. Jeg har levet paa vildstraa, og hos dig har jeg tag over hode.

FRISTRUP. Du tror, jeg er nøisom.

KAREN. Indbild dig bare ikke, at jeg er oversanselig. Jeg elsker dig *fordi*. Hører du, vi sidder ikke her for at kurre. Vil du sige fra. Vi er grove bønder, vi forstaar hinanden.

FRISTRUP (imod hende). Hvor længe skal jeg vente paa dig?

KAREN. Du prøver endnu benveien?

FRISTRUP. Det er den eneste.

KAREN. Saa kan du vende om.

FRISTRUP. Gaa fra ham og bliv min hustru.

KAREN. Men din karriere! En bortløben kone. Politisk selvmord. Betænk dig, streber.

FRISTRUP. Du haaner mig. Du kan selv vælge veien.

KAREN. Jeg har alt valgt den. Og du tør. Du tør?

FRISTRUP. Kys mig. (De omfavner hinanden. Arthur kommer tilsyne i døren til billardsalen. Han stanser, gaar gjennem stuen, ud den anden dør.

FRISTRUP. *Den* vei blev den korteste. (Finn Hegaard ind.)

KAREN. Det var et kort skriftemaal.

FINN. Det var heller ingen lang synd.

KAREN. Han kommer nok igjen imorgen med en større.

FINN. Hvi saa?

KAREN. Han betror dig jo alt, hvad han tænker og drømmer. Og nætterne i hans alder — — du er vel for gammel til at huske. Men jeg spaar, han kommer igjen imorgen tidlig.

FINN. Ja, jeg læser med ham om morgenen.
Jeg staar for første gang uden traad ind til din mening.

KAREN. Og netop nu, da jeg holder paa at bli din discipel.
Jeg tror paa lunerne, som du forkynder. De er som vindene paa havet. Vi véd hverken hvorfra de kommer eller hvorhen de fører os.

FINN. Det er laante ord i din mund.

KAREN. Du sætter ingen pris paa min lærvillighed. Det er ogsaa den eneste lille lærdom, jeg skylder dig. (I tanker.)
Arthur bestemte mig. Nu er jeg tusen mile fra det sted, hvor jeg sad stille — stille og ventede paa ham. Og det er knapt en halv time siden.

FINN (ser paa dem). Her er hændt noget.

FRISTRUP. Det er sent. Det er paa tide at gaa.

KAREN. Skal du hjem og sove paa det? Jeg synes, det er best at faa en afgjørelse straks.

FRISTRUP (gjør en afværgende bevægelse).

FINN. Gjælder det en afgjørelse, saa lad os udsætte den saa længe som mulig.

KAREN. Jeg har vist Fristrup de regnskaber, som du aldrig gider se paa.

FINN. Jeg har et slags overblik. (Gnider hænderne.)
Det gaar vel jævnt nedover, haaber jeg?

KAREN. Ja, over alle forventninger. Idag er der ogsaa kommet et brev med posten. Din ven Aaby har opsagt sin lille prioritet. Kan du udrede de ti tusen kontanter?

FINN. Det er et godt tegn!

KAREN. Kan du udrede de ti tusen?

FINN. Derom maa du spørge dine regnskaber. Saa vidt mit overblik strækker sig — Neppe.

KAREN. Hvad agter du at gjøre?

FINN. Hvor litet du kjender mig! Intet. Intet.

KAREN. Det visste jeg. Men jeg har utrettet noget. Erik Fristrup overtar prioriteten.

FRISTRUP. Jeg? Jeg? Ja. Nei, jo det vil si, Karen har talt med mig derom, men det beror jo paa dig.

FINN. Det er en uegennyttig venskabstjeneste.

KAREN. Men Fristrup stiller en betingelse.

FINN. Naturligvis. Det gjør uegennyttigheden bestandig. Og hvad betinger du dig, ædle ven?

KAREN. Indseende med gaardens drift.

FINN. Aha.

KAREN. Har du noget imot det?

FINN. Ikke det allerringeste. Det skal bety en agrikulturel og moralsk gjenreisning, ikke?

KAREN. Kald det, hvad du vil. Min søn skal sikres sit retmæssige gods.

FINN. Jeg gir mit minde til alt. Paa den ene eller paa den anden maade fuldbyrdes det, som maa ske. Jeg faar en forvalter og Aaby sine penge og min søn en formynder og min kone — —

FRISTRUP (glemmer sig). Haha — — undskyld, jeg falder i tanker.

FINN. Det samme gjør vi andre. Jeg har faat mairegn over mit graanende hode. Jeg staar her og lyser av velsignelser.

KAREN. Behold du dem for dig selv. Eller velsign din mor, som du har løiet paa. Du er nok en søn av oldingen.

FINN. Ikke saa bitter, Karen. Alt kommer jo ud paa paa ét. Din vilje sker, dine ønsker gaar i opfyldelse.

KAREN. Si heller dine.

FRISTRUP. Det er sent. Det er paa tide at gaa.

FINN. Det er et overhændig regn. Du blir vel her i nat?

KAREN. Gjæstestuen i fløien er istand.

FINN. Saa godnat. Du sørger for vor gjæst, Karen. (Fristrup og Karen ud. Idet de gaar, banker det sagte paa vinduet. Finn Hegaard aabner).

STEMME UDENFOR. Bare ti minutter.

FINN. Saa prøv om du kan komme ind gjennem vinduet. Gangdøren er spærret av dine fiender.

STEMMEN. Hvor er min smidighed? Nu kommer jeg lettere ud av et vindu end ind. Alle forsmædelser er overgaat mig. Ræk mig en haand. (Hegaard hjælper ham ind).

NIVE. Puh, her er herskabelig høit til rez de chausséen . Store stuer, falmede silker, møl og rust, men empire. Jeg føler mig hjemme her.

FINN. Det har du ellers ingen grund til.

NIVE. En kunstner er hjemme i alle forhold. Han har armefanget. Nihil humanum, nihil alienum — — Ak, hvor er min latin!

FINN. Hvad vil du her i disse ti minutter?

NIVE. Jeg har trang til fortrolighed. Hør, min ven. Jeg er kastet ud av mit eget hus.

FINN. Av din kone?

NIVE. Av min elskerinde. Jeg holder ingen koner.

FINN. Er forholdet ikke godt? Hun pleier at beundre dig.

NIVE. Min kunst, ikke min karakter. Overfor min karakter er hun uforsonlig. Hun er en sjelden

kvinde, men hun har ikke gjennemtrængt kunstens væsen med sin intelligens. Hun er for lidet religiøs. Hun eier ikke mystik. Disponerer du over noget brændevin?

FINN (peger.) Derude. Du maa gjerne forsyne dig. (Nive ud i billardsalen og tilbage med flasker og glas).

FINN. Du kunde ogsaa været kellner. Du bærer det godt.

NIVE. Ikke at drikke, ikke i længden. (Betragter flasken). Glen. Glen Rosa. Jeg holder ellers paa en mildere drue, men Glen egner sig for min sindstilstand. Den er knastør som en globetrotter, den dræber sentimentaliteten. Samvittighedsnag, sorger, de kan komme og pikke som smaa fugle paa mit lille stenhjerte — —

FINN. Og det lille stenhjerte fælder ikke en taare?

NIVE (drikker). Sludder. Hvor er min lyse forstand? Old boy, du har det heller ikke rart?

FINN. Jo tak.

NIVE. Jeg saa lys i fløien, inde fra billarden. Og skygger mod gardinet.

FINN. Fristrups. Han ligger der i nat.

NIVE. Jeg sa skygger. Jeg saa skygger. Silhouetter. Profiler. Pluralis. Dualis. Nei. Nei. De furer lyver ikke. De er smertens. Jeg er en kjender av det menneskelige ansigt. Vil du, at jeg skal dræbe Fristrup?

FINN. Ja tak.

NIVE (ugjenkaldelig besluttet). Jeg dræber ham. Vil du laane mig til en revolver?

FINN. Du kan faa laant salutkanonen ude i haven.

NIVE. Jeg foragter dig. Du er ikke værdt din egen ulykke.

FINN. Du kom egentlig for at spørge mig tilraads.

NIVE. Tilgiv mig, min ven. Det er den endelig stillede tørst, som overvælder mig. Ja, bistand, venneraad. Jeg tør ikke gaa hjem til Alexandra.

FINN. Du har jo allerede faat dine prygl.

NIVE. Du kjender hende ikke. Hendes moralske overlegenhed har opbragt hende til det yderste. Jeg er paa flugt som Orestes. Lad mig ligge her paa en sofa i nat. Det er dyvaadt paa marken av al denne velsignede regn.

FINN. Ja, og vi er ikke længer unge. Jeg er nær de firti, saa er du op imod det halve aarhundrede.

NIVE. Du er hvidere i lokkerne.

FINN. Men dine er mere fedtede.

NIVE. Og vi er gift. Du ialfald tilgagns.

FINN. Du er heller ikke løs og ledig.

NIVE (drikker). Men Alexandra er tro til døden. Desværre. Aa liv, forspildte liv. Vet du, hvad anger vil si, kyniker?

FINN (skruer ned lampen). Det lysner. Find dig en sofa, og sæt flasken foran dig paa gulvet. Skulde angeren overvælde dig, saa hæld dig ud igjennem vinduet. (Finn Hegaard ud).

NIVE. Kyniker! Jeg føler mig hjemme her. (Nive pludselig hen til vinduet). Nei herfra er der ikke udsigt til fløikamrene. (Ind i billardsalen og tilbage). Nu har de slukket lampen.

(Tæppe).

ANDEN AKT.

Samme stue. Tidlig næste formiddag.

MARTINE (med støveklud). Du maa op. Retnu kommer fruen.

NIVE (paa sofaen). Lad hende bare komme. Vi er gamle hjertensvenner.

MARTINE (peger paa flasken). Ja ja. Sad han og drak med dig i nat?

NIVE. Han stak den ud, og jeg lod det ske. Han var temmelig nede paa.

MARTINE. At han vil skjæmme sig og sidde og ture med en slig en.

NIVE. Du savner ikke oprigtighed.

MARTINE. Hva slag?

NIVE. Ingen døvhed til ære for mig. Jeg er den jeg er, men jeg har aldrig takket dig for umagen.

MARTINE. Det var pure slump. Jeg havde aldrig været i ulykken før. Ok nei!

NIVE. Nei, der pleier ikke at gro græs paa alfarvei. Pæf! skaf mig en morgendrik. Jeg har vondt for at døie dig før frokost.

MARTINE. Du har vist faat nok.

NIVE. Gaa, siger jeg, og send en anden i dit sted.

MARTINE. Ja da. Det er maade paa at være spansk. Jeg gaar. (Martine ud).

ALEXANDRAS STEMME (udenfor). Jeg maa finde den ulyksalige.

NIVE (springer op og synker tilbage). Hun er ikke ytterst i diskanten. Stille hjerte!

ALEXANDRA (i døren). Er det her, du ligger? Jeg har ikke faat blund paa mine øine for angst.

NIVE. Du drev mig selv ud av vort hjem. Jeg har flakket om i regn og i blæst den ganske nat. Omsider er jeg tyet ind i dette asyl.

ALEXANDRA. Aa din pjalt! Skal du rende fra hus til hus med vor misère?

NIVE. Jeg trækker et slør for vore huslige forhold. Fra den side burde du kjende mig, Alexandra.

ALEXANDRA. Aa, dette er haabløst. Dette er den sorte haabløshed. (Sætter sig).

NIVE. Konkubinatet kan ophæves, dyrebare veninde.

ALEXANDRA. Og der staar flasken!

NIVE (mørkt). Den er tom. Du maa engang bære over med den pæl i mit kjød, Alexandra. Du er selv et ustraffelig menneske, og jeg farer vild. Men det er den, som farer vild, som finder de nye veie.

ALEXANDRA (noget formildet). Aa, din vei er slagen, og jeg ser grant, hvor den bærer hen. Men det er Hegaard, som har ødelagt dig. Det er av ham, du lærer din avskyelige moral. Hvis du havde en smule menneskeforstand, vilde du forstaa, at han gaar med nid til dit geni.

NIVE. Ti, Alexandra. Han er min ven.

ALEXANDRA. Han har aldrig anerkjendt dig.

NIVE. Finn Hegaard er ingen aaben natur. Til en viss grad mangler han skjønhedssans. Men heft dig ikke ved hans eneste svaghed.

ALEXANDRA. Han bedrager dig med sine almisser. Det var hans pligt at dele.

NIVE. Ikke saa høit. Betænk hvor du er.

ALEXANDRA. Jeg skal si ham det op i hans ansigt.

NIVE. Nei, ikke det. Ikke det. Kald det uretfærdighed, kald det evig bestemmelse. Han er Isak, jeg er Ismael, men hans fiender er mine fiender.

ALEXANDRA. Jeg kan ikke andet —: Dit sind maa jeg elske.

NIVE. Aa, Alexandra! (Kort bevæget ophold).

NIVE. Jeg skal si dig, dette hus skal ikke lægges øde. — Jeg har min mission her. Et menneske som jeg har en mission overalt. Lad det gaa som det vil: Ingen skal finde pletter paa mine bevæggrunde.

ALEXANDRA. Tror Du, han er ulykkelig?

NIVE. Han er meget ulykkelig. I nat har han betroet mig alt.

ALEXANDRA. Men du kom jo netop nu?

NIVE. Vi mødtes ude i natten. I et øiebliks forvildelse bad han mig skyde Fristrup. Han trykkede mig revolveren i haanden. Tys!

ALEXANDRA. Men, min Gud! Du tog den vel ikke. Rejnert, du lovede ikke at være morder?

NIVE. Hevner. Kald det hevner. Nei, jeg bragte ham til besindelse. Du kjender min magt over ham. Han takkede mig.

ALEXANDRA. Men du maa hjælpe ham. Vi maa hjælpe ham. Store Gud, her maa der hjælpes.

NIVE. Ikke forivre dig i din redebonhed. Overlad alt til mig. Men ikke ord til nogen her i huset.

ALEXANDRA. Jeg holder ikke ud at være udenfor. Det kribler i mig av deltagelse. Aa, hvor godt jeg forstaar Hegaard, hans mandighed i ulykken, hans fine, indesluttede væsen. Lige fra jeg var selskabsdame hos den gamle, har jeg holdt av ham, men hun kunde ikke fordrage Karen. Hun sa til mig: Hvad skulde han med det bondefruentimmer?

NIVE. Aa, hun var deilig, Alexandra.

ALEXANDRA. Den gamle er raa, men hun havde menneskekundskab. Skjønt mig forstod hun aldrig. Hun kaldte mig en betændt gammel jomfru — —

NIVE. Ja menneskekundskaben er ofte raa.

ALEXANDRA. — og hun haanlo, da vi for eksemplets skyld ikke vilde vies. Hold paa ham, Alexandra, sa hun, hold paa ham med neb og klør og kirkens kraftigste sakramenter. Bli gift og slaa siden til skaglerne. C'est de bon gout.

NIVE. Jeg kan ikke fordrage det gamle spøgelse. Hun har en uhyggelig maade at skogre paa, naar hun ser mig.

ALEXANDRA. Hun gaar i barndommen og lægger ikke baand paa noget længer. Og saa hader hun al kunst, som ikke er slibrig.

NIVE. Ved du hvad, det er et standpunkt. Der er stil over det gamle kuriosum. (Finn Hegaard. De forrige).

FINN. Aha, fruen har fundet sin mand. Nive blev siddende —

NIVE. Gaaende, gamle ven. Gaaende den udslagne nat.

FINN. Som Du vil. Nu haaber jeg at beholde herskabet til frokost. Fristrup kommer over, hvis han ikke er skræmt av varsler. Han traadte gjennem en planke i gangen igaar.

ALEXANDRA. Gud, spiser han her ogsaa?

FINN. Ogsaa? Ja, han drikker ogsaa et glas her undertiden. Paa grund av regnveiret har vi huset ham i fløien i nat. Og Deres mand har forhaabentlig sovet —

NIVE. Jeg ja. Jeg. Jeg. Kommer din mor ned?

FINN. Hun kommer gjerne ned efter frokost. Hun

spiser alene, for gebisset er lidt uregjerlig. Er du bange for hende?

NIVE. Jeg er bange for tungen. Den er ogsaa lidt uregjerlig.

FINN. Den er oprigtig, ja. Du maa ikke gjøre regning paa hendes elskværdighed, for hun tænker høit.

NIVE. Det kunde komme til at gaa ud over flere end mig.

FINN. Ja, over Fristrup. —

Det er sandt, han vilde gjerne træffe dig. Han er jo en af vore faa politikere med kunstskjøn. Han har bragt dig paa bane i en af de kommissioner, hvor han er formand.

NIVE. Skulde det lysne ad anerkjendelse fra den kant! Men jeg er som du ved en statsfiende.

FINN. Fra visse Hold blev det nævnt som en anke. Dit frie ægteskab —

ALEXANDRA. Gud, hvor dette er norsk. Man skal beté sig for præsterne. Tænk et geni! Hvad er det for et samfund vi lever i? (Fristrup. De forrige.)

FRISTRUP. Undskyld —

FINN. Godmorgen. Vi taler netop om dig.

FRISTRUP. Naa, det smigrer mig.

ALEXANDRA. Slet ikke, herr prokurator. Vi angreb Dem, og jeg er parat til at fortsætte.

FRISTRUP. Saa stridslysten saa tidlig, frøken. De skræmmer mig.

NIVE. Ikke det, Alexandra. Ikke det.

ALEXANDRA. Herr Fristrup tror, han kan krænke mig ved at kalde mig frøken. Men jeg er gudskelov hærdet mod forfølgelser.

FRISTRUP. Jeg er rede til enhver undskyldning. Jeg trodde virkelig, det var en principsag. For mig er ægteskabet hellig i enhver form, frue.

ALEXANDRA. Tak, det er mere end jeg havde ventet af Dem.

NIVE. Lad det være godt. I fremtiden vil der hverken tages eller gives tilægte.

FINN. Du lever altsaa paa forskud. For det er vel ikke meningen, at kjønnene skal sky hinanden i anarkiet?

NIVE. Du sa det. Jeg anticiperer alt. Jeg tar min lod af alt liv, baade det, som har været og det, som skal komme.

FINN. Ja, du tar dit, hvor du finder det.

NIVE (trækker op mansjetterne). Mit næste billede. Mit næste billede, Mæcener.

Tænk Dem en sivhytte i ørkenen, en tue, stormene har væltet sand over; et punkt i ensformigheden.

Det er ved nattens frembrud, og eremiten som bor i hytten, er stegen ud af den. Ung, mager, asketisk, med inderlighedens lue i blikket. Han hæver sit ansigt mod himlen og mumler en bøn til den almægtige. Han staar oppe paa sandrevlen, og hvid over vidden gaar karavanernes vei. Sletten har blaa glans. Det gnistrer svagt i sandstjernernes millioner. Der vaagner lyde i ørkenen. Et hyl skjærer stilheden. En stjerne falder i en ildstrime over himlen og brister.

Det blir stille. Men fra norden mod sønden vanddrer noget ukjendt, uden fodtrin og uden skikkelse. Et væsen aander over jorden, og den ventende føler gru ved dets nærhed. Og han opløfter sin røst, og han roper i ørkenen: Er du den, som skal komme? Men fra norden mod sønden svarer en stemme: *den som er.* Og eremiten indhyller sit ansigt, for stemmen klang som latter.

ALEXANDRA. Det er deilig!

NIVE. Pæf! Ikke det.

ALEXANDRA (betuttet). Men det er da genialt, Reinert?

NIVE. Det kan ikke du dømme om.

FRISTRUP. Jeg naturligvis endnu mindre. Men hvordan vil De faa opløftet ropet og latteren?

NIVE. Stemningen, menneske. Det selvindlysende ved stemningen. Teksten skal falde beskueren i munden.

FINN. Forstaar jeg ret, skal billedet udtrykke en livsanskuelse?

NIVE. Det var meningen, ja.

FINN. En af dem, som har været eller som skal komme?

NIVE. Jeg tror paa uafvendeligheden af alt det, som sker. Alt det, som er skeet, er ugjenkaldelig, derfor er alt kommende allerede afgjort.

FINN. Sig mig, var ikke dette motivet til dit forrige billede ogsaa?

NIVE. Det forrige blev aldrig fuldendt paa grund af en heftig økonomisk krise.

Men jeg ser, hvor du vil hen. Du vil tillægge dig æren for min ide. Den dukked op i mig under en samtale med dig. Men jeg tror ikke paa paavirkninger. Det er ingenting, man afskyr som andres ideer. (Karen. De forrige.)

FINN. Pas paa, at dine egne ikke kommer til at anklage hverandre. Men der er Karen. Skal vi saa gaa tilbords?

KAREN. Jeg var ikke forberedt paa saa mange gjæster.

FINN. Saa træf forberedelser, kjære.

ALEXANDRA. Jeg er fortvilet over at komme til uleilighed.

FINN. De er altid lige velkommen.

KAREN. Du skifter sind fra den ene dag til den anden.

FINN. Og verdensanskuelse ogsaa. Ikke sandt, Nive?

FRISTRUP (til Nive). De er altsaa religiøs?

NIVE. Ja. Nærmest kristen.

FINN. Ikke sandt, Nive? Det er en lykke at vaagne med en anden end den, man gik til sengs med?

NIVE. Hva? Taler du om ægteskabet?

FRISTRUP. Haha.

FINN. Nei, om religionen.

FRISTRUP. Det gjør vi ogsaa. Nive hælder til Kristianismen.

NIVE. Hovedhjørnestenen i Det nye testamente er Johannes epistel 3. 20: Thi om end vort hjerte fordømmer os, da er Gud større end vort hjerte og kjender alle ting.

Det er liberalt. Det viser sig jo ogsaa, at mere og mere af det andet er senere tilsætninger.

ALEXANDRA. Det er sublime ord.

NIVE. De er ikke for dig, hører du. Du lever i fred med dit hjerte. Men vogt dig for egenretfærdighed.

FINN (til Alexandra). Det trækker op til teologi. Maa jeg by Dem min arm, frue.

KAREN. Men der er ikke anrettet.

FINN. Vi begynder alligevel.

KAREN (iler i forveien). Aa mandfolk! (Finn med Alexandra. Efter dem Fristrup og Nive.)

NIVE. Der sidder vel mange præster i kommissionen? Som De har mærket, er jeg ikke netop ortodox.

FRISTRUP. Det gjør ingenting.

NIVE. Nei, ikke sandt? Naar man er en søgende — — (Begge ud. Tom scene. Passiar og latter inde fra spisestuen gjennem den halvaabne dør. Arthur kommer ind. Stiller sig i solskinnet ved vinduet. Senere Karen fra spisestuen.)

KAREN. Arthur!

ARTHUR (svarer ikke).

KAREN. Vil du ikke komme og spise?

ARTHUR (uden at vende sig). Nei.

KAREN. Det er din fars gjæster.

FRISTRUPS STEMME (fra spisestuen). Skaal for velstand!

ARTHUR. Og dine ogsaa.

KAREN. Jeg er selv fremmed her. Det har jeg bestandig været.
Faar jeg lov at bli herinde? En liden stund?

ARTHUR (svarer ikke).

KAREN. Du er saa ung, Arthur, og det er saa forfærdelig, at du foragter mig.

ARTHUR. Jeg foragter ingenting. Jeg er bare like glad. Jeg — er bare like glad.

KAREN. Du vil kanske skjønne mig engang og ikke dømme mig.

ARTHUR (vender sig pludselig om). Du maa ikke tro, at jeg tænkte paa at gaa til far med det, jeg ikke vilde fortælle dig igaar. Jeg skjønner, for jeg véd alt. Paa egenhand. (Nærmere.)
Forstaar du det? Paa egenhaand.

KAREN. Men Arthur, se ikke slig paa mig. Hvor har du været?

ARTHUR. Nu kan du gaa. (Karen ud. Bestemoderen støttet af Martine besværlig ind fra gangen.)

BESTEMODEREN. Her er ingen. Huset pleier da være fuldt af gesindel. Hvor er Finn?

MARTINE. De er nok ved frokosten alle sammen.

NIVES STEMME (fra spisestuen). Vintage. Sort vintage. Skaal . . .

BESTEMODEREN (sætter sig tilrette i en stol). Saa maa de ikke forstyrres. Gud velsigne deres appetit.
Skammelen Martine, hvor i alverden er skammelen? (Martine omkring efter den.)

For et stolesæde! Og krølhaaret stritter ud paa alle kanter. Vorherre bevare min ryg et le prolongement! Find mig en pude, menneskebarn. Man skal da ogsaa be om alt. (Martine ælter hende en pude bag ryggen.)

Hvor er mit lommetørklæde? Og kikkerten? Se saa. Nu kan du gaa. Nei, bi lidt. Puds kikkerten. Den forekommer mig at være ganske dum i glarene. Men hvor er Finn?

MARTINE. De er nok ved frokosten allesammen.

FRISTRUPS STEMME (fra spisestuen). Trøfler. Jo jeg takker.

BESTEMODEREN. Saa ved jeg, det vil vare længe. Her er ingen husskik længer.

MARTINE. Nei, det gaar nok den veien, høna sparker.

FINNS STEMME (fra spisestuen). Skaal for nedgangen.

BESTEMODEREN. Pas du dine affærer og ræsonner ikke over dit herskab. (Harmfuldt.)

Skulde en ha hørt paa magen! Hvem er det derinde? Jeg synes, jeg hører skravl og latter.

FRISTRUPS STEMME (fra spisestuen). Husfruens skaal!

MARTINE. Det er prokurator Fristrup.

BESTEMODEREN. Hvad siger du? Er han her baade sent og tidlig?

MARTINE. Han laa i fløikammerset i nat for regnveiret.

BESTEMODEREN. For regnveiret. Haha. At mandfolk dog gaar hen og gifter sig. Af alle deres ekstravaganser er det den ubegribeligste.

MARTINE. Det er da ikke anderledes med os fruentimmer. Vi vil alle deran.

BESTEMODEREN. Jeg véd ikke, hvad folk af din stand vil. Det interesserer mig heller ikke. Men vi damer gjorde det for fornøielsens skyld i min tid. For frihedens.

Er han her allene, du?

NIVES STEMME (fra spisestuen). Veuve Cliquot. Skaal!

MARTINE. Nei, de to nede fra Bækkehuset er med.

BESTEMODEREN. Naa, kunstnerparret.

MARTINE. Reinert har lagt her paa sofaen i nat.

BESTEMODEREN. Hvem siger du har ligget paa sofaen?

MARTINE. Reinert Nive.
Jeg siger som fruen. Der er ingen skik paa sligt.

FINN HEGAARDS STEMME. Singot Nive!

BESTEMODEREN. Salig Hegaard gik aldrig under sin stand, undtagen i sine amouretter, men Finn slægter ikke paa ham. Haha. Det skulde ogsaa bare mangle.

MARTINE. Men det ser ilde ud, at Reinert har sin gang her.

BESTEMODEREN. Vi har ingen ting at si, min pige. Det nytter ikke at være striks. Og som jeg altid siger: Det kan være hips om haps, de er naturlige hver paa sin kant.

MARTINE. Hva er de?

BESTEMODEREN. Jeg siger vogue la galère! — — —

MARTINE. Fruen er i godt homør. Hun snakker franskt.

BESTEMODEREN. Vist er jeg saa. Jeg har tre ting at glæde mig ved: Minderne og tildragelserne og mig selv.

MARTINE. Det er tre store ting.

BESTEMODEREN. Ja, for jeg kjeder mig aldrig, du.

MARTINE. Nei, fruen har haft et rigelig liv.

BESTEMODEREN. Og om det ikke var denne frost og flugt i lemmerne — men det har jeg efter salig

Hegaard. Jeg har aldrig kjendt mage til kolde fødder paa en mand.

MARTINE. Inte jeg heller.

BESTEMODEREN. Ikke du heller. Haha. Haha.

NIVES STEMME (fra spisestuen). Skaal for Anerne! (Arthur reiser sig og gaar forbi dem mod døren.)

MARTINE. Huf, saa jeg vakk!

BESTEMODEREN (famler efter kikkerten). Er det elskeren?

MARTINE. Det er jo unge herr Arthur.

BESTEMODEREN. Hilser ikke den knægt?

ARTHUR. Nei. (Arthur ud. Man reiser sig fra bordet i spisestuen.)

NIVES STEMME. Jeg holder paa en passiar over portvinen.

KARENS STEMME. Bryd endelig ikke Deres livsvaner. Vi kan jo trække os tilbage, fru Nive.

FINNS STEMME. Her i huset følger enhver sin lyst.

NIVES STEMME. Eller portvin ovenpaa passiaren. Det kommer ud paa ét. (Karen og Fristrup. Derefter Alexandra og omsider Nive ind. Bestemoderen opsnapper dem i kikkerten eftersom de træder ind. Martine ud. Herrerne bukker meget dybt.)

BESTEMODEREN. Naah! Parasiterne er naturligvis sist færdige.

FRISTRUP (bukkende). Fruen befinder sig vel?

BESTEMODEREN. Uleilige Dem ikke med nogen deltagelse, min beste. Inkassoen florerer, haaber jeg?

FRISTRUP (trækker sig unna).

BESTEMODEREN. Goddag, Alexandra, mit barn. Er du fremdeles lykkelig i dit fri forhold?

ALEXANDRA. Tak frue. Vi har det godt.

BESTEMODEREN. Aa ja saamænd. Ærbarhed er jo

snart et sagn bare. Man kan ikke vente bedre i et land, hvor alskens kunstnere og badutspringere angir tonen.

NIVE (bukker).

FRISTRUP. Fruen er reaktionær.

BESTEMODEREN. Jeg mænger mig ikke i jer politik. Dertil har vi jo lommeprokuratorerne . . . Men hvor er Finn?

NIVE (til Alexandra). Tror Du, jeg har imponeret ham?

ALEXANDRA. Hvem? Lommeprokuratoren? Ja han maa da ha en smule forstand. Du var knusende for borgerskabet, spirituel simpelthen.

NIVE. Han er ikke blottet for kunstsans.

ALEXANDRA. Aa, han er mediocre. (Begge ind i spisestuen.)

KAREN. Skal ikke bestemor op og hvile?

BESTEMODEREN. Nei saamænd skal hun ei. Er jeg iveien? Har man ikke frit spil?

KAREN. Jeg tænkte du var træt. For det er vi andre.

BESTEMODEREN. Har De sovet godt i fløien, herr prokurator?

FRISTRUP. Jo tak.

KAREN. Bestemor tror, gamle Hegaard gaar igjen der. Han døde som bekjendt af skræk.

BESTEMODEREN. Forsøg dig ikke med behageligheder, min beste. Hvad tror du vel blir Finns død?

FRISTRUP. Lad os ikke tænke paa sørgelige ting, ærede frue. Hegaard er jo en mand i sine beste aar.

BESTEMODEREN. Haha. Jeg synes han dør tomme for tomme af væmmelse.

KAREN. Bestemor har skræk for døden, og det er jo naturlig i hendes alder.

BESTEMODEREN. Jeg er bange for at forgives, min beste, og det har saa sin aarsag. (Finn Hegaard ind.)

FINN. Jeg saa efter Arthur. Han har forsømt frokosten.

BESTEMODEREN. Han forsømmer ogsaa respekten, den voyou.

FRISTRUP. Deri er jeg tilbøielig til at gi fruen medhold.

FINN. Her behøver ingen at lægge baand paa sig.

BESTEMODEREN. Han hilser ikke paa mig, hører du. Hvad er det for en skarns opdragelse din søn faar?

FINN. Han opdrages til frit menneske.

FRISTRUP. Saa burde han sættes i noget praktisk. Den eneste frihed er den økonomiske.

FINN. Ja, for dig og dine lige. Benene under eget bord og en stemme i alle de ligegyldige afgjørelser.

FRISTRUP. Du kalder landets velfærd en ligegyldig ting?

FINN. Ja. Og at indse betydningsløsheden af alt det, mennesker som du lever og stræver for, er en af de første betingelser for frihed.

FRISTRUP. Tænkte mange som du, kom verden til at forgaa af lus.

FINN. Derfor kommer heller ikke mange til at tænke saa. Bare de frie. Frifødte.

FRISTRUP. De faar ikke stor magt.

FINN. Nei, hvad skulde de vel med magt? At ville herske over mennesker, om det saa er aandelig, er en barbarlyst.

En idé kan aldrig herske. I sin klarhed og renhed er den allene til for ophavsaanden. Den parring af ideer og interesser, som kaldes politik, kan ikke friste et frit menneske mere end mudret vand.

FRISTRUP. Saa blir alt i verden politik, og de rene og klare ideer svæver etsteds udenfor.

FINN. Ja, alt i verden er politik. Religionernes centrumsgud er en politiker, som tæller sine tilhængere, alle præster og profeter er politikere, og diggere og skolemestre, alle som vil trække menneskene efter sig til den ene eller den anden kant, de er politikere allesammen.

FRISTRUP. Men naar politik er altomfattende, saa er der ingen god mening i at oprøre sig over den.

FINN. Jeg oprøres over intet. Som jeg vist har sagt før: Jeg vækker ligegyldighed.

FRISTRUP. Og trækker folk efter dig, hvis du kan da.

FINN. Nei, ikke efter mig. Til hver sin kant. Deres egen vei.

BESTEMODEREN. Jeg blander mig ikke i politik. Jeg har set en af jere nye ministre spise asparges fra den gale ende og en anden snyde sig aabenlyst i fingrene. Andre fremskridt har jeg ikke observeret.

KAREN (til Fristrup). De asparges serverer bestemor flere gange om dagen.

FINN. Allene den, som er meget og eier meget, kan gaa til sin egen kant og ikke kjende det tomt omkring sig.

De frie mennesker. De skal være som kilder i lunefulde løb gjennem livet. De skal følge én drift gjennem alle bugtninger og lyde én lov gjennem alle tilskyndelser — tyngdens, hjemveens. De skal ile forbi alt, smutte forbi alt og være muntre, fordi tyngdens lov hos dem er fri bevægelighed, mens de faste og træge ting sturer i urokkelighed eller knuses i fald. De skal være kolde og klare —

FRISTRUP. Dette er filosofi for hyrder og lediggjængere.

FINN. Det er al sand filosofi, min ven. Tror du filosofien er til for arbeidsløvede hjærner, for overan-

strengte kontorister? De frie mennesker skal sole sig i lediggang.

KAREN. Er det tilladt at spørge, hvad de skal leve af?

FINN. Af det minst mulige eller det mest mulige, kort sagt af det mulige. Det vil falde dem let at leve, for jeg behøver ikke at tilføie, at de er fordomsfri.

BESTEMODEREN. Naah, du opmuntrer parasitismen. Det er ligefuldt heldig, at du har en kone, som holder sin haand over sølvtøiet.

FINN. Sølvtøiet og ægteskabet kan gaa den samme vei. De skal heller ikke forkapsle sin kjærlighed i ægteskabet, men de maa gjerne avle barn hist og her for at forplante instinkterne. Verden kom ellers til at bestaa af bare næringsdrivende.

BESTEMODEREN. Snak letsindig om ægteskabet saa meget du vil, men sølvtøiet i ære!

FRISTRUP. Statsøkonomien og moralen —

FINN. Statsøkonomien og moralen. Men forstaar du ikke, at det netop er dem, jeg gir fanden?

FRISTRUP. Hm moralen —

FINN. Er du politiker og har ikke gjennemskuet det fantom? Moralen er et argument blandt halvdannede, den er summen af de underlegnes misundelse paa de vellykkede. Tror du, at *jeg*, at *jeg* vilde nedlade mig til det argument, at jeg vilde ty til moralen for at vise dig ud af mit hus f. eks.? Nei kom ikke med moral her i huset.

BESTEMODEREN. Haha. Nei, det skulde bare mangle. *Han! Han!*

FRISTRUP. Vil du gi mig en forklaring?

FINN. Paa hvad?

FRISTRUP. Ønsker du, at jeg skal gaa?

FINN. Nei, du skal jo forvalte, for fan. Rør bare ikke mine cirkler.

BESTEMODEREN. Den mand er ikke jaloux.

KAREN. Er ikke bestemor træt?

BESTEMODEREN (reiser sig i sinne). Ser jeg træt ut, kjære? Holder jeg paa at segne? Tal Finn. Du interesserer mig. Den moral, man filouterer sig frem med nutildags til høie embeder —

FINN. Du kan ikke glemme, at din far var minister i bureaukratiets glanstid. Du saa helst, at porteføljerne var arvelige i de gode familier, ikke?

KAREN. Jeg glemmer ikke, da Aaby var her og tog et skjøn over indboet, før han gav os det sidste laan —

BESTEMODEREN. Hvad snakker hun om i fremmedes nærvær, den —

KAREN (til Fristrup). Bestemor trak frem de gamle kronede rømere og sa: Nu hvad siger De om dem? Present fra Karl Johan. Og Aaby trak paa et kjenderblik og sa: Frue, det forekommer mig, at de ikke er ganske rene.

Du skulde set hendes ansigt.

FINN. Han begreb ikke affektionsværdien.

BESTEMODEREN. Det var den matte lustre i krystallet, den fortvilede bondeknold tog for smuds. Du burde rigtignok vælge dine forretningsforbindelser med bedre smag, Finn.

KAREN. Det beflitter han sig ogsaa paa. Han har byttet Aaby med Fristrup.

BESTEMODEREN. Hvad slags forretning er det, om jeg maa spørge?

KAREN. Fristrup udløser Aabys prioritet med ti tusen kroner.

BESTEMODEREN. Det er ikke sandt, Finn.

FINN. Det er Karens fortjeneste. Jeg tar ingen del i husholdningen.

BESTEMODEREN. Aha. Haha.

KAREN. Du ler. Han skulde henvendt sig til dig? Du har formodentlig skatte i strømpelæsten.

BESTEMODEREN. Ti, Canaille! (Fristrup ud i spisestuen.)

BESTEMODEREN. Har du sagt ja til dette, Finn?

KAREN. Og lyst velsignelse. Ja du maa gjerne le.

BESTEMODEREN. Hu, jeg fryser. Jeg vil op til mig selv. Hvor er Martine? (Karen ringer og gaar ud til de andre.)

BESTEMODEREN. Du fryser ogsaa, Finn. Hu, frosten kommer over os alle.

FINN (op og ned paa gulvet). Ja, det er den store sygdom.

BESTEMODEREN. Men Finn, Finn, dette er uværdig.

FINN. Det kan du neppe dømme om. Ser du ikke, at jeg stiller mig udenfor? Jeg har faat afsmag en gang for alle, for længe siden. Du burde kunne forstaa det.

BESTEMODEREN. Du skyder skylden paa mig. Det er umandig.

FINN. Uværdig, umandig! Hvordan har du kunnet faa med dig alle talemaader ind i alderdommen?

BESTEMODEREN. Det er hende, som har knækket dig. For slige sunde raa instinkter fra folkedybet kommer vor aandelige noblesse tilkort, min ven. Hun ler dig op i ansigtet med stærke tænder, og hun ler smittende, du. Alle kommer til at le, jeg ogsaa. Jeg vil ikke kunne bare mig, naar de latterlige tanker falder over mig. Nei, nei. Slig var ikke mændene i min tid.

FINN. Det er godt for dig, at du har minderne. De store dage er forbi.

BESTEMODEREN. Jeg ser bare raahed og uformuenhed. Jeg er ikke hjemme i tiden længer. Det er forfærdelig at bli gammel. Jeg har ingen at holde mig til.

FINN. Du kunde haft mig, som jeg har Arthur.

BESTEMODEREN. Stol ikke paa nogen. Byg ikke paa nogen. Alle skal tilslut svigte hverandre.

FINN. Arthur er mit værk. Alt det lyse og nye, som jeg har tænkt og ikke fuldført, skinner mod mig gjennem ham.

BESTEMODEREN. Det er ting, jeg ikke forstaar mig paa. Jeg har nøiet mig med at leve mit eget liv.

FINN. Og nu er du mutters allene.

BESTEMODEREN. Det kan du ogsaa bli. For du er ond, som jeg, som din far, som alle. Jeg kjender brodden — ligegyldighed. Slig var han ogsaa — ligegyldig efter den første hede.

Store Gud, hvor livet er kort, som du beskjærer et menneske, og hvor lang, lang døden.

FINN. Han forlod dig for en andens skyld. Han var ikke udslukket.

BESTEMODEREN. Jeg kjender igjen hans vigende ondskab. Jeg glæder mig over den, jeg glæder mig over den. Den træffer dig igjen, fra alle kanter. Jeg skal le, naar de andre ler. Mit sind er stærkt af alle frostknuderne. (Hæver stemmen.) Jeg skal ule som en hubro og forbande jer allesammen. (Martine ind. Karen frem i døren.)

MARTINE. Skal fruen op?

KAREN. Bestemor er træt. Vi faar haabe, det ikke er enden, det lakker mod.

FINN. Ti. Mor skal jeg hjælpe dig?

BESTEMODEREN. Nei, rør mig ikke. Hun har ret, jeg er træt af skjændselen. Støt mig Martine. (Besværlig ud, fulgt af Finn. Fristrup og Nive mod forgrunden.)

NIVE. — — — Og den gamle skorpion er forfængelig. Hun tilbringer timer splitter naken foran speilet.

FRISTRUP (foragtelig). Det har De vel gjennem kammerpigen?

NIVE. Hun beundrer sig selv, forsikrer jeg Dem, lige til formen paa sine ligtorner.

FRISTRUP. Men sig mig, døde den gamle Hegaard af skræk? Viste hun sig for ham i heksekostyme?

NIVE. Den gamle synder havde forlangt præst og laa hen i halvdvale og ventede. Saa pludselig kommer hun og rusker ham vaagen og siger: Prøv at strække dig lidt, min beste, her er snedkeren for at ta maal af dig til kisten. Han strakte sig ud for immer.

Det var et sørgelig dødsfald for mig, herr prokurator.

FRISTRUP. Hvi saa?

NIVE. Han tænkte paa at lyse mig i kuld og kjøn. Det fik hun forhindret til beste for ham, gjøkungen.

FRISTRUP. De er fuld, mand.

NIVE. Bare let bedugget. Jeg overvældes stundom af tragiken ved min oprindelse.

FRISTRUP. Det forstaar sig.

NIVE. For jeg har jo en vis moralsk ret, ikke?

FRISTRUP. Det er saa sin sag med moralsk ret.

NIVE. Men for et juridisk hode som Dem gik det sagtens an at vippe loven over mod den moralske side.

FRISTRUP. Det har jeg ingen interesse af.

NIVE. Men om vi havde fælles interesse? Jeg som kunstner har en ren artistisk glæde af disse, noget medtagne herligheder. De som praktisk mand vilde let kunne sætte alt paa fode, naar De fik frie hænder. Frie hænder.

FRISTRUP. De er ikke ganske ædru —

NIVE. De sætter pris paa fløien, herr prokurator. Fløien, hva?

FRISTRUP. Hva satan —

NIVE. Tys! De kunde, om tingene udviklede sig, faa brug for en uvillig betragters skjøn, en bekymret husvens, gjennem aar fæstnede, dybt melankolske opfatning af vor værts mentale tilstand.

FRISTRUP. De glemmer hans søn.

NIVE. Nei, jeg glemmer ikke hans mindreaarige — søn. Hvis han da — der er jo forekommet adskillige uregelmæssigheder i denne familie. *Pater semper est* — —

FRISTRUP. Sniksnak mand, det vilde ikke ha spor af indflydelse.

NIVE. Selve tvilen kan i visse tilfælde ha sin indflydelse, behændig udkastet —

FRISTRUP. Haha. De er ingen daarlig menneskekjender.

NIVE. Jeg er kunstner. Artifex. Og jeg har mit had. Naar jeg er fuld, kan hadet gjøre mig ædru.

FRISTRUP. De har ingen grund til at hade ham.

NIVE. Ingen grund? Han er min bror. Og desuden den yngre, begunstigede. Den rigtige. For han er rigtig og ikke vi andre, som slides isønder af begjærene. Forstaar De det, inkassator? Hans mentale tilstand er den evige æter, hvori stjernerne siver —

FRISTRUP. Ja, det er galskab her paa jorden.

NIVE. De mener, at en mand som han ikke er noget for sin kone og medborgere?

FRISTRUP. Jeg mener, at han fortjener sin skjæbne.

NIVE. Utroskab er ikke saa slemt. Troskab i overmaal er værre. De ser i mig ingen lykkelig mand, skjønt jeg ikke er gift.

FRISTRUP. Ja, hvorfor i pokkers skind kan De ikke gifte Dem? Distriktet er mæt af skandalen, og mig personlig volder den ubehageligheder lige ind i stortinget. Vi skulde helst være fri for forargelse her i min valgkreds.

NIVE. Ja, hvad vil De? Det er en fiks idé hos Alexandra. Hun har sat sig i hode at gi verden et eksempel paa et frit, men strengt monogamisk forhold.

FRISTRUP (med et skuldertræk). Eksperimentet interesserer mig ikke.

NIVE. Ikke mig heller — igrunden. Det har hæmmet mig paa min løbebane.

FRISTRUP. Og for resten bærer De ogsaa omkostningerne.

NIVE. Hvordan det?

FRISTRUP. Jo, for Deres frue er da i hvert fald — ja, undskyld — henvist til monogami. Men De, kjære, som kunstner — —

NIVE. Ja, det er, fan ta mig, ikke ansporende.

FRISTRUP (deltagende). De talte lidt bittert om troskab. Jeg kan jo forstaa det.

NIVE. Hvordan skulde man være et frit menneske med troskabens tvang over sig?
Hvor er min ungdom?

FRISTRUP (ærtende). Men hun paaskjønner Deres kunst.

NIVE. Hun gir mig aldrig fred. Jeg tror paa det ubevidste tankevirke, idéernes spontane vækst i vor hjærne, gjerne i drøm, i slummer, paa sofan — den vegetative udfoldelse — jeg ved ikke, om De forstaar — —

FRISTRUP. Bevares!

NIVE. Men jeg faar aldrig fred. (Paatrængende fortrolig.) Hun vækker mig ofte midt paa natten og forlanger genialitet af mig.

FRISTRUP. Haha. Der har vi fruen. (Alexandra og Karen ind.)

ALEXANDRA. De lægger stærkt beslag paa min mand, herr prokurator.

FRISTRUP. Ja, Nive og jeg har visse fælles interesser.

NIVE. Som du ved, har man begyndt at tænke paa mig i komitéerne.

KAREN. Kommissionerne er vist det rigtige.

NIVE. Det kommer vel ud paa ét.

KAREN. Nei, kjære, det var jo i fattigkommissionen.

ALEXANDRA. I hvad?

FRISTRUP. Ja, oprigtig talt, der var nok mudder der ogsaa for dette fri forhold.

ALEXANDRA. Haha. Le dog Reinert. Eller spyt dem i ansigtet. Hører Du ikke, hvad Fristrups elskerinde betror os. Man er forarget over vort forhold i fattigkommissionen. Hun og Fristrup er forargede.

KAREN. Hvad vover De, menneske, her i mit hus?

NIVE. Dette er Finns ondskab. Det var ham, som indbildte os — —

ALEXANDRA. Ja, han, som har stjaalet din broderpart, han vil faa Dig paa fattigkassen; han, som selv burde sidde i daarekisten. Fortæl dem, at han bad Dig skyde sin kones elsker. Fortæl alt. Alt.

NIVE. Holdt, Alexandra. Ingen overilelse.

KAREN (spændt). Er det sandt?

NIVE. Ja, det vil sige — (Finn ind.)

NIVE. Det vil si nei. Det er løgn.

ALEXANDRA. Aa, elendige!

FRISTRUP. Opflam ham, fru Alexandra. Han fortalte mig netop saa pudsig om Deres forlangende natur.

NIVE. Det er løgn. Men de fælles interesser, som Fristrup nævnte, kan jeg fortælle om.

FRISTRUP. Hold mund, løgner.

NIVE. I hører, han ved, hvad jeg sigter til. Fristrup prøvde at kjøbe min bistand for at komme i besiddelse af (breder hænderne) alle disse herligheder.

FRISTRUP. Det var Deres eget infame forslag, forrykte drukkenboldt.

NIVE. Jeg er ædru af harme, herr prokurator, af in — — dignation. Jeg har længe været et stumt øienvidne til, hvad der foregaar i dette hus, og jeg har overfor Alexandra ikke skjult min dybt melankolske opfatning af foreteelserne. Vor dyrebare ven og vært er et uverdsligt menneske. Det er hans styrke. Ingenting gaar ham nær. Han deltager ikke i begivenhederne mere end i denne vor samtale. Han føier sig efter tingenes skjæve gang. Han smærtes ikke af krænkelser, som vilde svide i enhver mands — — enhver anden mands sjæl. Han foragter foragten. Spernere — — hvor er min latin? spernere se sperni.

KAREN. Hvor vil mennesket hen?

NIVE. Til sagens kjærne, ærede frue. Til fløien, herr Fristrup — jeg mener, at selv om nogen af de tilstedeværende kunde ha fordel af at faa stemplet denne ophøiede sjælero som det modsatte af sund fornuft — —

KAREN. For en grænseløs frækhed.

FRISTRUP. Det var Deres veninde, som —

NIVE. — — som i morges opmuntrede mig kraftig til at slaa et slag for en mand, som staar vort hjærte nær. Jeg opfylder en hellig pligt, Alexandra.

ALEXANDRA. Du kaster lys over mørkets gjærninger, Reinert.

KAREN. De er gale begge to.
Vil Du taale disse menneskers fornærmelser længer, Finn!

FINN (tier).

NIVE. De forregner Dem, ærede frue. Vor ven er uforstyrrelig. Han er en discipel af Spinoza og alle mulige andre filosofer. Jeg hævdede det samme overfor herr Fristrup, som haabede at kunne faa dette klare sinds bæger til at flyde over med en eneste draabe giftig tvil —

FRISTRUP (farer mod ham med løftet haand).

NIVE (viger med armen afværgende). Jeg er endnu ikke ved fløien, herr prokurator —

KAREN. Den hund.

NIVE. Jeg var Deres hund en gang, smukke frue, jeg laa længe for Deres fødder, før jeg slap op i skjødet, og De sparkede mig ikke bort før langt senere.

KAREN. Du ved, han lyver, Erik.

NIVE. Erik er godt.

FRISTRUP. Jeg ved intet.

ALEXANDRA. Aa sig, at Du ikke siger sandt, Reinert.

NIVE. Jeg modsiger mig ikke selv, min dyrebare. Du er ikke den første kvinde, som har elsket mig. Lidt af idealiteten gaar i dine øine af vort forhold. Jeg ved det. Men ærlighed, Alexandra, indbyrdes oprigtighed fremfor alt. Vi kunde i grunden la vort forhold sakramentalt besegle som en liden hyldest til ægteskabet.

Man lever jo for at kompromittere hverandre, ikke?

KAREN. Han er en djævel.

ALEXANDRA. Du er en engel, Reinert.

NIVE. Nei, en kunstner, dyrebare. En artifex.

KAREN. Er Du døv, Finn? Hører Du slet intet?

FINN. Jo, jeg hører fattigdommen fra alle kanter.

Men dette er en gjentagelse, en gjentagelse. Det ved Du best selv. Derfor angaar den mig ikke.

KAREN. Ja, den som var rig! Var jeg rig, kjøbte jeg dette hus og jog Dig ud paa landeveien, hvor Du hører hjemme, og jeg lod Nive springe gjennem brændende papirringe for tikronere, og jeg kjøbte et ministerium til Fristrup.

NIVE. Det skulde De forsøge alligevel. En smuk dame kommer langt uden rede penge. Tillykke med karrieren, herr prokurator. De lever under høi protektion.

FRISTRUP. Det er paa tide at bryde op.

NIVE. Allerede, høist begunstigede? Har samtalen tat en ubehagelig vending?

KAREN. Du gaar?

FRISTRUP. Ja, her er jeg færdig.

NIVE. Han trækker sig tilbake fra forvaltningen.

FRISTRUP. Her er ingenting at forvalte. Det er skandalen, jeg trækker mig tilbake for.

NIVE. Pas paa, at den ikke kommer efter Dem.

FRISTRUP. Farvel, fru Karen.

KAREN. Haha.

FINN (aandsfraværende). Farvel. Men Karen, vil Du ikke følge vor gjæst ud?

KAREN. Jo. Jeg følger. (Ud).

NIVE (efter Fristrup). Afskeden er smærtelig, herr prokurator. Tænk paa mig, naar De kommer i Deres kommission.

ALEXANDRA. Han er mediocre, Reinert. Jeg har sagt Dig det. Mediocre.

FINN (pludselig). Vil ikke De ogsaa følge vor gjæst ud? (Puffer Alexandra lempelig ud af døren).

FINN (tilbage til Nive). Tak, min ven. Du har ryddet op. Jeg selv er saa uduelig i energisk henseende.

NIVE. Ja, Du trænger forvaltere. Ellers selv tak. Jeg har skilt Dig af med ti tusen. Du mister huset, men beholder Din kone. Er Du tilfreds med, at handelen gik overstyr?

FINN. Handelen? Hvad mener du? Har jeg handlet?

NIVE. Aa, du gjennemsigtige æter og enfoldighed. Saa gudskelov, saa lad os faa en portvin over passiaren.

Tæppe.

TREDJE AKT

Samme stue, men næsten uden bohave. Vinduerne uden gardiner o. s. v. Nogen tid senere. Sen eftermiddag.

Tom scene. Døren aaben til billardsalen. Derinde fra høres bestemoderens og Martines stemmer.

BESTEMODERENS STEMME. Naa, de har gjort rent bord efter sig. Her er to pindestole og en afbrukken billardkø tilbage af hele herligheden. Og en stump kridt til at føre regnskaberne med.

MARTINES STEMME. Ja, de har tat rub og stub, løst og fast. De har brækket speilerne væk over kaminerne.

BESTEMODERENS STEMME. De deilige guldrammer.

MARTINES STEMME. Og flaaet tapeterne af væggene.

BESTEMODERENS STEMME. De grønne damaskes!
Men jeg forstaar ikke meningen med en slig vandalisme. De nye beboere — —

MARTINES STEMME. De nye — hu hu — jeg maa le. De skal ikke speile sig.

BESTEMODERENS STEMME. Skal de ikke speile sig? Huset falder da ikke i gemene bondehænder?

MARTINES STEMME. De skal heller ikke ha damaskes tapeter. De kunde komme til at klore i dem med neglene.

BESTEMODERENS STEMME. Hvad mener du, pigebarn? Vil du snakke rent.

MARTINES STEMME. Fristrup har faat tilslaget for det offentlige. Amtet skal bruge det til dollhus.

BESTEMODERENS STEMME. Til hvad?

MARTINES STEMME. Til daarekiste — Gud forlade min synd.

BESTEMODERENS STEMME. Haha. Haha. Saa blir det saagodtsom i familien.

(Aaby kommer ind, bukker keitet ind i det tomme værelse og hoster).

MARTINE (frem i døren). Aa se, er det Aaby.

AABY. Jeg skulde sagt farvel til herskabet —

MARTINE. De træffer gamlefruen, hun er herinde.

AABY. Nei da. Nei nei da. For Guds skyld, nei da. (Ilsomt ud).

BESTEMODERENS STEMME. Hvem var det, Martine?

MARTINE. Det var Aaby, som vilde sagt tak for sig.

BESTEMODEREN (frem i døren). Stop ham, menneskebarn. Hold ham igjen efter bonjourflagene.

MARTINE. Han havde ild under saalerne.

BESTEMODEREN. Ved du, om det ogsaa var ham, som blev ved sølvtøiet?

MARTINE. Det blev reddet før auktionen. Alexandra fik det til forvaring.

BESTEMODEREN. Saa det er gaaet over til sidelinjen. Da er det vel forvaret. (Finn Hegaard ind. Martine ud).

BESTEMODEREN. Naa Finn Hegaard, er du tilfreds med dit værk?

FINN. Ja, jeg er. Jeg har længe glædet mig til denne dag. Det er tomt i stuerne, men endda har vi et par stole at sidde paa, og selve tingene har ingen værdi for mig. Jeg sætter ingen pris paa hushyggen. Vi skal jo ogsaa herfra en af dagene.

BESTEMODEREN. Ja, jeg skal til stiftelsen, men I andre?

FINN. Tænker *du* paa andre? Vi? Hvorsomhelst. Menneskene er ikke vækster. De hænger ikke ved roden. Det falder kanske tyngst for Karen, for hun har altid haft mere pietet for familiemøblerne end jeg, mærkelig nok.

BESTEMODEREN. Aa, hun skaffer sig nok andre. Dig følger hun vel ikke.

FINN. Det staar hende frit for. Jeg har ingen ret til at skille hende fra Arthur.

BESTEMODEREN. Du er daarligere end jeg havde troet. Gnages du ogsaa af skrupler?

FINN. For den, som gaar sine egne veie, kan hvert skridt være skjæbnesvangert.

BESTEMODEREN. Den, som farer vild, gaar i ring og kommer ingen vei.

FINN. Hvor jeg kommer hen er ligegyldig. Hvert skridt jeg gaar, og hver dag jeg lever, er maal nok i sig selv.

BESTEMODEREN. Du gaar i ring i selvmodsigelser. Du glemmer, at du prøvede at undgaa denne dag ved en uværdig transaktion.

FINN. Hvad kommer du ogsaa og sigter til?

BESTEMODEREN. Lad det være godt. Jeg kræver dig ikke til regnskab. Pusl du bare med din samvittighed.

FINN. Nei, du skal svare mig.

BESTEMODEREN (reiser sig). Svare dig! Her sidder vi paa de to siste stole i Hegaards hus. Se dig omkring. Væggene svarer dig, du din usling, som har ødt din fædrene arv.

FINN. — fædrene! Du taler over dig.

BESTEMODEREN. *Fi donc!* At du ikke skammer dig. Du, du allene, stymper som du er, beviser, at det var et feiltrin, jeg begik. Der gik ingen kraft i dig. Du har ikke engang kunnet forsvare, hvad du fik gi-

vende. Dit hus, din hustru har du forskuslet, og *du* indbilder dig, at du er mand for at beholde din søn. Ja duk du nakken, naar jeg taler.

FINN. Jeg har aldrig bebreidet dig noget, og jeg hører ikke paa dine anklager. Du kan selv ruge over dine gjærninger eller glemme dem. Men det, du kalder mit værk, skal befri min søn for alt, hvad der stammede fra dig og dette hus.

BESTEMODEREN. Jeg har bestandig haft retten paa min side, og jeg stod bestandig paa pligtens. Jeg havde ret til afkom, og det var min pligt at hæge om det med gode kaar. Nu høster jeg takken. Men gaa, gaa. Jeg skal ikke sørge over nogen. Saalænge du har din kone, er du ikke bragt til tiggerstaven. Haha. Du kan faa nye tilbud. (Besværlig ud).

FINN (allene). Jeg forstaar ikke.

Nei, jeg forstaar ikke.

Finn Hegaard. Hun paakaldte mig med fuldt navn, fordi hun vilde ryste mig. Hun forlanger, at jeg skal lystre mit navn. Hun klager over, at jeg vanslægter, hun som selv har forfalsket min oprindelse. Kunde jeg endda glemme, hvad jeg hed, og være en anonym sjæl i verden. Navnet er de andres tvang over mig. (Karen ind i reisetøi).

FINN. Du kommer vel ogsaa for at træffe Finn Hegaard og trække ham til regnskab?

KAREN. Jeg kommer for at gaa. Jeg har opgit regnskaberne.

FINN. Hvor skal du hen?

KAREN. Det er vel dig det samme, naar du bare blir mig kvit. Hvorsomhelst er bedre end her.

FINN. Du har været i seisten aar i dette hus.

KAREN. I seisten øde aar —

FINN. Vil du sætte dig! Vil du engang tale med mig? (Karen sætter sig).

Du synes jeg er ond.

KAREN. Du ved forlængst, hvad jeg synes om dig. Vi har ingen ting at tale om.

FINN. Øde aar ja. Hvorfor blev du da og spildte din tid, spildte din ungdom?

KAREN. Jeg angrer ogsaa paa hele mit liv. Paa alt det, som er undsluppet mig, paa alt det gale, jeg ikke har gjort.

FINN. Du ser endnu ganske godt ud.

KAREN. Du smigrer mig. Du smigrer mig. Skade at her ikke er et speil igjen i salonen. Humøret er forynget ogsaa, ikke sandt?

FINN. Du skal ikke spilde det paa mig. Lad mig tale med dig. Synes du ikke, at det som er sket, er godt eller rigtig eller hvad du vil kalde det? Eller med andre ord, at det var nødvendig?

KAREN. Nei.

FINN. Min mor var netop herinde. Hun sa det samme. I er enige I to. Og tilsammen er I skyld i — nei, I er ikke skyld i noget, men I gav mig ideen til det forfaldets værk, som nu er fuldført. Endelig. Endelig.

KAREN (reiser sig).

FINN. Nei hør paa mig, sæt dig. Jeg anklager ikke min mor. Hun er et eget menneske med sin egen lov. Men da jeg var barn, holdt jeg ikke af hende, og da jeg begyndte at bli voksen — — Naa. Hun la ikke skjul paa sammenhængen, og der er en sammenhæng i alt mellem himmel og jord, men man maa være gammel og hærdet, før man finder den udholdelig. Saa allene, saa afskylig allene som jeg var under min opvækst, kan jeg ikke bli mere i mit liv. Jo, naar Arthur gaar fra mig. Det menneske, som skulde staat mig nærmest, var ond i mine øine. Ingen voksen ved noget vist om godt og ondt. Det gjør bare et barn. De voksne har glemt den dybeste videnskab. Alt det, som ingen varme strømmer af, er ondt.

KAREN. Saa er du ond selv.

FINN. Ja gjærne det. Hun var ond, fordi hun ikke elsked mig, og jeg haded hende igjen. Og med alt det, jeg fik vide om hende, vokste hadet. At jeg gik og gjaldt for en søn efter en fremmed gammel mand og skulde bli herre til hans hus, gjorde mig elendig. Men saa, da jeg kom ud — — ja, hvordan skal jeg forklare mig selv? Det var en befrielse, det var en drøm, som afløste et mareridt. Jeg var for ung til at lukke mig inde med mine ulykkelige tanker. Jeg kasted mig over bøker, ideer, aabenbaringer, paradokser og blev snart ligesaa frigjort og hoven og moderne som alle de andre begavede unge mennesker. Det kvalmer mig at tænke paa hine aar, da jeg forfuskede min smærte med æstetisk pessimisme. Hverken brændevinet eller skjøgerne eller begeistringerne eller nogen af de andre ynglingeting har skaffet mig værre efterveer end min tragiske omtaagethed.

KAREN. Du betænkte dig vel ikke paa at ta imod lommepenge fra hende?

FINN. Nei, jeg tog imod dem og nød dem med sød selvforagt — og delte dem med Nive.

KAREN. Det var jo ædelt. Men faldt det ham aldrig ind at forlange mer?

FINN. Den gamle havde ikke anerkjendt ham, saa han havde ingen retsgyldige krav.

Du kjendte ham selv i de aar? Før du kjendte mig?

KAREN. Ja, men ikke mere. Alt det andet er hans løgn.

FINN. Jeg siger med Fristrup: Jeg ved intet. For det er umulig at vide noget.

KAREN. Du har det fra dine skimlede filosofer, at kvinder bestandig lyver.

FINN. Nei tværtimod. Jeg tror, de er sandfærdige, men jeg ved aldrig naar.

Dengang skulde du forvisset mig, saa vilde alt vendt sig anderledes. Jeg holdt paa at bli et sundt menneske. Jeg havde set og tænkt og dømt og skjønnet, at jeg ingen ret havde til at fordømme nogen. Jeg havde overvundet skruplerne for mig og andre, og livet som det engang er, dumt og grumt, stillede min lyst.

KAREN. Saa gav du vel din mor ret.

FINN. Ja, jeg tog jo arven. Men det hævned sig, for jeg tog med det samme fra dig leiligheden til at forvisse mig.

KAREN. Du holdt ikke af mig.

FINN. Holdt af dig? Den stakkede tid, jeg levede, min korte, sildige ungdom var de aar. Jeg levede i en flod af fryd, i et dragsug af fortvilelser. Holdt af dig? Jeg elsked dig til naragtighed, men hvis den elsker høiest, som er mest tillidsfuld, saa var jeg en daarlig elsker. Jeg mistænkte hvert dit skridt og hvert dit blik. Jeg elsked dig som en gnier sit guld. Ikke engang glansen af dig undte jeg de andre.

KAREN. Det var absurd af dig som en fordomsfri filosof, uden skrupler for andre. Og himlen skal vide, det var plagsomt.

FINN. Ja, det var. Men hvordan jeg end var og bar mig ad: jeg har alligevel det ene liv at tænke tilbage paa: de øieblikkene i tomheden. Bestandig savn og savn, fordi ens lidenskab er uendelig — det var alligevel den store, urolige, smertefulde lykke, og alt det senere er et skinliv, et skyggeliv, et savn efter savnet.

KAREN. Men jeg holdt af dig. Af dig og ingen anden.

FINN. Vi sidder og glemmer os i gamle minder. Gid vi havde en flaske igjen af vor gamle vin.

KAREN. Vi har heller ingen glas. Der er bare et par af bestemors kronede igjen. De var uden stet og kom ikke under hammeren.

FINN. Ja, dem er der ingen klang i.

KAREN. Nei, dem er der ingen klang i. (Ophold). Trodde du paa Nives løgne om mig?

FINN. Nei, men jeg var heller ikke vis paa, at han løi. Jeg var ikke vis paa noget. Og han var aldrig plump nok til at forraade sig med en bestemt ytring. Han klaged over sit forspildte liv og anklagede fattigdommen, som var skyld i hans ulykke. Dig omtalte han med venskab og la liksom vold paa sin bitterhed. Og naar der var tale om gaarden, var han ivrig for, at jeg skulde ta den. — For hendes skyld, sa han. Det vilde være en forfærdelig skuffelse for hende, om du opgav den og gjorde dig fattig.

KAREN. Den nidding!

FINN. Og da du selv ivrede for, at jeg skulde ta den —

KAREN. Var det underlig?

FINN. Nei, nei. Men forvisningen fik jeg ikke. Mistankerne slog rod i mig. Jeg slos med dem, men de vandt bugt med mig, og i mit hjærte beskyldte jeg dig brutalt for at ha ofret din kjærlighed for min rigdom.

KAREN. Saa kan jeg fatte, hvad du besluttede dig til. Det er forfærdelig.

FINN. Jeg besluttede mig til at la ham plyndre sin egen fars eiendom. Til løn for afstaaelsen, til løn for dig. Jeg vilde ikke overdrage ham den. Han fik den i almisser, han blev min husmand og snyltegjæst som det barn af en frille, den paria han er. Der ser du værket af min uvirksomhed.

KAREN. Det var mig, du vilde ramme.

FINN. Det var dig, jeg vilde skuffe. Du blev fattig.

KAREN. Og din mor?

FINN. Skuffelser. Skuffelser. Hun blev vidne til en ligesaa sikker og langsom opløsning af sit værk som af sin person. Jeg tror dog, hun først i dag begreb

det rigtige omfang af mine opmuntringer til parasitismen.

KAREN. Og parasiten selv?

FINN. Han blev smærtefrit berøvet sin mandlige duelighed. Han blev mæsket med almisser. Han blev — den du ser. Der har vi ham.

(Nive, som er synlig medtagen, puffes ind af Alexandra).

ALEXANDRA. Svar for dig ulyksalige. Vil du svare for dig?

NIVE. Svar for mig du Alexandra. Vær mit moralske stakit.

ALEXANDRA. Vil du bekjende.

NIVE. Taalmodighed, Alexandra. Lad mig fatte mig.

ALEXANDRA. Fat dig uden omsvøb. Aflæg regnskab. Aa Gud, aa Gud, er der grænse for min ulykke. Behøvede jeg ogsaa at opleve den skjændsel af dette kreatur .

FINN. Hvad fattes Dem frue? Er Deres mand —

ALEXANDRA. Kald ham ikke min mand. Vi er ikke gift. Han er desuden ingen mand.

KAREN. Hvad er han da?

ALEXANDRA. En tyv. Jeg forlanger ham straffet. Jeg forlanger paa mine knæ øvrighedens hevn over ham.

NIVE. Vist ikke, Alexandra. Jeg indrømmer, at jeg moralsk er forkrænkelig, men juridisk, juridisk er jeg pletfri.

FINN. Det er en fin distinktion.

KAREN. Hvad har han stjaalet?

ALEXANDRA. Sølvtøiet.

NIVE. For en ubeskrivelig tone. For et mægtigt udraabstegn. Skade, at her ikke er en stol, du kunde synke ned paa, da du sa *sølvtøiet*.

ALEXANDRA. Vogt dig, frække menneske.

KAREN. Har han stjaalet det?

ALEXANDRA. Ja.

KAREN. Og afhændet det?

NIVE. Afhændet er en tækkeligere betegnelse.

ALEXANDRA. Han har pantsat det, og han har solgt sedlerne, og alt har han drukket — alt i en slurk.

NIVE. Du overdriver, veninde. Finn Hegaard, du kjender min natur, du er fortrolig med mine svagheder —

KAREN. Det siste vi eier!

NIVE. Vore svagheder ja.
Nei, ikke i en slurk. Lidt efter lidt, under voksende samvittighedskvaler. Jeg begyndte med en frugtkniv, en dessertske, og jeg endte med den store suppeslev. Som du ser: menuen i bagvendt orden. Ak, alt er bagvendt i denne verden.

FINN. Og du kalder dig pletfri?

NIVE. Nei, jeg mente sølvtøiet.
Men som sagt, juridisk kan jeg hverken lastes eller anklages. Det saarer min finfølelse at minde om det, men sølvtøiet var ulovlig understukket.

ALEXANDRA. Skam dig, elendige.

FINN. Det er skade, at du ikke har bevaret pantesedlerne til bevis mod os.

KAREN. Aa Gud, hvor skal vi nu hen?

FINN. Vi skal begynde, Karen.

NIVE. Jeg vil ogsaa gjøre opmærksom paa, at min hensigt havde sin ædelhed. Jeg tog et par smaating av denne families overflødige sølv for at betale en gjæld til Aaby — en æresgjæld.

ALEXANDRA. Du betalte ham ikke.

NIVE. Nei, det indrømmer jeg.

FINN. Og hvorfor betalte du ham ikke?

NIVE. Nei, han er mig usympatisk. Hans fremgangsmaade overfor dig blandt andet —

FINN. Nok om det. Sølvtøiet er dig vel undt. Du har hævet det sidste af din fædrene arv og slidt den med helsen. Vi er kvit.

Kan du huske det eventyr jeg engang fortalte dig, og som du siden har fortalt mig igjen, om stemmen i ørkenen, om latteren? Du vilde male den, fordi I altid vil male stemmer og spille farver, I moderne kunstevnukker, men eventyret var godt.

Al forandring, al vækst og udvikling er bare omflytning. Det samme om igjen og paa en anden maade. Og roper vi paa en, som skal komme, saa svarer latteren af alt det, som er.

Og vi selv? Ingenting er uforanderligere end vi selv. Livsfølelsen, de kvintin sjæl, som faldt i vor lod, og som er de eneste, som tælles paa regnskabets dag, eller gjærningerne, som fortsætter sig automatisk gjennem slægtleddene — — Jeg som har prøvet at la være at handle, at la begivenhederne følge sit løb uden indgriben og retledning, jeg har fuldbragt et værk i mine fædres aand — en omflytning til ingen nytte, til spild, hvis noget i verden kunde spildes.

KAREN. Du angrer?

FINN. Hvad skulde jeg angre? Vi er de samme, alt er det samme. Nive der er den samme. Tror du han blev tyv først nu, med leiligheden? Og tyv? Han har stjaalet sin egen eiendom, stjaalet fra sig selv, han som alle. Nei, jeg er træt af den ensformige mangfoldighed af gjentagelser. Forleden da Fristrup og Nive aabnede sit skumle komplot om at forgi mig med tvil, følte jeg mig som en gjenganger, man vil forgive under en seance. Jeg havde oplevet det før.

Gaa hjem, Nive, og sov ud din siste rus paa arven. Dit billede vil aldrig bli anderledes end det er. Det hvide lærred illustrerer ideen — ørkenen.

ALEXANDRA. Og alt dette for det lumpne sølvtøi. Jeg

har sagt dig det, Reinert, han har altid været misundelig paa dit talent.

NIVE. Ja, Finn Hegaard er ingen kunstner. Han har ingen lyst paa fænomenerne.

Her er ingen ting at sidde paa heller. Ausverkauf! Ausverkauf.

ALEXANDRA (i døren). Smaalige mennesker! (De gaar).

(Ophold).

KAREN. Finn.

FINN. Ja.

KAREN. Du har ikke nævnt et ord om Arthur.

FINN. Du har heller ikke nævnt Arthur med et ord.

KAREN. Han har undgaat mig.

FINN. Hvorfor har han det? Ved du grunden?

KAREN tier).

FINN. Ved du grunden?

KAREN. Jeg tror auktionen og alt dette har overvældet ham. Tror du, han kan forstaa — har du forklaret ham noget? Nei, hvad skulde det vel nytte? Arthur har du synd for.

FINN. Du tænker paa hans velfærd, paa skotøi og latinskole. Tusen andre ting er ligesaa nødvendige. Og naar tallet alligevel aldrig blir fuldt —

Men rop paa ham. Er han inde, hører han det gjennem gangene.

KAREN (i døren). Arthur! Arthur!

Du Finn, du sa, vi skulde begynde.

FINN. Lad os vente paa Arthur. Det er jo ham, det gjælder.

KAREN. Men hvad skal vi begynde paa, og hvad skal vi begynde med?

FINN. Gid han vilde komme. Kan han være ude?

KAREN. Jeg har ikke set ham i hele dag. Og det mørkner. Bare der ikke er hændt noget. (Hen i døren). Arthur! Arthur!

FINN. Han har undgaat mig ogsaa. Han har været forunderlig sky i det siste.
Rop paa ham, Karen.

KAREN (i døren). Arthur!
Nei, jeg hører ham ikke. Jeg maa finde ham. Gud, hvis der er hændt noget! (Karen ud. Arthur ind ad en anden dør.)

FINN. Saa. Den siste og den værste.

ARTHUR. Hvad vil du mig?

FINN. Vi skal herfra imorgen. Vi eier ikke dette hus længer.

ARTHUR. Nei, det véd jeg. Vi er fallit. Men maatte duerne mine endelig sælges?

FINN. Det maatte sælges altsammen.

ARTHUR. Havde dette huset været mit, skulde det ikke gaat saan. Du har været dum, far, eller ialfald upraktisk.

FINN. Ja, min ven. Du har ret. Begge dele — og en ting til. Letsindig, Arthur, letsindig.

ARTHUR. Ja værre end som saa.

FINN. Men det er mit faderlige raad til dig: Vær letsindig, du ogsaa.

Du beklager dig over det, som er hændt?

ARTHUR. Nei, jeg er like glad. Jeg er like glad.
Jeg gaar.

FINN. Gaar du? Gaar vi ikke sammen?

ARTHUR. Nei, jeg er voksen. Jeg skal klare mig.

KAREN (ind). Aa Gudskelov!

FINN. Arthur gaar fra os.

KAREN. Men jeg blir hos din far, Arthur.

ARTHUR (mod hende). Du. Du. Nei du skal ogsaa gaa din vei.

FINN. Arthur!

KAREN. Vær barmhjertig i Guds navn!

ARTHUR. Det er dig, som har skylden.

FINN. Arthur, hun er din mor.

ARTHUR. Og bestemor er din. Hun var ikke bedre.

FINN. Forbandelse. Forbandelse. Kulden og hadet lige til den siste. Hvordan skal det gaa ham?

KAREN. Ser du dit værk, Finn Hegaard! For du har skylden.

ARTHUR. Nei du, for far er jo gal.

FINN. Dyng ikke skyld paa skyld. Livet rammer dig engang.

ARTHUR. Jeg er letsindig ligesom du, far, og ligesom min mor. Hun er ogsaa letsindig.

Men jeg gaar, for jeg er sulten. Og ilden er gaat ud i kjøkkenet, og klokkerne staar, og det er mørkt paa veiene. Og jeg er sulten, sulten, sulten som en varg. (Arthur ud. Karen efter ham.)

KARENS STEMME. Barmhjertighed, Arthur — —

FINN (allene). Det er mørkt. Mørke, mørke og blindhed. Og jeg er blind og raadvild og — —

Forbandelse, forbandelse. Hver ting, hvert minde, hver lykke, hver blid stund har et ansigt, som forbander.

Kulde og had og hovmod til den siste, den eneste.

Det tusler herinde i de øde stuer. Skal ingenting ske mer? Skal ingen komme? (Roper.)

Er du den, som skal komme? (Løber hen til en dør og river den op.)

STEMME (derinde). Haha. (Han smælder døren igjen og løber til en anden dør.)

STEMME (derinde). Haha. (Til vinduet.)

STEMME (derude). Haha.

FINN (staar stille midt paa gulvet hærmende). Haha. Haha. Haha.

Tæppe.

MIMOSAS HJEMKOMST

PERSONER

PREBEN RUST.
ROSALI.
JOHANNES RØNNING, hendes mand.
ARTHUR HEGAARD.
PROFESSOR PAVELS.
INGER.
BÖLGE, en journalist.
KAREN HEGAARD.
MIMOSA.

Handlingen foregaar paa én dag.

FØRSTE AKT.

Fællesstue i det Rønningske pensionat. Tilvenstre (for tilskuerne) et karnap med vindu til gaden. I baggrunden dør til korridoren. Tilhøire dør ind til prof. Pavels' leilighed. Stuen er udstyret som salon, lidt lurvet elegant som i et foreløbig hjem for individer, hvis smag enten ikke har været adspurgt eller har kjæmpet om arrangementet. Det er en formiddag i mars; byget veir med stærk veksel af sol og skygge.

(Ind fra korridoren Preben Rust i pels og med skindlue i haanden. Efter ham Johannes Rønning, mager fremtoning i sort).

PREBEN RUST (vender sig mod den anden i døren). Men De kan vel ialfald si, om her er nogen ledige værelser?

RØNNING. Hm, sandt at si — —

PREBEN RUST. Sandt at si, ja. Naturligvis sandt at si.

RØNNING. Der er ingen hjemme for øieblikket.

PREBEN RUST. De er kanske en af pensionærene?

RØNNING. Nei.

PREBEN RUST (utaalmodig). Hvad er De egentlig? Er De ikke værten?

RØNNING. Nei.

PREBEN RUST. Og ikke gjæst. Er De hushovmester da, mand?

RØNNING. Jeg er cand. teol. —

PREBEN RUST. Tak, men desforuden. Har De ingen egenskaber desforuden? Her i huset, mener jeg.

RØNNING (uforstyrrelig sagtmodig). Jeg er værtindens mand.

PREBEN RUST. Naa, det er herr Rønning jeg taler med. Mit navn er Rust. Preben Rust. Og jeg søger som sagt et værelse, og De kan ikke hjælpe mig. Jeg er i forbigaaende sagt meget forskuds af mig. Men fruen er altsaa ikke hjemme?

RØNNING. Jeg er bange for, at hun sover endda.

PREBEN RUST (fikserer ham). De er bange for at vække hende, mener De.

RØNNING. Jo. Det kunde . . . det vil si, det kunde muligens arrangeres. Hvis De tillader mig at forlade Dem et øieblik?

PREBEN RUST. Ja, kjære Dem da. Kjære Dem da. (Rønning stille ud døren i baggrunden. Preben Rust ryster paa hodet og ser efter ham. Falder i tanker og gir sig til at plystre. Et øieblik efter blir døren til høire hurtig revet op, og Inger styrter ind, men besinder sig ved synet af den fremmede.)

INGER. Aa undskyld! Jeg trodde, det var —

PREBEN RUST. Hvem trodde De jeg var, lille frøken?

INGER (lidt forlegen). Pigen —

PREBEN RUST. Nøier hun sig med at fløite, pigen her i huset? Leverer hun ikke balladerne af fuldt bryst? Det var mærkelig.

INGER. Jeg ved ikke, hvad der berettiger Dem til — —

PREBEN RUST. Jeg venter paa fru Rønning, naadige frøken. Jeg føler mig slet ikke berettiget til nogetsomhelst. De kom ganske af Dem selv og betrodde mig — —

INGER. Jeg har ikke betrod Dem noget.

PREBEN RUST. Ikke endda, men det kommer nok. (Inger trækker sig tilbage og smælder døren. Preben Rust blir staaende. Saa stikker hun hodet ind igjen og siger —

INGER. Jeg kan forresten betro Dem, at der ikke findes nogen pige her i huset. Saa De gaar vist forgjæves. (Preben Rust venter lidt. Træder saa forsigtig hen

til døren og plystrer den samme melodi gjennem nøklehullet. Idet samme kommer fru Rosali Rønning ind fra korridoren. Stirrer og stirrer paa ham i stor overraskelse. Endelig rømmer hun sig høit og lydelig. Han vender ansigtet mod hende, og tonerne dør paa hans læber. Derpaa slipper han pelsluen ret ned paa gulvet og breder armene og gaar mod hende.)

PREBEN RUST (omfavner hende). Madam Tønnesen . . . eller hendes aand, saasandt ikke dette kjød bedrager. Rosali! Jeg er mere død end levende af forbauselse. Snak til mig, og lig ikke i mine arme og gjør mig overtroisk.

ROSALI. Ja, dette var overvældende, bureauchef.

PREBEN RUST. Røsten, den kjendte, kjære stemme. Over et svælg af ti aar. Og ungdommen bevaret . . . bare med en behagelig snev af matrone. Jeg kunde kysse Dem, madam Tønnesen, af oprigtig gjensynsfryd.

ROSALI. Ingen aarsag, bureauchef.

PREBEN RUST. Og ansigtet. Øinene — (Rører ved hende.) Barmen! Den som vi faste kunder kaldte Det gode haabs — —

ROSALI. Ja, det var i Tønnesens tid. Siden var det jo professoren jeg styrte huset for, saalænge det holdt. Og omsider blev jeg gift igjen. Det er en verden vi lever i.

PREBEN RUST (rykker hende lidt ud fra sig). Men det er da ikke Dem, som er fru Rønning?

ROSALI. Jo, sandt for Herren. Jeg maatte jo ende med en teolog.

PREBEN RUST. Men Rosali, De blev da ikke forelsket i den, — den — — De lod Dem da ikke bedaare af en slig — en slig —

ROSALI. Det var noksaa romantisk. Det skedde en Sankt Hans aftenstund. Han var som en ildslue.

PREBEN RUST. Og De?

ROSALI.. Jeg lod humlen suse. Jeg har aldrig kunnet staa for lidenskaben.

PREBEN RUST. Snak om en ting. Snak om lidenskab i en sort chagrinsteolog.

ROSALI. Nei, han er rigtignok ikke den samme længer. Der er faldt en forunderlig ro over ham i samlivet. Og desuden er han begyndt at hoste saa smaat.

PREBEN RUST. Dere er lykkelige sammen da?

ROSALI. Aa ja skidt! Han lever af mig da, stakkar. Foruden nogen timer ved en pigeskole. Men han gjør sin nytte. Sætter liksom et aandelig stempel paa min forretning. Saa der kommer mange bra folk her og bor. Men sæt Dem da, bureauchef. Sæt Dem. (De sætter sig.)

PREBEN RUST. De har vel huset fuldt nu da?

ROSALI. Saan omtrent, Gudskelov.

PREBEN RUST. For De kan vel tænke Dem, hvorfor jeg kommer?

ROSALI. De vil da vel aldrig indrette Dem paa ungkarsvis, bureauchef?

PREBEN RUST. Saamænd vil jeg det. Jeg er lei af at sidde og sture i et tomt familjehjem og mades paa slump.

ROSALI. Ja, det er sandt. Fruen — — ja lad mig endelig ikke — —

PREBEN RUST. Jo værsgod. Lad os bare rippe i saaret, Rosalimor. Fru Mimi er ude i verden og morer sig. Og hun morer sig ikke i stilhed som bekjendt.

ROSALI. Det er smertelig. Og rent ud sagt umoralsk, forlade min mund. En dame af beste familje og med en mand som — —

PREBEN RUST. Som mig ja. Det er ganske forunderlig. Jeg er da en fængslende mand, Rosali?

ROSALI (overvældet). Aah! Bureauchef! Det er synd. Blodig synd.

PREBEN RUST. Snak om en ting! Paa mig? (Bøier sig mod hende.)

Rusk i luggen min. Det er storskog paa et fjeld af en skalle. Og lever og hjærte og alle de sentimentale organer i orden. Klart til slag. Jeg kan paata mig at elske, fru Rønning. Men gifter jeg mig igjen, sker det for skilsmissens skyld . . . (Springer op.) For de oprivende sindsbevægelser, de helvedes forrygende scener. For de svaler. De svaler. Hvis jeg ikke vidste, at hvert eneste gudsskabte kvindevæsen var en satan, vilde jeg mistvile om ægteskabet.

ROSALI (lattermild). Men det er jo skilsmisse, De sværmer for, bureauchef?

PREBEN RUST. Ja, madam Tønnesen, og altsaa for dens nødvendige baggrund, ægteskabet med alle dets rædsler. Jeg er en samfundsbevarer i stor stil.

ROSALI. Jeg synes dette er saa svært sørgelig. Tænke sig til, at De kan snakke saa gruelig brutalt om den slags ting. De er ikke paa langt nær den hyggelige mand som i gamle dage, bureauchef. Der er liksom faret en ond aand i Dem. Og De, som var en slig elsker af tilværelsen.

PREBEN RUST. Det er jeg endda, Rosali. Jeg gaar grassat i alkjærlighed. Jeg er ligesaa rørt over avisernes sidste lystmord som over den første blaaveis, der vises frem i redaktionen. Min dyrevenlighed strækker sig lige til bakterierne.

ROSALI. Huf, jeg tør ikke ha Dem i huset. De fantaserer saa stygt.

PREBEN RUST. Ja, vil De saa skaffe mig et værelse, for jeg flytter ind alt i eftermiddag. Siden det er Dem som er værtinden, er jeg ikke i tvil om, at jeg vil bo her.

ROSALI. Men jeg har huset fuldt. Der har vi nu for det første professoren og frøken Inger — —

PREBEN RUST. Det gjør ingenting. Hæld nogen ud.

Skaf mig et kot eller en sal, det kommer ud paa ét. Til gaden eller til gaarden. Det kan gjærne være omringet af jamrende pianistinder. Det kan gjærne være fugtig og trækfuldt. Har De ét uden ovn? Eller ét med væggedyr?

ROSALI. Neimen om jeg har, bureauchef. Jeg holder et propert hus.

PREBEN RUST. Nuja. Skaf mig bare noget hjemlig. Hvad er det forresten for en professor, De snakker om?

ROSALI. Det er Pavels, som jeg stelte huset for, før jeg blev gift igjen.

PREBEN RUST. Med teologen?

ROSALI. Ja, og hans niece, frøken Inger, som pleier ham. For han er hjemsøgt af podagra, arme mand, i selve foden. Det var en deilig mand, før den ulykken ramte ham.

PREBEN RUST. Jeg har alt hilst paa frøkenen. Hvad heder den unge mand, De har i huset — ham hun er forelsket i?

ROSALI. Men hvordan kan De alt vide?

PREBEN RUST. Hun betrodde sig til mig i farten. Da De kom ind, stod vi og hvisked til hverandre gjennem nøklehullet.

ROSALI. Ja, De er vist fortrolig med nogen og hver De, bureauchef.

PREBEN RUST. Og saanne uskyldige piger, de aner det ikke selv, men de gaar med hjærtet paa vid væg. Hvad heder saa gjenstanden for den unge bølgende følelse? Det er vel en langbenet kadet med lyseblaat blik og kolde afrivninger?

ROSALI. Nei, han skal bli musiker. Han spiller aldeles nydelig. Det er den unge Hegaard. Arthur Hegaard. Han har fuld pension og et rigtig pænt lidet værelse til gaarden for tredive kroner maaneden. Men jeg strækker mig længer end jeg evner

for unge opadstræbende mennesker, og saa er han begavet da og spiller aldeles henrivende, og musiken er mit liv! Desuden er det jo det, at han kommer af en familje, som — —

PREBEN RUST. Brems lidt, madam Tønnesen. Jeg har ham. Jeg har kjendt lidt til hans far, som satte sig ganske stille hen som en indisk yogi og lod ukruddet gro sig lige op i næseborene og ind i hjærnen.

ROSALI. Ak ja, han skal være uhelbredelig — —

PREBEN RUST. Hvad skulde han ellers være. Det er vi jo alle efter beste evne. Men sønnen, hvordan har han det? Hvad lever han af, som vi siger?

ROSALI. Jo noget blev der nok igjen efter bestemoderen . . . mod hendes gode vilje. For hun afskydde sin slægt og vilde ikke undt nogen af dem en rød øre. Men hun døde pludselig . . . under et raserianfald.

PREBEN RUST. I det anfald røg familjens energi i luften. Det unge skud har jeg ingen tillid til. Forresten har jeg ikke tillid til nogensomhelst. Folk faar klare sig den foruden. Med aarene har jeg mistet alle interesser paa én nær. Jeg lever paa sladderhistorier. Paa psykologiske skumlerier. I den henseende er jeg et rent fruentimmer.

ROSALI. Det sørgeligste er at den unge Hegaard ikke vil forsone sig med sin mor. Arme menneske! Hun har vist levet i gruelig oprevne forhold, og det kan vel være hun har gjort et og andet feiltrin, men barn skulde da ikke stille sig op til dommere.

PREBEN RUST. Det ha de en vis ret til, aldenstund de selv er resultater af feiltrinene. Den første ungdoms forbitrede kydskhedskrav indeholder jo vort hjærtes dunkle protest mod selve livet. Det er et udslag af vor medfødte pessimisme. Det er en skrækkelig afsløring den, at vi er kommen til verden paa en saa naturlig maade. Ikke sandt?

ROSALI. Det gaar mig for høit. Jeg synes, det er saa viselig indrettet som det engang er.

PREBEN RUST. Ja, det maa indrømmes. Det er en sindrig udtænkt kombination af det unyttige og det behagelige. Men denne fru Hegaard — kommer hun da ikke og besøger sønnen?

ROSALI. Han taaler saavidt at se hende. Han snakker ikke til hende. Han er haard som flint paa det punkt — og paa andre punkter ogsaa. Han er saa vanskelig. Hun vanker her, for vi er veninder, og beklager sig aldrig og graater aldrig, men hun gaar med en kniv gjennem hjærtet.

PREBEN RUST. Er hun smuk?

ROSALI. Hvad mener De, bureauchef?

PREBEN RUST. Jeg mener, om hun ser godt ud?

ROSALI. Hun er ikke blottende ung længer, men hun har holdt sig godt gjennem sorgerne.

PREBEN RUST (efter at ha siddet en stund i tanker). Rosali!

ROSALI. Ja bureauchef.

PREBEN RUST (ser luen ligge der og tar den op). Jeg er rent ud sagt lidt glemsom. Hvad er det jeg egentlig vil hos Dem?

ROSALI. Men Herregud i himlen! De kom jo for at leie Dem ind i pension hos mig.

PREBEN RUST. Vist gjorde jeg saa. Jeg vilde bare se, om De havde glemt det. Jeg stoler aldrig paa folks hukommelse. Jeg er vant til slurvede kopister. Ja vist var det for at leie jeg kom.

ROSALI (hen til døren og trykker paa en knap). Ja kan De nøie Dem med ét til gaarden foreløbig da? Jeg faar heller si op to telefonistinder til næste maanedsdag, saa faar De det bekvemmere.

PREBEN RUST. Ingen uleilighed, Rosali. Endelig ingen uleilighed.

RØNNING (ind). Undskyld! Var det her det ringte?

ROSALI. Du skal gjøre istand no. 7 til bureauchefen. Han flytter ind i eftermiddag.

RØNNING. Men du glemmer, det vil si — — du erindrer kanske ikke, at det er Bølges værelse. Journalistens.

ROSALI. Jeg blaaser i journalisten. Jeg vil ikke engang ha ham liggende i kjøkkentrappen. Mennesket er jo aldrig ædru. Ialfald vover han ikke at vise sig for mig i sober tilstand.

PREBEN RUST. Hvem er Bølge?

ROSALI. Han er et subjekt.

RØNNING. Men du maa tænke paa, at det endda er bitterlig koldt om nætterne, Rosali. Vi maa være mennesker. Desuden har han været bedre i det siste — det vil si — ordentligere. Han har ogsaa faat løst ud vinterfrakken sin, endda det alt er i mars. I mars. Og saa har han sikkert lovet afdrag til den første.

ROSALI. Aa du dit skind. Saa lad ham ligge inde paa gulvet hos dig selv.

RØNNING. Ja tak, hvis du ikke har noget imod det, Rosali?

ROSALI. Snak. Du kan flytte ind madrasserne fra sengen paa no. 7. Bureauchefen skal alligevel ha alt nyt.

RØNNING. Tak. (Til Preben Rust.)
Alt skal være i orden i løbet af en times tid, herr bureauchef.

PREBEN RUST. Men telefoner endelig efter et par bybud og send dem hjem efter mit tøi. Det staar færdig pakket. (Rækker ham et kort.)
Her er adressen.

RØNNING. Det skal — — arrangeres, herr bureauchef. Tak. Adjø. (Ud. Lidet ophold.)

PREBEN RUST. Det glæder mig at se Dem godt gift Rosali.

ROSALI. Ingen aarsag.

PREBEN RUST. De har faat en snil mand.

ROSALI. Ja, hvis De tror det er *det* en kvinde tragter efter, bureauchef, saa tar De storligen feil. Snil! Ja det skulde ogsaa bare mangle.

PREBEN RUST. De mener, at det er den eneste egenskab, han ikke mangler?

ROSALI. Aa ja. Saan omtrent.

PREBEN RUST. Ved De, hvad jeg tror, madam Tønnesen?

ROSALI (tier).

PREBEN RUST. Jeg tror ikke, han er nogen almindelig teolog eller noget almindelig skind. Jeg tror, at han er en kristen.

ROSALI (indifferent). Det er han vel forhaabentlig.

PREBEN RUST. Har det aldrig slaat Dem, at han pusler omkring med en dyb, troskyldig hemmelighed?

ROSALI. Jeg indbilder mig at kjende hele den hemmeligheden. Han er ulykkelig forelsket i frøken Inger.

PREBEN RUST. Og lykkelig gift med Dem?

ROSALI. De to ting er vel ikke saa uforenelige som de skulde synes. Jeg kjendte lidt til begge dele i Tønnesens tid. Men ellers skjønner jeg mig ikke paa ham. Han er en stor raring. Men et jærn til at vaske op. Han sparer mig mindst en pigeløn, og det kan man ikke si om enhver ægtemand.

PREBEN RUST. Er det længe De mener han har været ulykkelig for frøken Ingers skyld?

ROSALI. Siden De endelig vil vide det, skal jeg fortælle Dem, at dette er en hel historie. Det var den siste sommer jeg styrte huset for professoren, at frøken Inger og han stifted bekjendtskab. Der var bestandig en sværm af unge piger paa gaarden, for det laa nu engang for professoren at ha sans for

skjønheden og livet. I al ærbarhed. Men der fandtes ikke paa lange afstande den mandsperson, en ung dannet dame kunde kaste sine øine paa. Og saa optræder den nuværende teologen min en vakker dag. I sort skrud og alting. Nu kan De jo forestille Dem, at han var en anden dengang. Ikke noget for øiet just, dertil var han altfor stiv og bondsk, men passelig ung og solid, og nok er det: frøken Inger blev skudt i ham. Og det gik jo aldrigen an.

PREBEN RUST. Hvorfor ikke?

ROSALI. Aldrig! Der stod jeg paa professorens side. Han ante forresten ingenting, førend der kom et frierbrev.

PREBEN RUST. Naa?

ROSALI. Aa du allandsens for et brev! Det handled om tiden og evigheden og alt sligt, som han havde grublet over. Det var et kjærlighedsbrev lige ud af det hinsidige, fuldt af taager og syner . . . nei ak du mig! om han var nogen kristen! Ikke en lyd om menneskelig kjærlighed før i siste linje, rent som postskriftum.

PREBEN RUST. Og hvad svarte frøken Inger paa det?

ROSALI. Hun graat og lo sine modige taarer, og saa gik hun til professoren med det.

PREBEN RUST. Og professoren?

ROSALI. Han betrodde sig sporenstrengs til mig, og jeg tog teologen paa min samvittighed. Men saa var det jo det, at det var Sankte Hans aften og sværmerisk og romantisk idetheletat. De lyse nætter er mit liv! Og ellers ser De jo, hvordan det er gaat.

PREBEN RUST. Men jeg skjønner bare ikke, at han endelig behøvde at gifte sig med Dem.

ROSALI. Jeg forsøgte ikke at hindre ham i det. Og forresten var han vel ikke teolog for ingenting. Han

følte vel pligtens bud og skriftens ord. Han kunde vel ikke være bekjendt af at staa midt i statskirken som en enlig kvindes forfører.

PREBEN RUST. Nei, det har De ret i, madam Tønnesen. Det tænkte jeg ikke paa.

ROSALI. Det er en verden vi lever i! (Til Inger, som i det samme kommer ind fra høire.)
Hvad var det, barnet mit?

INGER. Jeg trodde, De var allene. Det er onkel, som vilde tale med Dem.

ROSALI. Akja, saa faar De undskylde mig et øieblik, bureauchef. Ja det er sandt: det er bureauchef Rust — frøken Pavels. Bureauchefen er en rigtig god ven af os, af mig og min mand. Han skal bo her, og nu faar De underholde ham en liden stund til jeg kommer igjen, Inger. Ja Dem behøver jeg ikke be være underholdende, bureauchef. Dem er det medfødt.

PREBEN RUST. Ingen reklame for min person, madame. Frøken Inger og jeg har lidt af hvert at tale om. (Rosali ud til høire.)

INGER (afvisende). Saa? Det vidste jeg ikke.

PREBEN RUST. Hav bare taalmodighed, frøken. Vi skal nok faa tiden til at gaa. Hvordan er det nu? Jeg er rent ud sagt lidt glemsom. Men jeg har bestemt set Deres søde lille ansigt før. Hvor kan det ha været? Og naar? Hjælp mig paa glid.

INGER. De maa ha en daarlig hukommelse. Det var i denne stue for mindre end en halv time siden.

PREBEN RUST. Der kan De se. Jeg husked det forresten godt, men vilde høre, om De alt havde glemt mig.

INGER. De var uforskammet og gav Dem til at plystre gjennem nøklehullet.

PREBEN RUST. Der kan De se. Der kan De bare se.

INGER. Hvad kan jeg se?

PREBEN RUST. Der kan De se, hvordan jeg er. Ikke før gjør en smuk dame indtryk paa mig, saa bærer jeg mig naragtig ad. Og forspilder alting.

INGER. Hos mig har De hverken noget at vinde eller forspilde. De er mig komplet ligegyldig.

PREBEN RUST. Endelig ingen overilelse! Lad os til en begyndelse være lidt nænsomme.

INGER. Jeg tror, De er forrykt.

PREBEN RUST (glad). Tror De ogsaa? Der kan De se: flere og flere berøringspunkter. Men hvad synes De om mig forøvrig? Kunde De i sin almindelighed tænke mig som elsker? Ikke som nogen Romeo eller ung Gud, men som alvorlig, determineret elsker af sat alder?

INGER. Det har jeg ikke anelse om.

PREBEN RUST. Ikke anelse, maa jeg be, men vished. Enhver ung dame ved det med første blik. Det er det eneste, hun ser paa en mand. Altsaa!

INGER (nølende). De kunde jo være min far — —

PREBEN RUST. Men det er ikke min alder, jeg spør om. Den stikker jeg ikke under stolen. Spørsmaalet er: vilde jeg komme fra det uden et skjær af komik over mig?

INGER (oprigtig). De er slet ikke komisk. De er bare saa besynderlig.

PREBEN RUST. Snak om en ting! Man kan ikke paa engang være bureauchef og besynderlig. Da skulde det se net ud i departementet.

INGER. Jeg forstaar ikke, hvad De mener. Jeg ved ikke, hvor De vil hen. Maa jeg ikke gaa? Jeg er ræd onkel venter.

PREBEN RUST. Nei, bi nu lidt her. Han har Rosali saalænge. Hvad jeg vilde sagt — De elsker den unge Arthur Hegaard.

INGER (blussende). Hvor kan De, fremmede menneske —!

PREBEN RUST. Kjære frøken! Det var ikke sagt for at saare Dem. Jeg spør bare af paatrængende nysgjærrighed.

INGER. Men det har De ikke lov til.

PREBEN RUST. Jeg kunde jo være Deres far, husker De. Desuden er jeg en god bekjendt af den ældre Hegaard.

INGER (livlig). Har De virkelig kjendt Arthurs — Hegaards — —?

PREBEN RUST. Han stod mig temmelig nær engang. For mange aar siden. Nu har han jo fundet et asyl.

INGER. Han *er* i et asyl, mener De.

PREBEN RUST. Og did har hans søn bragt ham.

INGER (ude af sig selv). Arthur —! Nei. De er et ondt, et ondt menneske. De lyver.

PREBEN RUST. Ved De, lille pige, hvad det vil si at elske? Det er det flakkende vanvid . . . Det er galskaben uden asyl, uden tag over hodet, uden polstret celle. Det er at rulle mod sin bestemmelse i en spikertønde. Og nu vil De med, De lille, blide sygepleierske! Ved De ikke, at De har saanne blaa, taalmodige øine, som kan bli ganske lyse af angst? Af velbegrundet angst

Hvad var det, De sa. At jeg lyver. Javist. Min mund fraader af løgne. Naar jeg engang imellem taler sandt, skulde De høre, hvormeget pent jeg har at si om kjærligheden.

INGER. Jeg er bange for Dem.

PREBEN RUST. De er bange for livet, lille ven. Men pas Dem. Det kommer nok. (Det banker paa døren i baggrunden.) Det har alt banket. Det vil ind til Dem. Hør! Se!

ARTHUR (ind fra korridoren, hurtig frem mod Inger uden

at lægge mærke til Preben Rust). Har du ventet, Inger? Du skjønner, det var aldeles umulig for mig, og igaaraftes var jeg hos mesteren. (Vil kysse hende, men hun trækker sig tilbage og viser paa Preben Rust.)

PREBEN RUST. Er alt de smaa forsinkelser begyndt at indtræffe? Det er varsler, mademoiselle. De første fine kuldestænk i kjærligheden. Men jeg elsker de elskende. De gjentar ens egne erfaringer med blind paalidelighed. Det er som at ligge mør af kvæstelser paa bunden af et slug og studere faldlovene ved hjælp af de andre, som stuper ned.

ARTHUR (til Inger). Hvad er det for en mand?

PREBEN RUST. En almindelig leiesøgende. Jeg har kortet ventetiden for den unge dame ved snak. Hun har kiget hist og her i mig som i et gammelt magasin for udslidte nyheder. Nu trækker jeg mig tilbage til min overflødighed.

ARTHUR. Det er en underlig skrue, Inger. Hvad kan Dere to ha havt at snakke om?

PREBEN RUST. Om dit og dat fra hjærteregionerne. Ved De ikke, at unge damer netop elsker at tale om «livet»? Men følelserne skal efter min formening behandles anekdotisk. Saa har man da lidt igjen for dem. De, lille frøken, bør erindre i tide, at De engang kommer til at ha været en episode i denne unge mands liv. Er vel det saa indviklet?

ARTHUR. De gir Dem af med at spaa ogsaa?

PREBEN RUST. Det er bare min sladder, som forvilder sig ind i fremtiden.

ARTHUR (tar Inger om livet). Vi er trygge, Inger. Os kan ingen skræmme. Kan der vel?

INGER. Jo han. (I stigende ophidselse et par skridt frem mod Preben Rust.) De er en djævel. Jeg forbyder Dem at tale til mig. (Hurtig ud til høire.)

PREBEN RUST. Exit frøken Inger. Men sortirepliken faldt til jorden. Man kan si: Vig fra mig Satanas!

Men sier man: De er en djævel fra helvede, derfor maa De ikke hilse paa mig paa Karl Johan i spasertiden, — ja, saa er der en tanke for lidet patos i konklusionen.

Det er en rigtig sød, huslig, indtagende, naiv ung pige, De har forlovet Dem med, herr Hegaard.

ARTHUR. De mener, hun er en gaas.

PREBEN RUST (interesseret). Nei, er hun det?

ARTHUR (utaalsom). Jeg sier det ikke, for fan. Det er Dem som — —

PREBEN RUST. Nei, behold det for Dem selv. Tænk det ikke høit. For selv om saa var? For mit vedkommende lægger jeg langt større vægt paa, at en dame er huslig — —

ARTHUR (forbitret). Og hvem har sagt Dem, at hun er huslig?

PREBEN RUST. Nei, det har De ret i. Det har naturligvis ingen kunnet si mig. Men for en ung mand — De tar mig ikke ilde op, at jeg kalder Dem en ung mand?

ARTHUR. Nei, jeg er heldigvis for mig selv en ung mand.

PREBEN RUST. Naa, hvad jeg vilde sagt: for en ung mand er det en stor vinding at være høitidelig forlovet. Det staalsætter hans moralske rygrad, som digteren sier. Det er jævngodt med at staa i en afholdsforening.

ARTHUR. Jeg afholder mig ikke fra nogen ting.

PREBEN RUST. Saa? Ikke det? Skulde det være mulig at — — ja for jeg forudsætter, at De ikke er hende — — at De ikke dyrker fremmede — — Haha ja jeg forsikrer Dem, jeg er aldeles barnagtig nysgjærrig. Der findes forsaavidt ikke det menneske, som ikke formaar at spænde mig paa pinebænken. Men i dette tilfælde har jeg ovenikjøbet et høiere formaal. Jeg vil gjærne lære den unge slægt at

kjende — vore afløsere — og idetheletat fornye mig ved betragtning af ungdommen. Vi ældre har uhyre meget at lære af ungdommen.

ARTHUR. Ja, det er rimelig.

PREBEN RUST. Derfor har jeg blandt andet tat en ganske ung kone, ganske splitter ung. Ja, ikke bare derfor naturligvis. Men det er utrolig, hvad jeg i en fart har lært af hende.

ARTHUR. Hun skal vel ogsaa bo her?

PREBEN RUST. Nei, hun har en længere ferie. En ubestemmelig lang ferie. Hun synger nemlig, optræder — — og i egenskab af artist — — Aa De skulde *se* hende synge! — — ja De er jo selv musiker? — — Hun trænger fortvæk nye indtryk, ikke sandt? Det vilde være uforenlig med hendes eiendommelighed at sidde i en fire værelsers leilighed som en almindelig fru Mimi Rust og vente paa sin bureauchef med middagen?

ARTHUR. Det synes jeg De skulde betænkt, før De gifted Dem.

PREBEN RUST. Jeg betænkte alt, før jeg gifted mig. Tror De jeg gjorde det i distraktion? Jeg gifted mig aldeles ikke med hende for at beholde hende til livsvarig kone. Det vilde klædt hende underlig at hede fru Rust ret og slet. Haha! Fru Rust! Man blir jo forkjølet af et sligt navn. Nei selvfølgelig flagrer hun gjennem verden under et fantastisk pseudonym. Ved De, hvad hun kalder sig? Mimosa. Mimosa. Har De hørt paa magen?

ARTHUR. Det svarer kanske til fruens karakter?

PREBEN RUST. Snak om en ting! De kunde heller kalde en nubisk kat Mimosa. Men det er deilig, ikke sandt? Som fløiel og skumring og kjælenskab — — Mimosa. Mimosa. Pailletter som gnistrer — — en hals, en arm. En slig arm! (Med pludselig overgang, opskrigende.) Fy til helvede!

ARTHUR. Men naar hun flakker saan omkring paa egen haand, saa kan De vel ikke —?

PREBEN RUST. Saa kan jeg vel ikke?

ARTHUR. Være sikker paa hende.

PREBEN RUST. De gir mig noget at tænke paa. De gir mig virkelig stof til betragtninger. Haha. Sikker. Man kan assurere, hvad? Hvor dumme dere unge mennesker altsaa er! Er De selv sikker paa nogensomhelst i verden?

ARTHUR. Ja, paa mig selv ialfald.

PREBEN RUST. La la la la —. Vent bare. Vent bare.

ARTHUR. Nei, jeg venter ikke. Jeg slaar mig igjennem.

PREBEN RUST. Da slægter De ikke paa Deres far. Han lod det skure. Det er kanske al hans frosne energi, som løsner i Dem. Isaafald har De alligevel arvet noget. Men sig mig: har frøken Pavels penge?

ARTHUR. Jeg agter ikke at tilfredsstille Deres nysgjærrighed.

PREBEN RUST. For det maatte jo passe for Dem? Penge, ser De. Penge, penge og atter penge. Ja, hvordan stiller ungdommen sig til mammon? I det store og hele velvillig, hvad? Ikke falsk beskeden? Ikke høiidealistisk afvisende? Den lider ikke af blegsot og selvfornægtelse?

ARTHUR. Ungdommen kommer ikke mig ved. De andre kommer ikke mig ved. Jeg har mig selv at leve for.

PREBEN RUST. Det er rigtig. Og det samme sier de andre, hver enkelt. Alle stritter de mod hverandre. Haha. De opliver mig, unge mand. Jeg forsikrer Dem til, De virker overmaade forfriskende. Vil De spille lidt for mig en dag? Jeg har tillid til Deres talent. De er snauklippet ogsaa. Ingen humbug. Jeg er forvisset om, at De fører en kraftig bue — ja for det er violin, ikke sandt?

ARTHUR. Jo, og jeg vil ikke spille for Dem.

PREBEN RUST. Ikke det? Ikke for nogen pris. At Mimosa ikke er her! Hende vilde De spille for. Hende vilde De, ja hende vilde De — —

ARTHUR. Hende vilde jeg gi fanden. Jeg bryr mig ikke om den slags damer.

PREBEN RUST. Aahaa. De har orden i skufferne. De slider brugte forestillinger. De ruller henover skinnegangen. Men mærker De ikke blaa lyn i luften?

ARTHUR. Det har skyet over pludselig. Det er fra trikken.

PREBEN RUST. Ja simpelthen. Uden al mystik. Men der findes kraftstationer, ser De, virkelige kraftstationer til at afspore eksistenserne.

ROSALI (ind fra høire). Men kjære dere, det blir vist uveir. Det blir ganske mørkt. God dag, Hegaard. Ja nu skal det snart bli mad. Det er professoren, som har opholdt mig. Han er urimelig efter ekstradelikatesser. Og værre og værre blir podagran. Mennesket har ikke tanker for andet end mad længer.

PREBEN RUST. Det er fordi han er æstetiker, madame. Han begyndte formodentlig med blomsterduft og Shelley og sarte blondiner. Han ender med Rabelais og Bourgogne og Dem som en saftig efterret ovenpaa livsmiddagen.

ARTHUR. Det er ikke lagt i hos mig i formiddag heller. Vil De fryse mig fordærvet?

ROSALI. Det blir virkelig Rønnings sag, Hegaard. Forresten har De rigelig adgang til at være her i salonen.

ARTHUR. En deilig salon! Og et evig indryk af mennesker.

PREBEN RUST. Den unge herre er misfornøid. Er det indiskret at spørge, hvad han betaler i pension?

ARTHUR. Det angaar Dem ikke, herr —

PREBEN RUST. Rust. Rust i al tarvelighed. Forresten har jeg set Deres navn blandt stipendieansøgerne. Og det er som bekjendt kreditstyrkende.

ARTHUR. Jeg betaler, hvad jeg finder for godt. Men jeg begynder at bli lei af vanstellet her i huset. De, fru Rønning, dægger bare for Deres professor. Vi andre gaar for lud og koldt vand. Der har De min mening.

ROSALI (sagtmodig). Ja, den er jeg jo vant til at høre. Men De maa betænke, at han er syg og værkbruden.

ARTHUR. Syg! Han er forspist, den gamle egoisten. Og det er det Dem, som har sørget for. (Inger ind fra høire.)

ROSALI. Hysj — der er frøken Inger.

ARTHUR. Hun maa gjærne høre. Hvorfor skal hun ofre sig for ham.

PREBEN RUST. Ja, hvorfor skal nogen ofre sig. Det har De ikke lært enda, unge mand.

ARTHUR. Det bryr jeg mig heller ikke om at lære. Det er galskab, fruentimmeragtighed, sentimentalitet.

INGER. Arthur, jeg maa tale med dig. (Han gaar modvillig hen til hende. De blir staaende sammen nærmere baggrunden. Rønning ind fra korridoren.)

RØNNING. Undskyld!

PREBEN RUST. Vær saa god.

RØNNING. Værelset er gjort i stand, herr bureauchef — — det vil si no. 7. Og bybudene, som jeg telefonerte efter, er alt her med Deres kufferter.

PREBEN RUST. Se, det kalder jeg ekspedit. Tak, herr Rønning. Tak.

ROSALI. Hvorfor har du ikke lagt i ovnen hos Hegaard?

RØNNING. Jeg har lagt i, Rosali. Det har brændt der siden i morges. Men Hegaard var gaat tidlig ud. Det er rigtig godt og varmt der nu.

ARTHUR. Naa, jeg har forresten ikke været derinde. Der pleier i al fald ikke at være lagt i.

INGER. Men Arthur —

PREBEN RUST (til Arthur). Jeg synes, De skulde gjøre Rønning en undskyldning.

ARTHUR. Undskyldning!

ROSALI. Nei, ingen narrestreger. (til Rønning.) Skynd dig ud og skræl poteter.

RØNNING. Straks, Rosali. Men saa var der et telegram, som bybudene —

PREBEN RUST. Et telegram! Et telegram til mig! Frem med det, mand. Var det til mig?

RØNNING. Det var afleveret hjemme hos Dem i formiddag, det vil si, efterat De var gaat ud, og pigen havde kvitteret. (Tar langsomt frem sin lommebok, aabner den og overleverer telegrammet.)

PREBEN RUST (river det op, farer det gjennem, rygger nærmere vinduet og læser det omhyggelig. Hen til Rønning og slaar armene om ham). Tak — (klapper ham paa kindet.) Tak, korsdrager. (Til de omstaaende, som nysgjærrig har flokket sig om ham, rolig.) Det er bare fra en dame. Et iltelegram paa ti ord. Frit ombragt i byen. (stigende.) Et blaat lyn i luften. Mennesker! Se her staar det: «Jeg elsker dig. Jeg kommer.» Jo. Jo. Jo. Statstelegrafen kan ikke lyve. «Jeg elsker dig. Jeg kommer.» Store Gud! Mimosa — —

Tæppe.

ANDEN AKT

Professor Pavels' dagligstue ved siden af pensionatets fællesstue. Dør tilvenstre og i baggrunden. Til høire stort vindu. Magelige møbler, bøker, fotogravurer, kunstgjenstande. Kamin tilvenstre nærmere forgrunden. Det er samme dags eftermiddag. Sol ind ad vinduet og vaarligt.

Paa gulvet foran kaminen Rønning. Har en kittel over sin sorte bonjour. Bølge frem og tilbage paa gulvet.

BØLGE. — — men har det egentlig slaat dig, Rosalius, at kvindemenneskene er mishandlet?

RØNNING (trækker paa det). Ne—i.

BØLGE. Ikke mig heller. Men vi skriver det i vort blad, fordi redaktørens frue vil det. Vi er redskaber for en høiere vilje.
Sover din kone middag endnu?

RØNNING. Hun er ude i byen.

BØLGE. Saa er ordet frit for dig ogsaa. Indrøm, at hun er et bæst.

RØNNING. Hun er, det vil si, hun er et godt menneske paa sin vis.

BØLGE. En blir valen af at tale med dig. Du kan faa vridd alt til den beste mening.

RØNNING. Det er saa vanskelig at dømme. Saa vanskelig. Jeg tør ikke paata mig det.

BØLGE. Men var du nogenlunde mand i dit hus, havde du ikke rolig fundet dig i, at hun sparked ud din ven uden opsigelse.

RØNNING. Du ved jo godt, du var opsagt forlængst, og jeg afstaar dig min seng — — ja misforstaa mig ikke, jeg mener ikke, at det skulde være noget fortjenstfuldt —

BØLGE. Nei, det haaber jeg. Din ven Bølge kunde trække sin siste skjorte af kroppen for at dække dig og dine, Johannes Rosalius. Uden at forlange et smil til tak.

RØNNING (reiser sig og børster af sig). Ja, igrunden er du et godt menneske, Bølge.

BØLGE. Se her paa denne diplomatfrakken. Er den ikke lidt for anløben?

RØNNING (besigtiger den). Den gaar godt an ved lys.

BØLGE. Ved lys ja. Det vil si: naar det ikke er for lyst. Det er netop slig jeg føler mig — moralsk ogsaa. Men nu blir den uheldigvis nødt til at fungere i straalende belysning.

RØNNING. Du blir da ikke med i eftermiddag?

BØLGE. Jo, jeg vil se Mimosa. Hun er jo halvveis berømt. Det blir stof til en notis. Og desuden vil jeg se, om Rosali kaster mig ud.

RØNNING. Oprigtig talt, Bølge. Jeg tror ikke du vil være absolut velset.

BØLGE. For det tredje vil jeg se, om jeg blir fuld. For da har vi skandalen.
Stønner du?

RØNNING. Nei.

BØLGE. Jeg syntes du stønned.
Er det her slaget skal staa?

RØNNING. Pavels har overladt denne stuen. Han vil være med han ogsaa.

BØLGE (henne ved et hjørneskab). Er det her han gjemmer buteljerne?

RØNNING (allarmeret). Men kjære dig, du maa endelig ikke — —

BØLGE. Hvem holder du mig for? (aabner skabdøren.) Se paa den gamle! Armagnac, Anisette — — naaja. Hennessy. Ikke daarlig. Halvtømt. En halvtømt flaske til vaaben! Og et helt lidet batteri skarlagenskapslede Burgundere. Al agtelse!

RØNNING. Hør nu, Bølge — —

BØLGE. Jeg maa da faa lov at beundre. Det er med dette som med kvinder. Man er nødt til at søge glemsel i de lavere sfærer —. Og faar man engang et glimt af de virkelige paradiser, staar ens længsler stille af beundring. (Med en Bourgogneflaske.) Aa roser, roser! Mørke, fugtige roser! (Karen Hegaard sagte ind fra venstre. Bølge stiller hurtig flasken tilbage, men i befippelsen saa haardt, at det klirrer i skabet.)

KAREN. Jeg leder efter Rosali. Kanske hun ikke er hjemme?

RØNNING. Nei, fru Hegaard. Men var det ikke noget jeg kunde —?

KAREN. Aa De! Hvor vil De hen. (Peger paa Bølge.) Men hvem er det?

BØLGE. En ven, frue. Men jeg forsvinder. (Ud til venstre.)

KAREN. De raaded mig til at skrive til Arthur.

RØNNING. Ja, har De ikke forsøgt?

KAREN (trækker frem et brev). Her ser De resultatet. Uaabnet tilbage.

RØNNING. Uaabnet tilbage!

KAREN. Og De sier der er mening i det hele. De sier, der er barmhjærtighed. Der findes ikke mening, der findes ikke barmhjærtighed. De er en fjot! (kaster brevet til ham. Rønning tar det op og gaar hen til kaminen.) Hvad har jeg gjort? Hvorfor skal jeg forkastes? Hvorfor vender mit eget barn mig ryggen? (gysende.) Som var jeg uren. Befængt!

RØNNING (stikker brevet ind i ilden). Kan De ikke gi Dem selv skylden? Er der ingenting, De skal sone?

KAREN. At jeg elsked en mand og hengav mig til ham? Skulde det være noget at sone for?

RØNNING. Men hvis Deres søn har forstaat det, set det . . . saa er han med en gang voldsomt — — ja jeg mener, saa er der med en gang kastet skygge henover ham.

KAREN. Men da kan ingen levende undgaa at kaste skygge.

RØNNING. Nei. Men vi skulde lyse. Vi skulde lyse og varme. Det er meningen.

KAREN. De har godt for at dømme. De staar udenfor. Men sig mig: er det sandt, at han har forlovet sig med frøken Pavels?

RØNNING. Med Inger? Nei. Det kan ikke være mulig. Nei, det er ikke saa. Det vilde være —. Nei. Nei.

KAREN. Hvad vilde det være?

RØNNING. Hendes ulykke.

KAREN (opfarende). Skulde han ikke være god nok? Altfor god, tusen gange for god for en slig liden gaas.

RØNNING. De kjender hende ikke. Hun er bedre end alle andre.

KAREN. Jeg har ikke lagt mærke til hende. Men den ene er ikke bedre end den anden. Alle vil de mest mulig for sig selv og minst mulig for andre. Og han er det eneste, jeg har igjen af mig selv. Han er mig, mig — Og vil ikke kjendes ved mig. Forstaar De, hvor umulig det er?

RØNNING (afværgende). Nei. Nei. De maa ikke. (Inger ind fra baggrunden.)

KAREN. Ja nu gaar jeg. (Mod døren tilvenstre, men vender sig og gaar nær hen til Inger. Rønning stille ud.)
Saa *De* er hende.
De er jo næsten ikke pen engang.

INGER. Nei, jeg ved det, men — —

KAREN. De forstaar, hvem jeg er?

INGER. Ja.

KAREN. Men det har ikke faldt Dem ind at skjænke mig en tanke. De har vel været for optat?

INGER. Aa, det gjør mig saa ondt for Dem. Jeg vilde saa gjærne besøgt Dem.

KAREN. Bryd Dem ikke. Jeg trænger ingen ynk. Jeg har det rigtig godt, kan De tro. Jeg sidder hverken som enke eller barnløs i verden.

INGER. Det er rimelig, at De er bitter. Men jeg, hvad skal jeg gjøre. Jeg havde aldrig tænkt, det var saan at holde af nogen. Jeg havde tænkt, det var stor forundret taknemlighed over selve lykken. Men det er slet ingen lykke. Det er bare angst og vaande.

KAREN (med et smil). Er han alt slem mod Dem?

INGER. Nei. Nei. Men han er saa fremmed. Han aabner ikke sine tanker for mig. Der er noget forstenet ved ham.

KAREN. Noget forstenet —?

INGER. Ja. Eller han er saa uden glæde. Han lægger planer — — men saa haardt, synes jeg. Det er ligesom han vil frem og seire bare for triumfens skyld.

KAREN. Fortæl mig om hans planer.

INGER. Jeg vilde saa gjærne. Men der er næsten ikke mere. Han arbeider umaadelig — — han er ogsaa nødt til at gi timer, og nu er det hans haab at komme ud. Bare han fik det stipendiet.

KAREN. Men ellers. Alt ellers. Hvad snakker dere om?

INGER. Hvad vi snakker om —?

KAREN. Aa jeg tøver — —. Hvad snakker vel forel-

skede om! For han er vel forelsket i Dem? Er De sikker paa det?

INGER. Ja. Ja? Det er han vel?

KAREN. De maa ikke spørge mig. Jeg har glemt, hvad det er.

PAVELS' STEMME (gjennem den aabne dør i baggrunden). Inger. Inger. Hvor blir det af dig?

INGER. Jeg kommer onkel. (til Karen.) Han er spillende utaalmodig; for der skal være en liden tilstelning her i eftermiddag.

KAREN. For hvem?

INGER. Det er en ny pensionær — en bureauchef Rust, som venter sin frue hjem fra udlandet idag.

KAREN. Og det holder han fest for?

INGER. Ja, men jeg forstaar bare ikke, at han er saa ivrig for at faa med alle mulige fremmede mennesker.

KAREN. En fest! Jeg længter efter fest, jeg ogsaa.

INGER. Jeg vilde helst slippe. Men det er umulig at stagge onkel. Jeg tror den Rust er et skrækkelig menneske.

KAREN. Skal Arthur være med?

INGER. Alle i pensionatet er indbudne. Og han trækker vel ogsaa andre med. Det er det skjære vanvid.

KAREN. Der blir kanske dans ogsaa? Regnbuevalsen. Sagte — sagte vals! Aa du min Gud!

PREBEN RUST (ind fra venstre, elegant, i rød vest og med et par store blomsterbuketter). Bordet er ikke dækket. Hvor i alverden er Rosali? — — De maa glemme vort lille sammenstød, frøken Inger, og række mig en liden kvindelig haand. (Bukker for Karen.) Undskyld, min dame!

INGER. Herr Rust — fru Hegaard.

PREBEN RUST. For et lykkelig tilfælde! De er min selvskrevne, allerinderligst velkomne gjæst, kjære frue. Idag feirer vi den store forsoning.

KAREN. Den tror jeg ikke paa, herr Rust.

PREBEN RUST. Paa glæden tror man, naar man har lat lykken fare. Er ikke det smukt sagt i farten? Og glæden vrister man med vold fra livet. Det er mands sag.

KAREN. Og hvad skal vi kvinder egentlig være glade for?

PREBEN RUST. Os om det, frue. Os om det!

KAREN (med en liden latter). Jeg tror næsten, jeg kommer til Deres fest. Men da maa jeg først hjem og pynte mig.

PAVELS' STEMME. Inger. Inger. (Inger ud. Lukker døren efter sig.)

PREBEN RUST. De straaler af skjønhed og elegance. (Lægger buketterne fra sig og tar en blomst og fæster i hendes haar.)

En violet krysantemum. Den gjorde udslaget. Den var prikken over —

KAREN. Den skal jeg gjemme, herr bureauchef.

PREBEN RUST. Og saa lover De mig at komme?

KAREN (nikker i døren. Ud til venstre).

PREBEN RUST (ordner blomsterne i vaser). Ho la la la la. Du Schmerzensreiche! En tilfældig reisende kunde husvale dig — — en smask af en kompliment fladt ind i ansigtet. Og alligevel —! Jammeren er ægte nok. Følelserne er bestandig store.

BØLGE (stikker speidende hodet ind fra døren tilvenstre. Blir observeret af Preben Rust og træder nølende ind). Tillader De, herr bureauchef? Jeg havde jo den ære at bli forestillet for Dem ved middagsbordet.

PREBEN RUST. Jeg er desværre lidt glemsom. Det kan jeg slet ikke huske.

BØLGE. Skulde De ha glemt det? De behaged at kalde mig en filipens paa samfundslegemet.

PREBEN RUST. Ja, det er ikke umulig. De ønsker en forklaring?

BØLGE. Var det ment som en fornærmelse?

PREBEN RUST. Nei, slet ikke. For mig maa samfundslegemet gjærne vrimle af filipenser.

BØLGE. Det var altsaa en almindelig ironisk lignelse? Jeg skal si Dem: egentlig hader jeg ironi. Men jeg behøver altsaa ikke at opfatte udtrykket som en grovhed? Min ære er ikke impli . . . . .

PREBEN RUST (afbryder). Deres ære er vistnok udenfor rækkevidde, herr —

BØLGE. Bølge. Tak. Men det er forresten ikke som privatperson, jeg søger Dem. Det er som repræsentant for pressen.

PREBEN RUST. Og hvad er det, pressen ønsker af mig? Gjælder det departementsanliggender, maa De henvende Dem til mine overordnede.

BØLGE. De venter Deres frue hjem idag, herr bureauchef.

PREBEN RUST. Ja, det blir da vel min egen sag?

BØLGE. Ogsaa almenhedens. De vil ikke overlade os et fotografi?

PREBEN RUST. Af min kone? Raser De?

BØLGE. Til reproduktion. Betænk at Deres frue er en stjærne paa kunsthimmelen — — en diva — ja en diva. Jeg finder intet andet ord — (Tar op en papirblok.) og derfor vilde nogen biografiske oplysninger —

PREBEN RUST. Reis til helvede! Vil De stille mig i gapestokken?

BØLGE. Men det er jo ikke Dem, det gjælder, herr bureauchef. De blir selvfølgelig uberørt. Det er De-

res frue — ikke i egenskab af Deres frue, men qua diva — — qua europæisk faktum — — (Rosali ind fra venstre. Stirrer ham baglængs ud af den samme dør.)

BØLGE. — — qua — — qua — — (Ud.)

ROSALI. Alt skal være i orden paa en halv time, bureauchef. Jeg har været ude og gjort indkjøb.

PREBEN RUST. Men her blir jeg overrendt af det asen, som vil rykke ind notiser om min kone i avisen. Har De hørt paa magen? Notiser!

ROSALI. Bryd Dem ikke om den sjofle fyren. Bevare min mund, men om han havde været nærværende ved selve den hellige korsfæstelse, vilde han ikke tænkt paa andet end at faa rykket ind en notis om den.

PREBEN RUST. Saa er han journalist ialfald. Ja ja! Jeg føler mig saa underlig tilmode idag — i eftermiddag, Rosali. Det er det telegrammet.

De kan ikke tænke Dem, at det er en mystifikation?

ROSALI. Hvilket menneske skulde kunne være saa slet — —?

PREBEN RUST. Nei. Nei. De har vist ret. Det er dumt af mig. Men jeg føler mig saa underlig tilmode. Det er, som om alle mine aar vender sig efter mig og minder sig. Jeg taaler vist ikke spænding længer, Rosali.

ROSALI. Aa, det maa være liflig for en kvinde at ventes i slig spænding.

PREBEN RUST. Men jeg er ikke spændt længer. Det er det mærkelige. Jeg griber mig i at tænke paa ganske andre ting. Og kommer hun, saa er det kanske en vildfremmed dame, som skal hvile lidt ud efter anstrengende oplevelser.

ROSALI. Uf som De snakker! Gaa heller ind og stræk Dem en halv times tid paa sofan. Jeg skal komme

og bre over Dem et deilig luretæppe. Og saa tar De nogen naftadraaber.

INGER (ind fra døren i baggrunden). Onkel spør efter sit gule silkes kravebind.

ROSALI. Kjære, det er jo henlagt i dragkisten paa loftet sammen med stasklærne.

INGER. Ja, men han vil ogsaa ha stasklærne.

ROSALI. Aa du mildeste! Han har da ikke været ude af slaabrokken paa to aar.

PAVELS' STEMME. Jeg vil ha mine sorte, Rosali.

ROSALI (hen i den aabne dør). Men snille professor, vi kan da ikke faa den ømme, hovne foden gjennem de trange bukserne!

PAVELS' STEMME. Den skal igjennem. Forsyne mig!

INGER (til Rosali, idet hun gaar ud igjen). Lad ham bare faa sin vilje.

ROSALI. Ja, i Guds navn da!

PAVELS' STEMME. Og saa vil jeg barberes. Hører du? Lad teologgen komme og barbere mig. Teologgen!

ROSALI. Jada, jada, jada. (Lukker døren.)
Kavaljer til det siste. Det skal lades ham.

PREBEN RUST. Spændt paa det europæiske faktum. Han ialfald.
Hør, det er sandt. Jeg har buden fru Hegaard. Hun var netop her. Det er mærkelig. Jeg saa hende igaar i regjeringsbygningen.

ROSALI. Hun kommer da vel ikke?

PREBEN RUST. Jo, hun er hjemme og pynter sig. De har ret i det: hun er smuk endnu. Og livlig — efter omstændighederne.

ROSALI. I regjeringsbygningen. Saa var hun hos statsraad Fristrup. Det gaar aldrig godt. Hsss! der kommer nogen. (Arthur i døren fra venstre.)
Vil De ikke bli med herind, bureauchef, og se lidt

paa arrangementet. Jeg havde tænkt mig staaende buffet, saa man kunde fordele sig lidt i begge stuerne.

PREBEN RUST (forbi Arthur). Goddag, herr Hegaard. De gjør mig vel den ære?

ARTHUR. Jeg ved ikke. Jeg takker ialfald.

PREBEN RUST (i døren efter Rosali). Snak om en ting. Ja nu maa jeg afsted til stationen.

ARTHUR (over mod døren i baggrunden. Banker tre gange. Derpaa hen til vinduet, som han slaar op. Inger ind).

PAVELS' STEMME (skraaler efter hende). Teologgen — — barberes. (Hun smækker døren igjen. Mod Arthur og kaster sig i hans arme.)

ARTHUR. Det er solskin og søndenvind, og det drypper af tagene og gaar vældige sneskred, og saa sidder du inde og hutler i ovnskroken. Se her er nye siljuskud fra Bygdø.

INGER. Gaasunger! Tak Arthur.

ARTHUR. Aldrig et øieblik er du fri. Der er et utaalelig aag over dig.

INGER. Men jeg mærker det ikke. Jeg vilde slet ikke mærke det, hvis ikke du var misfornøid. Og nu idag glæder han sig som et lidet barn til den festen.

ARTHUR. Deilig lidet barn! Blir du ogsaa med?

INGER. Som du vil, Arthur.

ARTHUR. Som jeg vil. Du skal bruge din egen vilje. Du skal ville selv.

INGER. Vil du da?

ARTHUR. Ja.

INGER. Saa vil jeg ogsaa.

ARTHUR. Nu er du selv en liden gaasunge.

INGER. Det sa du ikke, hvis du holdt af mig.

ARTHUR. Jo netop fordi jeg holder af dig. Men det er ikke din tænkning jeg er mest forelsket i.

INGER. Hvad er det da, Arthur? Hvad er det ved mig, som du er forelsket i?

ARTHUR. Det er vel hele dig, som du engang er. Alt ved dig, som er mig selv modsat. Og saa synes jeg forresten du er deilig.

INGER. Men saa er du lidt forelsket i min tænkning ogsaa da, for den er da din modsat?

ARTHUR. Ja, jeg er vel det ogsaa.

INGER. Og saa er det dig, som tænker dumt altsaa?

ARTHUR. Ja, jeg gjør vel det ogsaa.

INGER. Og saa er jeg hverken gaas eller gaasunge. Der kan du se. (Arthur kysser hende. Rønning gjennem stuen med en del sort tøi, et gult kravebind og en barberskaal. Han bukker generet og gaar ind til professoren.)

INGER. Solskin og søndenvind! Saa blir det vaar da! Ved du, hvem har været her i dag? Din mor. Jeg har talt med hende. Aa Arthur!

ARTHUR. Naada?

INGER. Hun er saa ulykkelig.

ARTHUR. Javel. Og hendes unaturlige søn har skylden. Han trives nemlig ikke i omegnen af hende.

INGER. Nei, Arthur. Dennegang slipper du ikke fra det med et par haanlige slængord. Du skal forklare mig, hvorfor du hader hende.

ARTHUR. Jeg hader hende ikke. Jeg er bare ligeglad med hende.

INGER. Men forstaar du ikke, at det er oprørende? At det er skjændig . . . at det næsten er en gudsbespottelse?

Jeg kan saavidt huske min mor, men jeg elsker hende over alt i verden.

ARTHUR. Saa er jeg en undtagelse. Skal vi ikke heller la dette ligge?

INGER. Nei. I dette maa du enten overbevise mig

eller bøie dig selv. For føler vi saa desperat forskjellig, kommer jeg til at miste dig — er det min pligt.

ARTHUR. Vil du høre her: iformiddag fik jeg ikke tale videre med dig. Han satte jo huset paa ende, denne Rust. Men igaar var jeg hos mesteren og spilte for ham igjen for tredje gang. Koncerten i a-moll. Hans anbefaling, og jeg kan reise. Det afgjøres kanske alt idag.

INGER. Hvad sa han?

ARTHUR. Han roste mig. Men han la til, at der mangled noget i mit spil. Hvis der ikke tiner noget indi Dem, unge mand, sa han, vil De aldrig bli mere end en udmærket dilettant. Tiner, sa han. Tiner. Som om jeg gik med en isklump i brystet.

INGER. Mener du han har ret, Arthur?

ARTHUR. Jeg skal vise ham og de andre, at i kunst kommer det an paa tre ting: haand og sanser og hjærne. Jeg lar mig ikke tine.

INGER. Men din mor, Arthur. Paa det har du ikke svaret.

ARTHUR. Paa det har jeg alt svaret. Lad mig bare si én ting uden at anklage hende. Fra jeg var stor nok til at skjønne, mærked jeg, at fars venner egentlig var hendes. I pausen mellem to venner var hun forladt og intetsigende som en landsens jærnbanestation mellem to tog. Og den pausen vilde hun udfylde med familjeliv og moderfølelser. Slig er hun.

INGER. Men hun er din mor.

ARTHUR. Hold op med det omkvædet. Jeg ved det, jeg har ingen bedre. Kulde for kulde.

INGER. Og du gyser ikke? Du er ikke dødsens ræd?

ARTHUR. Jeg?

INGER. Du dræber hende.
Engang dræber du vel mig ogsaa. (Ophold.)

ARTHUR. Hvorfor tror du jeg gaar i dette selskabet idag?

INGER. Nei, hvad vil du der?

ARTHUR. Jeg vil se Mimosa.

INGER. Arthur!

ARTHUR. Jeg vil snakke med hende, sludre med hende, kanske gjøre kur til hende.

INGER. Arthur!

ARTHUR. Du behøver ikke at være bange. Jeg er jo høitidelig forlovet. Det er jævngodt med at staa i en afholdsforening.

INGER. Slig har du aldrig talt til mig før.

ARTHUR. Jeg citerer ogsaa bare Preben Rust.
Du har tat parti mod mig.

INGER. Jeg har ikke. Jeg vilde bare forstaa dig. Kan du fortænke mig i det?

ARTHUR. Saa fortænk heller ikke mig. Denne Preben Rust, han er da ialfald et originalt brudstykke.

INGER. Aa, det er ham, som har besat dig. Jeg vidste det paa forhaand. Jeg haded ham fra første øiekast.

ARTHUR. Øiekast! Har du kokettert lidt med ham?

INGER. Skam dig.

ARTHUR. Skal vi være alvorlige. Jeg hader ogsaa Mimosa paa forhaand. Det er derfor jeg vil se hende. Jeg vil gi mig selv ret. Preben Rust — han er en af de slagne.
En slig klippet Samson, som skjærer tænder i sin afmagt og raser i sin ydmyghed. Jeg vil se Mimosa. Jeg vil vide, at jeg har ret, naar jeg har valgt at være en fri og haard mand.

INGER. Og jeg?

ARTHUR. Du? Du er ikke slig. Du er, ja du er som du skal være.
Ved du, hvad jeg vilde ude paa landet idag? Gaa

af mig den vaagne natten og den sindsyge tvilen paa mig selv efter prøven hos mesteren. Det er et veir at gaa i idag. En storm ret ind fjorden. Et grassathastværk nordover med luft. Jeg maatte formelig bore mig gjennem det. Og derude, skjønner du, i et bakkehæld, hvor sneen var tinet, og lyngtuvene laa brune og lubne som pelsværk, løsner pludselig en liden tingest og er skudt i en stribe høit tilveirs, før jeg vidste ordet af det. Store Gud! Gudhjælpemig! Det er vaar. Den stemmer i mod stormen og Solen . . . den synger omkap med sine hvirvlende vingeslag, der staar en storm af yrhed ud af det lille, mægtige bryst . . . høiere, høiere! Jeg tænker mig, at der bor en vældig lyst i det lille solhjærte. Der drysser, drysser — skjønner du — toner som fine guldsplinter, en singlende byge af triller, et tinder af glædeshvin . . . Og bestandig høiere. Jeg blir næsten angst. Bare ikke den lille skabning hænger deroppe og forsynger sig!

INGER. Og saa!

ARTHUR. Og ved du, hvad der faldt mig ind? At den følte sig som den første . . . den eneste. Den holdt sig svævende paa den vished, at den var allene om at være lærke for tiden. Og deraf kom det vilde crescendo af selvfortabthed . . . den himmelhøie uforknythed i hengivelsen.

INGER. Tror du ikke, der sad én til og vented nede i lyngtuven? Og at den vidste det? Og sang for hende?

ARTHUR. A — du tænker bare paa parring og forlovelser. Det var jo lyset, dagen, stormen, himlen, jorden — — Alt, alverden, den parred sig med i sangen.

INGER. Det forstaar jeg ikke.

ARTHUR. Men nu er du skuffet igjen. Jeg kan ikke snakke med dig, uden at du faar en liden trækning ved munden af skuffelse.

Men af det tidlige, kjølige, vinternære, utinte løsner musik, min musik skal du se.

INGER (forknyt). Og lærken?

ARTHUR. Jo du . . . Pludselig forstummer den og slipper sig som en sten ned i lyngen og blir vel liggende der fladt mod marken og blikker med øinene og hiver i brystet og lytter efter, om ingen skal svare paa al den udæskende jubelen.

INGER. Vil du love mig en ting?

ARTHUR. Ja, især hvis jeg faar flere ting at vælge mellem.

INGER. Vil du være ærlig mod mig?

ARTHUR. Er jeg ikke det?

INGER. Jo, men sæt, at noget hænder. Vil du gjøre mig tryg, Arthur?

ARTHUR. Du mener?

INGER. Vær ikke med her i eftermiddag.

ARTHUR. Tøv. Du blir jo selv med. Du kan passe paa. Vaage og bede, om du har lyst. Forstaar du ikke, at dette er latterlig af dig? Ingen af os har set hende, og saa er du alt —

RØNNING (ind fra baggrunden). Det er professoren, frøken Inger — —

INGER. Nei, nei — jeg er ikke, jeg vil ikke være det, du mener. (Til Rønning.)
Ja, nu kommer jeg. (Ud.)

ARTHUR. Kan De barbere ogsaa, Rønning?

RØNNING. Aa jeg er ikke saan — det vil si, jeg er bare — —

ARTHUR. Amatørbarber. Jeg begriber bare ikke, at De strengt tat behøvde teologisk embedseksamen for at bli faktotum her i huset.

RØNNING (hoster). Nei, nogen egentlig nytte. Nei desværre. I den henseende — — umiddelbart — —

ARTHUR. Jeg kom til at fornærme Dem engang idag.

RØNNING. Nei. Nei, kjære. Det var ingen ting. Det var jo en — — det vil si — en spøg.

ARTHUR. Det skedde med overlæg. De irriterer mig nemlig. De forurenser luften med Deres kristelige helotdyder. (Nærmere, truende:)
Er det Frans af Assisi, eller hvad er det for et naragtig ideal, som foresvæver Dem? For skinhellig er De heller ikke. De passer ikke i min rubrik for skinhellighed.

RØNNING (smiler). Jeg tror, det er rigtig — — jeg tror jeg gjætter rigtig. De ærgrer Dem over mig, fordi De ikke forstaar mig?

ARTHUR. Aa, det er vel neppe umagen værd. Forresten har De ret. Jeg er vant til at forstaa alt. Det føler jeg som min pligt. Sig mig altsaa: hvorfor sletter De Dem selv ud? Er det for at tækkes Vorherre?

RØNNING (rokker urolig, flytter barberskaalen fra haand til haand). De siger Vorherre . . . saan som — som man knipser bort en ting. De siger ikke Gud.

ARTHUR. Men naar jeg ikke tror —?

RØNNING. Det er ikke mig selv jeg sletter ud — (Besværlig.)
Det er noget andet, noget jeg har — —
Men det taler —

ARTHUR (hurtig). Nei, De har ret. Det var heller ikke min mening at vælte mig ind paa Dem. Ved De, om vaskerkonen har været her med skjorterne mine? Det kan jeg forresten se efter selv. Nei, nei. Bryd Dem ikke. (Hurtig ud.)

RØNNING (blir staaende og ser sig fortabt omkring.) De — — det vil si — de kyssed hveran — — de kyssed hinanden.

ROSALI'S STEMME (gjennem den aabne dør tilvenstre). Joda Hegaard, flunkende nystrøgne. Joda.

ROSALI (ind). Men bevare mig vel! Staar han ikke der og sover over saapekoppen. Og vognen kan være her hvert øieblik. Træk i den nye bonjouren og repræsenter, mand!

RØNNING. Hvad skal *jeg* repræsentere, Rosali?

ROSALI. Nei, det har du evindelig ret i.

PAVELS (støttet af Inger ind fra baggrunden). Dette blir en høitidsdag — — saasaa — — piano, pianino! En kunstnerinde — — ung, ikke sandt, Rosali? Pikant! Dernier cri. Au! Piano for sattan! . . . Den Preben Rust, han hænger efter kjønnet — han forstaar — — (Smækker med tungen.)

Hjælp og bænk mig, Rosali — — det er vel ikke her? Her er jo ikke engang dækket. Men man trænger et paaskud til glæde i min alder. (En vogn høres stanse udenfor. Bølge ind fra venstre.)

BØLGE. Diva! De er alt paa trapperne. Hun havde en bagagevogn med toiletter. Alt blev paa stationen. Alle toiletterne — —

PAVELS (smækker lydelig og gjentagende med tungen).

BØLGE. Hun gav mig en anelse af parfume — fuldstændig tropisk. Jeg stod paa perronen og har alt telefonert en foreløbig notis. Det var parfyme!

PAVELS. Bænk mig, Rosali. Jeg maa sidde for at kunne nyde.

KAREN (pyntet ind fra venstre). Jeg er buden til fest.

ROSALI (heftig til Rønning). Ud og skift. (Alle undtagen Bølge ind i salonen tilvenstre. Man hører et virvar af stemmer.)

BØLGE (hen til hjørneskabet, finder en flaske). Diva! — — Mirabella — Magnolia — — (Sætter flasken for munden og drikker.)

Mirandola! Denne duft af det eksotiske!
Mimosa!

Tæppe.

TREDJE AKT

Fællesstuen fra første akt. Tilvenstre mod karnappet et lavt marokkansk bord omvundet med roser. Paa dette frugt og vin. Lys og ampler er tændte, blomster i vaser om paa bordene. I gruppe om det lave bord Pavels med den ene fod paa en pudeskammel, Preben Rust, Karen, Rosali. Længer tilhøire Bølge. Fløidøren tilhøire staar aaben. Det er langt ud paa eftermiddagen under velkomstfesten.

PAVELS. Det er blit stille derinde. Musestille.

ROSALI (høit ind mod sideværelset). Aa hør — kan vi ikke faa det nummeret da capo!

ARTHUR (ind fra høire). De er ikke paa Tivoli, fru Rønning!

PAVELS. Den spanske. Mage til hvirvel af vildskab!

BØLGE (ligesom tilfældig hen til bordet, hvor han fylder og tømmer sit glas.) Ja, af lidenskab — af smærte. Cachucha! Heder den ikke Cachucha?

ROSALI. De nægter Dem ingenting, Bølge. (Han sætter sig tilbage paa sin plads igjen, beskjæmmet.)

PREBEN RUST. Mimi.

MIMOSA (frem i døren. Ikke høi, men smidig og slank. Mørk, med perler i haaret . . . Kjole af let, matgylden silke). Ja, gamle krater. Har jeg ikke sunget pent for dig? Vil du endda, jeg skal nynne en liden dulmende vise — —

PAVELS. Og hodet i prinsessens fang.

PREBEN RUST. Nei bare sæt dig. Lad mig se paa dig. Du klipper med øinene . . .

MIMOSA. Jeg har siddet og stirret ind i kaminilden.

ARTHUR. Mimosa er nomade. Hun ser uendelig langt bagover i tiden, naar hun stirrer i ilden.

MIMOSA (ler). Hvorfor ikke frem? Jeg er da ikke saa gammel.

ARTHUR. De er tusener af aar gammel.

MIMOSA (til alle). Det er, fordi jeg fortalte ham, at jeg kjender hvert nyt sted, jeg kommer til.

ARTHUR. Og hver ny mand, De kommer til at elske.

PAVELS. Det var en mærkelig hukommelse. Men til gjengjæld glemmer kanske fruen — —

ARTHUR. — dem, hun ikke længer elsker.

MIMOSA (sætter sig mellem Preben Rust og Pavels). Skal De endelige svare for mig, herr Hegaard, saa ialfald ikke denne hidsige tone.

ARTHUR. Hidsig! Hidsig! Tror De, at De kan faa mig hidsig?

MIMOSA (kjølig). Nei, det tror jeg ikke.

PAVELS. Og nu sist kommer fruen fra —?

MIMOSA. Krakau.

PAVELS. Saa langt rak ikke verden i min tid. Det var helt ude i den skumrende horisont. Og nu vugger man paa Weichselfloden. Jeg har respekt for ungdommen. (De samtaler. Inger ind fra baggrunden. Hen til Arthur.)

BØLGE (liksom før hen til bordet). Krakau. Kra—a—kau?

PREBEN RUST. De er for ensidig, Bølge. De skulde prøve at fordele Dem lidt mellem de menneskelige laster.
Det er det, som kaldes dyd.

BØLGE (drikker og sætter glasset ned). Jeg er en hader af ironi. Ironi er ingenting andet end hjærtets dumhed. Hjærtets sørgelige uvidenhed.

ROSALI. Tag Dem ivare.

BØLGE (glider stille tilside.)

MIMOSA. Men kjære fru Rønning. Han er da saa sød, og det er rigtig, det han sir.

BØLGE (reiser sig og bukker). Tak, Diva. Min stumme tak.

MIMOSA (til Preben Rust). Og du er en daarlig vært, min ven, hvis ikke alle menneskelige eiendommeligheder er dig velkomne.

PREBEN RUST. Men de er, Mimi. Jeg forsikrer dig —

MIMOSA. Nei, dit hjærte er uvidende. Det var deilig sagt, Bølge. De har foræret mig et vaaben, en smidig klinge. Vi skal være venner, skal vi ikke?

BØLGE (reiser sig igjen). Tak, Diva.

PREBEN RUST (til Mimosa). Du overrasker mig med nye roller . . . Skal det være Portia i retssalen?

MIMOSA. Se, nu er du ond igjen. Jeg maa ingenting si.

PREBEN RUST. Og jeg tier, min elskede.
Bare glem, at jeg er her. Glæd dig og glem.

KAREN (mellem Rosali og Preben Rust). Det er saa længe siden, jeg var ude blandt mennesker. Jeg blir varm af at se nye ansigter.

PREBEN RUST. Hvorfor flytter De ikke heller hid? Her har De ogsaa Deres søn.

KAREN (dæmpet). Idag har jeg en tindrende nyhed til ham. Han skal endelig komme ud i verden. Tys!

PREBEN RUST. Aha. Jeg saa jo fruen igaar i regjeringsbygningen. Det var i en mission?

KAREN. Jeg kjender tilfældigvis — eller min mand var i sin tid en ven af den nuværende minister. Og en mor maa vel ha ret til at bruge sin smule indflydelse?

PREBEN RUST. Ubetinget.

KAREN (glad). Ja, ikke sandt? Ubetinget.

PREBEN RUST. Men flytte hid til os vil De ikke?

ROSALI. Jeg har ofte foreslaat fru Hegaard det. Ak ja, det er en verden, vi lever i.

KAREN (med et blik til Arthur, som fremdeles staar sammen med Inger tilhøire). Jeg tror, unge mænd maa ha sin fulde frihed. Det er saa sin sag med sin mor om sig bestandig.

ARTHUR (har vendt sig og opfanget den siste replik). Min mor og jeg er enige forsaavidt.

KAREN (modigere). Skaal da, Arthur.

ARTHUR (møder hendes blik og svarer ikke).

INGER. Hvis du ikke nikker til hende, gaar jeg.

KAREN (forlegen til Preben Rust). Han hører slet ikke. Han er saa optat af frøken Pavels. Hun er ogsaa saa nydelig, ikke sandt? Saa indtagende, saa umiddelbar —

ARTHUR (samtidig til Inger). Du gik ogsaa, da jeg skulde akkompagnere Mimosa. Rendte paa dør og kommer rødøiet ind igjen. Hvad indbilder du dig om mig? Hvad er det, du er bange for?
Skaal, Mimosa. Nomadekvinde.

INGER (angst). Du har drukket.

MIMOSA (forbindtlig). For musiken, herr Arthur. Deres fremtid.

ARTHUR. Nei, for Dem.

INGER. Du er ond mod mig.

ARTHUR (vender sig mod hende. Koldt). Jeg trodde, du var gaat. Har du ombesluttet dig?

INGER (smærtelig). Jeg har ingensteds at gaa. Jeg har ingen til at værge mig.

ARTHUR. Se paa din naturlige beskytter. Se, hvor de gule fingrene hans lever. Hvor lystent de gramser om sig.

MIMOSA (til Pavels, idet hun reiser sig heftig). Nei, nei. Hvorfor snakker De slig til mig? Er det, fordi jeg er artist og løs fugl?

PAVELS (disser og hiver sig i smaa lattergrynt). Det var et ord af Shakspere, frue. Men det burde kanske forblit i originalsproget. Jeg gjør tusen undskyldninger for den gamle artist.

KAREN (til Rosali). Hvad var det, han sa?

ROSALI. Bevare min mund. Han er ikke til at gjenta, naar han streifer de ting.

INGER (bagom Pavels' stol). Skal jeg ikke følge dig ind, onkel?

PAVELS. Ikke endda, barnet mit. Jeg maa først kulminere. Med Deres tilladelse, fru Mimosa.

INGER (træt). Men imorgen.

PAVELS. Ingen livshygiene. Skum idag. Imorgen podagra. De slutter Dem til mig, bureauchef. Ikke?

PREBEN RUST. Fraregnet podagran. Jeg har skam at si ikke en skjærv af lidelse at betale for glæden med.

MIMOSA (tænder en cigaret). Derfor har du heller ingen glæde. (Over gulvet. Hen til Arthur).

PAVELS. Den burde ogsaa faas omsonst. Som i ungdommen. Den gyldne ungdom.
Men hvor forsvandt deiligheden?

PREBEN RUST. Den gaar over til ungdommen. Gaa De ogsaa, frøken Inger. Saa sidder vi igjen i mørke.

INGER. Jeg har ingensteds at gaa hen.
Nu begynder jeg at huske, hvad De sa mig i formiddag.

PREBEN RUST (ser opmærksomt og spørgende paa hende).

INGER (trækker paa skuldrene). Jeg husker, at jeg har været en episode. (Hun vender sig og gaar ind tilhøire.)

KAREN. Vi tæller ikke længer, fru Rønning.

PREBEN RUST (pludselig livlig). Men tværtimod, frue. Madame Tønnes — Rosali hører til mine gladeste minder, og De — — (Karen ler. Passiaren fortsættes.)

MIMOSA (til Arthur). Vil De ikke spille noget af Dem selv for mig?

ARTHUR. Jeg spiller aldrig for nogen. Men spiller jeg engang, kan De godt faa høre.

MIMOSA. Tak. Det var venlig af Dem.

ARTHUR. Hvorfor skulde jeg si noget andet, end jeg mener.

MIMOSA. Nei, jeg synes ogsaa, oprigtige mænd er bedaarende.

ARTHUR. Saalænge De er smuk.

MIMOSA. Hun elsker Dem, den smaa —

ARTHUR (mut). Det er da rimelig.

MIMOSA (ler). Ja, for det er vel til hende, De opbevarer al Deres straalende elskværdighed.

ARTHUR (ser paa hende). Elskes! Det er som at være en gjenstand og loddes fast til et andet menneskes følelse. Det kan gjøre mig gal af utaalmodighed.

MIMOSA. Det forstaar jeg ikke.

ARTHUR (pludselig). Hvad vil De hjem til Deres mand efter?

MIMOSA (ler). Han er min mand. Er ikke det forklaring god nok?

ARTHUR. Han er Deres bytte. En graa skalp.

MIMOSA. Jeg kjender Dem igjen.

ARTHUR (spottende). Fra tusen aar tilbage?

MIMOSA (nærmere. Flammer ham med cigaretten op i ansigtet). Fra vidder og ørkener. (Lidet ophold.)

MIMOSA. Men De kjender ikke mig.
Og nu saa De hadefuldt paa mig.

ARTHUR. Nei.

MIMOSA. Jo nu. I dette øieblik.

ARTHUR. Jeg ved ikke, om jeg vilde kjende Dem.

Se paa den damen der, som sidder og ler uafbrudt. Hun er min mor. Hende kjender jeg. Og frøken Inger, som forsvandt, fordi hun ikke turde se os to sammen —

MIMOSA (gjentar). — os to sammen.

ARTHUR. Hun er min kjæreste. Hende kjender jeg. Ingen vinder ved det.

Hvorfor kommer De hjem til ham?

MIMOSA. For at være snil.

ARTHUR. Mod ham?

MIMOSA. Ja. Og mod alle — — og mod mig selv. Bare jeg kan faa lov. Bare jeg ikke blir forstyrret og pisket ud i ondskaben igjen.

Kan vi vel noget *for*, det vi gjør?

ARTHUR. Ja naturligvis. Jeg ialfald, som har fri vilje i mængdevis. (Preben Rust har reist sig og taler med ryggen mod Arthur og Mimosa.)

MIMOSA. Men jeg mener, at det, vi gjør, alligevel bare er smaating, som ikke behøver at ænses og huskes og regnes saa nøie.

ARTHUR. Og hvad skulde vel være vigtigere?

MIMOSA. Det som ikke maa forstyrres af smaatingene. Det varme og ømme, som svulmer i os, endda vi er saa daarlige.

ARTHUR. Hvorfor sir De dette til mig?

MIMOSA. Fordi De er ung. Og alligevel er kanske de gamle mildere.

ARTHUR. Se, der har Deres mand reist sig. Nu faar De en tale. Han er besat af Dem. De flimrer for hans øine. Han ser ikke noget andet, men han ser heller ikke Dem.

MIMOSA. Han elsker mig.

ARTHUR. Ja, det var det, jeg vilde sagt. Kjærligheden rusker i ham som stormen i et stort, hældende træ.

Den ribber paradokserne af ham . . . under dem er han bare kvalfuld karakterløshed. Hans haabløshed flagrer om ham i luften som spraglede ord. Vær snil mod ham, De. Det trængs.

PREBEN RUST (har imidlertid vendt sig mod dem med glasset i haand). — — og hvad mig selv angaar, da er jeg bureauchef.

Jeg elsker titelen for dens afstivende egenskaber. Jeg havde ellers tendenser i mig til at synke ned i det intellektuelle proletariat — —

BØLGE (har atter tilfældigvis nærmet sig bordet og fyldt og tømt sit glas). Leve det intellektuelle proletariat!

PREBEN RUST. Men alle bohêmiske tilbøieligheder har jeg tilfredsstillet og isoleret ved mit ægteskab.

BØLGE. Leve ægteskabet!

PREBEN RUST. — — Jeg er rykket forbi mange andre op i en passelig misundt stilling — —

BØLGE. — en *fast* stilling — —

PREBEN RUST. Fordi jeg er specialist i udskiftningsvæsen. Specialisten. Den eneste. Geniet i udskiftningsvæsen — —

BØLGE (har blod paa tand). Bravo. Leve det nationale udskiftningsvæsen.

PREBEN RUST (afbryder sig). Ti, Bølge. Vi opfanger Dem gjennem øiet. Læsk Dem, men ikke optræd. De er bedrøvelig nok, men De savner nationalalvoret. Der er ingen klem i Deres haandtryk, og De formaar ikke at smække bonjourflagene tilside og plante Dem autoritativt i en stol. De har en smule aand, men De har ikke bag nok.

BØLGE (fornærmet). Nationalalvoret sidder vel ikke i bagen.

PREBEN RUST. Nei, det sidder i høisædet.

PAVELS (trommer med neglene i bordpladen). Til talen!

PREBEN RUST (fortsætter). Og hvad saa? Hvor er jeg

kommen hen med min specialisme? Jeg har ravet mod skjæbnen — den flinthaarde skjæbne i det flygtigste gevandt. Den kalder sig Mimosa. Skjæbnen har git sig et blomsternavn. Eller er det ikke ogsaa en tropisk tornebusk, som heder Mimosa — en gylden klunger med spydodder? Jo, hun kalder sig Mimosa — — (Henvendt over til hende.)

Den kjolen, den ligger blidt om dig som maaneskin. Den har du kjøbt for mine penger.

MIMOSA (smiler tvungen). Ja, er ikke det godt?

PREBEN RUST. Alt er godt. Rids mig med spydodderne, og jeg fylder vildnisset med skrig. Der findes ikke mislyd — alt er godt. Universet er fyldt af sfærisk musik. Tænke sig til — jeg vidste ikke engang, hvor hun var — —

BØLGE. I Krakau.

PREBEN RUST (ned paa stolen igjen). Og jeg var fordømt. Jo, Rosali, endnu imorges hørte jeg til de fordømte. Og saa telegraferer skjæbnen. Min skjæbne havde hjemvé — en bitteliden kaprice af hjemvé. Væk fra triumferne. — Hvad slags triumfer?

Jeg graver ikke. Spør ikke engang. Jeg er tillidsfuld og harmløs. (Reiser sig igjen.)

Ja, det er derfor, jeg maa snakke og forklare mig og forklare, at det er fest, ikke sandt? For det er fest nu, Mimi er kommen?

ROSALI (til Karen). Hvad slags triumfer! Aa nei saamænd —

KAREN (ler).

MIMOSA. De ler, fru Hegaard. De har ingen grund til at le.

KAREN. Jeg forstaar bare ikke, at De kommer hjem igjen. Der maa være deilig ude i verden — der oplever man da noget.

MIMOSA. *Det* lader det til, man gjør overalt.

KAREN (forstaar ikke. Uvilkaarlig). Ja, *De* kan sagtens —!

PREBEN RUST (hen til Mimosa, vil ta hende om livet). Her oplever hun mig. Basta.

MIMOSA. Rør mig ikke. Jeg er fremmed her, og jeg vil være fremmed.

PREBEN RUST (oprømt). Jeg synes, vi skulde smelte sammen.

De, Hegaard — hvorfor sturer De i en krok? Og De ogsaa, Bølge —

BØLGE (reiser sig, henom Arthur). Har De hørt noget om stipendiet? For — nemlig — den begunstigede kommer i morgennummeret. Det forlyder — —

ARTHUR. Hvad forlyder det?

BØLGE. Hauge. Paa mesterens indstilling.

ARTHUR. Er det sandt? Hauge. Den — den —. Aa jeg er gal. Det er bare til at le af. (Hen til bordet, skjænker i et glas.)

Skaal! Nu røg min fremtid som brændt uldtraad.

PREBEN RUST. Det er fremtidens forbandede uvane. Hvad nu da? Skuffelser?

ARTHUR. Jeg er blit puffet tilside for en idiot.

PREBEN RUST. Ikke værre. Det kan da Deres fremtid ikke ta sig nær af.

KAREN. Aa, Arthur, vær ikke bedrøvet. Lille Arthur, du maa ikke være bedrøvet.

BØLGE. Jeg forsikrer Dem, frue. Man overvinder ikke et sligt stød. Jeg blev selv knækket i sin tid — i en haandvending. Mit talent holdt sig rigtignok, men hvad skal jeg med det uden energi? Uden ryggrad?

KAREN (hører ikke paa ham). Lille Arthur. Jeg véd noget andet.

ARTHUR (ser mørkt paa hende). Jeg bryr mig ikke om, hvad *du* véd.

MIMOSA (til Arthur). Hvad vilde De gjort?

ARTHUR. Ud. Ud. Bare ud.

PREBEN RUST. Men saa reis da alligevel. Spil ved veiskellene. I portrummene. I værtshusene.

PAVELS. Er der ikke romantik mer i ungdommen?

ARTHUR. Nei.

PAVELS. Der har vi det.

ARTHUR. Jeg vilde ikke ud for at drive i værtshus og portrum. Brænder jordskorpen under mig, skal jeg nok finde udveien. Men alt det, som kan læres i min kunst, vilde jeg lære. Og det maatte jeg ud for. Og saa skulde jeg slaa mine slag.

MIMOSA. Det er rigtig. Det er mands ord.

KAREN. Jeg véd noget, Arthur — —

PAVELS. Denne maalbevidsthed, den er ulykken. Resultaterne er jo altid betydningsløse. Hvor langt kommer man?

PREBEN RUST (peger paa Pavels). Se, om han ikke er deilig bag sit glas. Det er vor sidste humanists store fredfulde aasyn. Ingen taager om hans pande, men skyer af dyb burgunderglød. En tidsalder, som gaar ned. En livsfilosofis solnedgang. Hvem forstaar længer, at det er nogen opgave at bevare smilet og ligegyldigheden — og overbærenheden, ja overbærenheden med sig selv ogsaa?

MIMOSA. Han ligner en gammel tyk figur i et muséum etsteds.

PREBEN RUST. Rigtig. Han ligner Silén. Krans ham, Mimosa.

MIMOSA (rykker rosenlænken af det lave marokkanske bord og fletter den om Pavels' kranium).

PAVELS (medens hun er optaget med at kranse ham):

> Mag sie doch mit mir verfahren
> wie's dem stärksten Mann geschah:
> Deine Scheer' in meinen Haaren,
> allerliebste Delila.

MIMOSA. Men De eier jo ikke et haarstraa, professor.

PAVELS. Jeg er heller ikke den gamle Samson længer, Allerliebste.

PREBEN RUST (med glasset). Pavels gamle!

BØLGE. Jeg er med.

ROSALI. Det tviler ingen paa. Pas Dem.

BØLGE. Jeg lystrer ikke længer. Kommandér Rosalius, ikke mig.

ROSALI. Aa — den himmelraabende frækkas!

BØLGE. Se blidt paa mig! Det er ikke den første endda.

ROSALI (ser paa ham). Vent De, til De har sovet modet af Dem.

MIMOSA. Aa, dette er rasende morsomt.

PREBEN RUST (hvisker til hende).

MIMOSA. Nei, hører du. Er du gal?

PREBEN RUST (ydmygt). Du blir ialfald hjemme, Mimi. Nu reiser du aldrig mere.

MIMOSA. Jeg véd ikke. Jeg gjør alt paa indskydelser.

PREBEN RUST. Hvorlænge blir du da?

MIMOSA. En uge kan hænde. En dag. Et aar. Hvis jeg faar lyst — — hvis alt blir godt.

PREBEN RUST (knurrer).

MIMOSA. Hvorfor tror du, jeg er kommen hid?

PREBEN RUST. *Det* stod i telegrammet.

MIMOSA. Og det var sandt, da jeg sendte det. Er det ikke sandt længer, saa nytter det ikke, saa reiser jeg igjen, om saa var i denne nat. Med nattoget.

PREBEN RUST (ubehersket). Aa, jeg kunde rense luften for dig —!

MIMOSA (med et rolig smil). Og hvad skulde du saa puste i?

PREBEN RUST. Og saa det navnet! Det infame navnet, du render rundt med. Hvem har sat det paa dig?

MIMOSA. Jeg har anlagt det for scenen.

PREBEN RUST. Snak om en ting. Hvem har sat det paa dig, spør jeg. En impressario eller —? Eller? Du smiler. Der er noget impertinent fremmed ved dig. Du har faat en ny underfundighed i øinene.
Vil du smile anderledes!

MIMOSA. Gid du selv var ny for mig. Fremmed og anderledes. Men du er den samme — det er det haabløse. Aa, dit ansigt, hvis jeg reiser igjen! At se det i yderste fortrukkenhed — som en kinesisk djævlemaske — —

PREBEN RUST (bedende). Du vil ikke, Mimi. Du reiser ikke.

PAVELS. De tænker for meget, min beste. Man er lykkelig med disse elskelige væsener paa én betingelse: At man ikke grubler over deres væsen. Man skal aldrig spørge sin elskede, hvorfra hun kommer, eller hvorhen hun gaar — —

MIMOSA. Bravo, professor. Staar det ogsaa hos Shakspere?

PAVELS. Nei, det staar saamænd i evangelierne.

ARTHUR. Det staar om vinden, at man ikke véd *hvorfra* eller *hvorhen*.

PAVELS (imødekommende). Nuja. Hvorfor ikke ogsaa om Vinden?

Og hvad den deilige frues navn betræffer, saa er det genialt. En blomst, som sitrer ved den sarteste berøring og lukker sig tyst om sit mysterium. Pudica — — (Trommer med neglene paa bordpladen.) et ædelt symbol for vore reneste forestillinger om kvinden.

ARTHUR. Professoren forestiller sig kanske ogsaa fru Rosali under et lignende symbol?

PAVELS. Hvorfor ikke? Vore forestillinger har sin

realitet uafhængig af intetsigende materielle modbevis. Og selv om vor Rosali er lidt svær — —

ARTHUR. Forbandede sludder!

ROSALI. Han er naa deilig at høre paa da. Han har sine ord i behold.

PREBEN RUST (har stormet frem og tilbage og overhørt de sidste repliker. Braastanser foran Mimosa). Hør Mimi, jeg er jo snil, er jeg ikke? Det er, som mit hjærte snører sig sammen, men det er under et haardt pres af glæde. Tror du ikke, du kan trives her? Alle disse blomsterne er til dig, og vinen, og disse menneskerne. Er det ikke prægtige, fine mennesker? Storartet prægtige, fine mennesker? De, Arthur Hegaard, som er ung og smuk. De kan godt gjøre kur til min kone. Hun behøver ikke at tænke paa, at hun er kone for øieblikket. Bare gjør hende glad. Hun er vant til store forhold. Til frihed og et lyshav. Ja netop til et lyshav.

MIMOSA. Tak, det er lyst nok for mig.

Du glemmer forresten, at Arthur Hegaard er forlovet.

PREBEN RUST. Ja, hvad blev der af hende? Hvor forsvandt det lille menneske? Der er da ingen, som har skræmt hende —

Men ikke svar mig saa stemningsløst. Der er aldrig lyst nok for dig. Ingenting er lyst nok. Ikke livet — ikke jeg. Ikke store nok festblus — larm, referater. Vil du gjærne komme i avisen? Jeg tar mine ord tilbage, Bølge. De kan godt beskrive hende. Hun er kunstnerinde — hun er suveræn. Og hvad gjør en slig notis? Jeg kan da ikke bli latterlig af en notis? Fyld spalterne med hende.

BØLGE (qua interviewer). Fruen synger?

MIMOSA. Det hørte De jo.

BØLGE. Fruen dyrker — vokalmusik?

MIMOSA. Med andre ord ja.

BØLGE. Fruen har tilvendt sig — den musikalske verdens — — smigrende — opmærksomhed?

MIMOSA (lattermild). Hvor behændig De spør!

PREBEN RUST. Han har naiviteten i behold, ser du. Hvor i verden finder du mage til vidunder af en journalist! Og om sommeren anvendes han bare til sjøormen. (Inger er imidlertid kommet ind.)

Kom, lille milde hjertensfryd, og tag del i vor lykke. Det er mørkt nok til, at vi kan lege med stjærner. Jeg skal fortælle sørgelige historier om os to, som sidder igjen paa stranden og stirrer efter svindende seil.

INGER (til Pavels). Hvem har maiet dig ud, onkel?

PREBEN RUST. Maiet ud? Ser De ikke, det gror og spirer? Tænkerkraniet skyder roser. Det er et dionysisk mirakel.

INGER (mod Mimosa). Det er Dem.

MIMOSA. Ja, det er mig. Er det ikke morsomt? Hvad er det, han heder igjen, han i muséet?

PAVELS. Silén, Allerliebste. Æstetikeren Silén.

INGER (til Mimosa). Kan De ikke reise igjen?

MIMOSA. Reise?

INGER (forpint). Ja, reise igjen. Nu straks. De har hele verden.

MIMOSA. Men jeg forstaar ikke — —. Har jeg vel gjort noget galt? Jeg skal gjærne — — (Hen mod Pavels for at rive af ham kransen, men stanser.)

Nei, det er ikke *det*. Aa De er naiv! Hvordan kan De tro, jeg vil gjøre Dem noget ondt, kjære? De er sød og oprigtig. Jeg elsker Dem, for at De kommer farende løs paa mig.

ARTHUR (hæftig til Inger). Hvorfor skaber du dig?

MIMOSA (lægger haanden paa hans arm). Nei ikke det, De dumme mand. De har en god og modig liden kjæreste.

PREBEN RUST. Du min egen dronning — — min egen, min egen — —

INGER (til Mimosa). Hvorfor rører De ved ham? De er falsk og intrigant. Tror De ikke, jeg har øine. (Mimosa har sluppet Arthurs arm. De ser længe paa hverandre.)

BØLGE. Da oplodes deres øine, og de saa — —

PREBEN RUST. Det er ikke sandt. Mimosa — min egen — —

MIMOSA (vender sig mod ham). Nei, jeg lyder det ikke. Det infame navnet. (Til Arthur.)

Der ser De — jeg fik ikke lov. Jeg drives ud igjen paa vidden, hvor jeg har hjemme.

ARTHUR. Og vi begge.

De stirrer, Preben Rust. Er De ikke begeistret længer. Det er Deres fest. Er den ikke vellykket?

KAREN. Men Arthur da —!

ARTHUR. Du er ogsaa gjæst og føler vel, du passer i krammet. (Til Preben Rust.)

De tror, De bare behøver at fløite. De vælter over os en skylle af Deres stemninger. De skriger op, som om himmel og jord var Deres privateiendom.

PREBEN RUST (tankeløst). Gjør jeg det? Er jeg anmassende? Det er vel ogsaa sandt. Tilgiv mig, venner.

MIMOSA. Nei, nu har vi fredsbrud. Jeg kjender mig hjemme.

PREBEN RUST. Ja ja. Og jeg udfordrer ingen. Jeg indser ikke det uomtvistelige, og derfor tvistes jeg ikke. Kamplysten dør, tvedragten blir igjen i en selv. Det er vel noget, som forstummer i et menneske, naar det har bygget alt paa et andet. Mimosa kommer og gaar som vinden.

Kanske det bare er Rønning ude i kjøkkenet, som véd, hvorfor han lever. Vi er barbarer, og livets hellige tekst er os uforstaaelig. Det betyr ingenting, og vi selv er døde, fordi vort liv har mistet meningen.

MIMOSA. Du er dum og gammel og tankefuld.

PREBEN RUST. Og jeg er gammel, fordi jeg ikke haa-

ber længer. Forhaabningerne er blit sorte og slappe som blomster, der er fingret med. Vi er døde ja — døde.

ARTHUR. At De selv endelig indser det. Et menneske, som lever, vimrer ikke.

PREBEN RUST. Nei, det skubber sig frækt tilveirs. Det traar vore blomster sorte.

ARTHUR. Ja, De er blit en olding paa en kvæld. Det er, fordi Mimosa staar saa ungt mod Dem. Hørte De, hun kaldte Dem ogsaa dum og gammel.

PREBEN RUST. Mimosa —

MIMOSA. Du blir ensom. Det er godt, du kan lægge kabaler.

ARTHUR. Nu rammer de blaa lyn Dem, Preben Rust. Kolde og klare fra de øinene, De elsker.

KAREN. Arthur —!

PREBEN RUST (til Arthur). De vil komme uendelig langt. For De mangler ædelmodighed.

KAREN (til de andre). Han er desperat —

Du skal ikke være fortvilet, Arthur. Jeg sidder og gjemmer paa en stor glæde til dig.

ARTHUR. Desperat! Nei, jeg gjør mig fri og reisefærdig. Jeg lægger paa svøm —

KAREN (skuffet). Saa véd du det alligevel —

ARTHUR. Hvad véd jeg?

KAREN. At du kan reise. Jeg har siddet bristefærdig med hemmeligheden.

ARTHUR (spændt). Hvad sir du?

KAREN. Ministeren — — sætter sig ud over mesterens indstilling. Han har lovet — —

ARTHUR. Ministeren? Fristrup?

Hvem har han lovet det? Har du bedt ham? (Forstaar pludselig.)

Aahaa! Hahaha! Ja, det er sandt. Han var jo

en af fars venner. En af hans siste, fortroligste venner. Det er altsaa ikke mere end simpel retfærdig Nepotisme. Aa Gud og satan. Hahaha — —

KAREN (reiser sig, flammende). Haan mig du i alles nærvær. Lad mig gaa nøken og blodig mellem menneskene. Det er for dig, jeg gaar. Min skam og skjændsel kjendes jeg ved. Den smærter mig ikke længer. Gud vil kjendes ved den, men ikke ved din kulde. (Gaar mod døren uden at se tilhøire eller venstre. Arthur vakler, følger et par skridt.)

MIMOSA (stanser ham). Ikke du. Lad ham trøste hende. (Peger paa Preben Rust.)

PREBEN RUST (krydser Karens vei, bøier sig dybt for hende og kysser begge hendes hænder). (Karen ud.)

MIMOSA (hen til Arthur, som staar allene midt paa gulvet). Du har gjort dig færdig for os begge.

PREBEN RUST (stille). Han forjog sin mor . . . (Hen til de andre. Pavels forsøger at reise sig, støttet af Inger . . . Inger sir noget. Ophold.)

ARTHUR. De skyr mig. De ser ud, som de vil flygte. De skyr os.

MIMOSA. Og vi gaar.

ARTHUR. De er tause. De sir ingenting.
Vi staar og taler allene.

MIMOSA. De er bange allesammen.

ARTHUR. Men du er fri og haard. Jeg har lagt paa svøm og truffet dig midt i det store, salte øde . . .
Mimosa!

Tæppe.

FOR TRÆET ER DER HAAB —

PERSONER

DEN SYKE.
HUSTRUEN.
VENNEN.
DOKTOREN.
PRESTEN.
VERTINDEN.
EN SOSTER.

FØRSTE AKT

Stue i en liden leilighed i et pensionat. Det er i udkanten af den store by, og gjennem vinduerne i fonden har man udsigt over snemarker til den nærmeste kaserneagtige bebyggelse.

Mellem vinduerne et stort bord med skrivemaskine, bøker, papirer, aviser, en grønkuplet læselampe og et lys i stake.

Paa væggen tilhøire to døre; den nærmeste fører ind til hustruens den fjernere til den sykes værelse. Mellem disse to døre en lav chiffonière og over denne et større, lidt skraathængende speil.

Paa væggen tilvenstre nær fondvæggen udgangsdør. Længer fremme, noget tilvenstre, rundt bord med tæppe og omgivet af sofa og stoler med træk af peluche. Over bordet en messinglampe for elektrisk lys.

Eftermiddag paa senvinteren. Graat veir.

HUSTRUEN (ind fra venstre fulgt af et bud med en stor papæske og en kvast bjerkeløv. Hun tar æsken fra ham og sætter den paa skrivebordet. Lytter ved døren til den sykes værelse, finder frem sin portemonnæ og betaler budet, som hun ogsaa befrir for bjerkeløvet og skyver lempelig ud af døren. Gaar ind i sit eget værelse og kommer tilbage uden overtøi og med løvet i et høit glas. Stiller det paa det runde bord, aabner derpaa æsken og trækker paa sig en elegant aftenkaabe . . . mønstrer sig foran speilet . . . lytter atter ved samme dør og river hastig af sig kaaben og lægger den i en skuffe i chiffonièren).

DEN SYKE (ind fra sit værelse).

HUSTRUEN. Adolf — at du er oppe. Har du ikke faat dig en liden middagshvil? Og jeg som trodde du sov. (Hen til ham og lægger haanden paa hans pande.) Du er lidt klam. Kanske bitte lidet gran feber.

Der har vel ingen været og forstyrret dig . . . non ubehagelige mennesker eller regninger eller sligt?

DEN SYKE. Ingen andre end vertinden. Hun var oppe med en brevlap fra presten. Han spør om jeg ønsker han skal komme igjen. Men hvad kan det nytte? Hvad kan no nytte? Og saa den vertinden. Om du bare kunde forskaane mig for det gemene menneske. Hun har da faat leien paa forskud for næste maaned ogsaa?

HUSTRUEN. Nei, det har hun ikke. Det har jeg ikke kunnet række.

DEN SYKE. Og jeg faar aldrig svar fra forlæggeren. Nu er det gaat en hel maaned . . . han spekulerer vel kanske i et posthumt verk . . . som om det hjalp no, naar en ikke alt er berømt i levende live.

HUSTRUEN. Du skal se det gaar nok. Men var vertinden ubehagelig?

DEN SYKE. Hun sa ikke netop no . . . men hun gaar omkring og speider efter flekker paa de rædselsfulde møblerne sine. Det er en forbandelse at være nomade i verden . . . den som kunde faat lov til at dø i sit eget hus ialfald.

HUSTRUEN. Du har ikke opdaget bjerkeløvet, Adolf. Jeg vilde sat det ind til dig mens du sov.

DEN SYKE (har sat sig, tar glasset og begraver ansigtet i løvet). Lidt af den fjerne, fjerne vaar. Spædt dødssykt stueløv! (Sætter glasset fra sig.)

Traf du non i byen?

HUSTRUEN. Jo netop som jeg kommer ud af byraaet træffer jeg vor ven Klercken — (smilende) med den evindelige konsulentmappen under armen og smaa sirlige skridt i snesørpen. Han har lovet at skaffe mig en ny oversættelse fra russisk, og den maatte jeg naturligvis praie ham efter. Og tænk dig — han bad mig ind paa en bodega. Jeg frøs saa, og det lille glas portvin varmed deilig . . . Han snakked bare om dig.

DEN SYKE. Ja, det er rimelig. Til samtalestof egner de slagne sig. Han syntes vel synd paa mig og dig og hele elendigheden? Nævnte han ikke no om at han vilde besøge Job?

HUSTRUEN. Ja vil du tro, at han har været her to gange siden jul, og vertinden har sagt, du ikke tog imod. Og du kan vide han var bedrøvet . . . og forundret ogsaa . . . Men forøvrig snakked han om den muntre tid dere to havde i udlandet sammen.

DEN SYKE. Saa du ellers non?

HUSTRUEN (henkastet). Nei, ikke andre end doktoren.

DEN SYKE. Træffer du ham i bodegaen ogsaa?

HUSTRUEN. Ja han kom tilfældigvis, mens vi sad der. Og han satte sig ved vor tønde, for Klercken og han er jo venner — —

DEN SYKE. Og du og doktoren er ogsaa venner. Det er bare jeg som ingen venner eier længer. Jo . . . nei du maa slet ikke tro jeg sørger over det. Jeg bare slaar fast, at der blir tomrum omkring mig. Ledningstraadene mellem mig og verden kuttes af, den ene efter den anden. Og de maa vel briste allesammen før en er færdig. Og menneskene bli en fremmede. Allesammen.

HUSTRUEN. Allesammen —?

DEN SYKE. Ja. Det er ingen viljesag; det er ikke jeg som klipper ledningerne over . . . Men den kranke fugl blir skydd af de sunde.

HUSTRUEN. Ikke tænk saa uretfærdig. Er vi ikke ulykkelige nok alligevel? Mod mig har vore venner været gode og fine i al denne tid, og selv fremmede mennesker har været deltagende. Og du véd ikke hvor mange der spør efter dig og savner dig og glæder sig til, at du skal bli frisk igjen. Du er afholdt, Adolf. (Betuttet.)
Ja, *det* er du!

DEN SYKE. Trøst mig bedre, Elly. Hvis du kan. Jeg har ingen brug for venner og deres medlidenhed. Kanske ikke for dig engang! Jeg har brug for mig selv, for en kraft i mig selv, som kan trodse ødelæggelsen. Modstaa opløsningen. Kan du eller no menneske gi mig den?

Du som er sund og sterk kan ikke engang forstaa hvad jeg snakker om. Du har rødme i kinderne af ungt blod og frisk luft. Og jeg. Se paa de hænderne med de svulne aarerne . . . Sottens uhumske kanaler. Og det er ikke et aar siden jeg havde en freidig brun krop . . . jeg hader og skammer mig over mine visne armer, mine benstilker. At det ogsaa behøver at være saa ubarmhjertig hæslig!

HUSTRUEN. Du skal bli dig selv igjen, Adolf. Du maa ikke fortvile. Og doktoren sa —

DEN SYKE. Hvad sa doktoren? Det kan forresten være det samme. Han er et fæ. Et fæ med diplom. Aa, disse læger med stetoskop og bakteriekulturer og fuld oppakning af videnskabelig humbug. Bakterier er sop, de er et produkt af sygdommen, de kan umulig ha fremkaldt hvad de selv opstaar af . . . Hvad sa doktoren? Kan han ikke la dig være ifred for sykesnak, naar du en sjelden gang kunde havt en hyggelig stund i en bodega? Naa?

HUSTRUEN. Han sa dit temperament gjorde det saa vanskelig for dig at underkaste dig en rationel kur . . . Han sa — —

DEN SYKE. Jeg véd hvor han vil ha mig hen. Til hospitalet. Til dødens ventesal for at ta livet af mig rationelt. Vil *du* ogsaa det? Staar du ogsaa i ledtog med videnskaben? (Reiser sig og gaar ophidset frem og tilbage paa gulvet.)

Ha-ha! Mit temperament! Min sjæl nedbrydes ikke omkap med kroppen. Den stamper imod, den gjør oprør, den skriker nei. (Synker ned i sofaen.)

Derfor er jeg en vanskelig patient . . . Du — her skal du høre — jeg véd at de paa hospitalet sætter

døende mennesker, altsaa levende mennesker, ned i ligkjælderen, naar der er trangt om plads. Det er rationel henrettelse.

HUSTRUEN. Aa Adolf, at du kan tro paa saanne haarreisende skrøner.

DEN SYKE. Jeg véd det fra en som laa der og slap levende ud igjen. Det var en opvarter.

HUSTRUEN. Har du da mistet al tillid til doktoren. Han er da din gode, trofaste ven.

DEN SYKE. Det var gjennem dig jeg lærte at kjende ham. Du kjendte ham først.

HUSTRUEN. Ja, fra dengang han var min mors læge. Han var makeløst opofrende i den lange tunge tid. Du faar tilgi at jeg er ham taknemlig.

DEN SYKE. Men hun døde da alligevel.

HUSTRUEN. Nu er du urimelig. En læge er ikke mere end et menneske. Han raader ikke over liv og død.

DEN SYKE. Nei — nei vist. Det er sandt som et mundheld.

HUSTRUEN. Men saa vil du vel nødig han skal besøge dig mer. Han sa nemlig han vilde komme her op idag . . . Ja og saa var det en ting til. Han vilde spørge, om du havde no imod, at jeg gik paa koncerten iaften.

DEN SYKE. Ja med ham naturligvis?

HUSTRUEN (nikker).

DEN SYKE (efter et ophold). Jeg kommer til at tænke paa . . . naar nu . . . *hvis* nu jeg . . . blir borte, saa er der da én du kan ha tillid til . . . Men det er da en stor ting, Elly! Det er forfærdelig at bli helt allene, skal jeg si dig. Det har du vist ikke tænkt paa?

HUSTRUEN. Du maa ikke tale om at dø, Adolf. Jeg holder det ikke ud.

DEN SYKE. Men vi maa da begge se sandheden i

øinene. Jeg kan det, jeg. Og det er da vel værst for mig?

HUSTRUEN (ser ud for sig). Jeg skulde ikke ha no imod at dø.

DEN SYKE. Det har du let for at si. Ingen kommer og tar dig paa ordet.

Men du faar nok erstatning, skal du se, for alle disse maaneder du har pleiet en syk mand.

HUSTRUEN (haardt). Jeg forlanger ingen erstatning.

DEN SYKE (ser forundret paa hende). Hvad er det, Elly? Hvad er det i veien?

HUSTRUEN (reiser sig og gaar hen til vinduet). Aa, du gjør det saa vanskelig og . . . saa bittert at være mig. Det har aldrig faldt mig ind med en tanke, at jeg bragte no offer — ikke engang at jeg gjorde min pligt. Nu begynder jeg at føle og indsé, at jeg gjør min pligt. Og da blir glæden væk. (Ophold.)

DEN SYKE. Og da blir glæden væk, sier du. Nei . . . nei Elly. Jeg skjønner dig ikke.

HUSTRUEN (henne ved vinduet). Der skraar alt Klercken over mod haveporten . . . (Vender sig.)

Kjære, han maa være gaat like efter mig. Skal jeg løbe ned og si, du ikke kan ta imod ham?

DEN SYKE. Tvertimod. Jeg vil gjerne se ham. Vi kan jo snakke om no andet end min sygdom. Jeg er enda ikke helt ude af verden. Og idag er jeg heller ikke saa træt som jeg pleier.

HUSTRUEN. Har du kunnet spise no? Er der ingen ting du har lyst paa? Vi snakker og snakker, og imens forsømmer jeg dig aldeles. (Hen til ham, lægger haanden paa hans pande.)

Tænk ikke paa det jeg sa. Vel? (Han tar hendes haand og kysser den.)

DEN SYKE. Jeg tror nok jeg forstaar dig, Elly. (Det banker. Hustruen hen og aabner døren.)

HUSTRUEN. Inderlig velkommen, kjære. Adolf har

alt forhørt mig, saa han ved vi har været paa en lumsk liden rangel sammen.

VENNEN (aabner porteføljen og tar ud et hefte. Hans stemme gir en svag resonnans i næsehulen). Og her har jeg novellen til Dem. Ivan Durak af Tolstoi. Det er jo ikke mange ark — den klarer De paa otte dage, gode veninde. Goddag Adolf.

DEN SYKE (har reist sig). Det var længe siden.

VENNEN. Bli endelig siddende. For et veir dere — for en kulde.

HUSTRUEN. Ja den hører jo med til aarstiden.

VENNEN. Alle ubehageligheder hører med til aarstiden. Og alle aarstider er lige gyselige.

HUSTRUEN (ler). Men kjære Dem, Klercken. End sommeren?

VENNEN. Sommeren uden undtagelse. (Ryster paa hodet.)

Ja — som jeg fortalte din frue har jeg været her flere ganger i vinter. Men din uheldsvangre vertinde har nægtet mig adgang. Mit ansigt er hende formodentlig usympatisk.

DEN SYKE. Det er alle ansigter. Hun er et skrækkelig menneske. Forresten — naar jeg ser tilbage kan jeg godt inddele mit liv i afsnit terroriserte af hver sin pensionatvertinde.

VENNEN (sætter sig). Da maa hun, vi havde i Heidelberg, danne et blidt hvilepunkt for erindringen. Hun vilde gifte sig med dig . . . Husker du hende . . .? hendes navn var Melusine . . . (Ryster paa hodet.)

HUSTRUEN (ler). Er det sandt?

DEN SYKE. Det var hun som sparket fliser af sine egne møbler og tvang *os* til at bekoste oppudsningen.

VENNEN (leger med lorgnetten og ser dystert ud for sig). Hun var haardhændt i sin erotiske skuffelse. Det er mange kvinder.

HUSTRUEN. Ja nu lar jeg dere gamle venner være allene et øieblik, og saa kommer jeg igjen med et glas vin. (Ud tilvenstre.)

DEN SYKE (efter et ophold. Ser længe og forskende paa vennen). Du Klercken — kan du kjende mig igjen? Jeg saa du kvap, da du fik se mig. Jeg er uhyggelig forandret, ikke sandt?

VENNEN. Hm, du ser jo ud som jeg havde ventet — efter saa lang og haard sygdom.

DEN SYKE. Dødsmerket? Sig det bare — du synes jeg er dødsmerket?

VENNEN. Det er vi jo alle, mere eller mindre. Vi har vore dødsmerker som vi har vore føflekker — hist eller her. Men der er nok enda kræfter i dig, kjære ven. Du har muligens skjulte reserver i din natur. Og tuberkler er jo saa lunefulde. Stol paa det. Man dør ikke saa let.

DEN SYKE. Men vægttabet. Jeg har minket over nitten kilo paa tre maaneder. Store Gud, jeg sidder her og forsvinder i pundevis.

VENNEN. Jeg skulde tro at netop din utaalmodighed er et gunstig varsel; den kan muligens være udslag af en ukuelig vitalitet. Og tuberkler er saa lunefulde. Af og til skal de kunne forkapsle sig.

DEN SYKE (oplivet). Mener du det? Har du læst eller hørt det? (Rækker ham haanden over bordet.)

Tak for at du kom. Med Elly kan jeg ikke snakke ud. Det gjælder jo at hun ikke ængstes. Jeg maa holde modet oppe i hende.

VENNEN (ryster paa hodet). Ja, og det er ved Gud ikke saa let bestandig. At holde modet oppe. Det er min erfaring.

DEN SYKE. Egentlig tror jeg det er umulig at vinde sjælero for den som ikke har sluppet haabet, ganske og uigjenkaldelig.

VENNEN. Tja. For hvad er det man har at haabe

paa? Dage af samme sort eller af enda værre sort. Non flere eller non færre.

DEN SYKE. Men kanske jeg kunde finde klarhed og mening. Udslettes jeg nu, blir hele mit livs indhold et eneste gnidder af selvmodsigelser.

VENNEN. Jeg har levet længer end du, men jeg har ikke merket at no blir klarere.

DEN SYKE. Og du som har læst alt . . . al filosofi, al religion. Hvis jeg vidste . . . vidste sikkert, at alt var slut med dette liv, at hver tanke, hver drøm, hvert minde, hver anger vilde forflygtiges og forsvinde med engang blodet stivner i min hjerne . . . og mit Jeg være som det, der aldrig var — ja da vilde vel denne kamp i mig faa en ende, jeg vilde lægge mig ned og vente rolig paa tilintetgjørelsen. Idag rammer den mig, imorgen dig og de andre. Men det kan ikke være saa. Der kommer no efter. Al religion lærer et evig liv, alle dybe tænkere.

VENNEN. Husker du at der staar skrevet: (Citerer med høitidelig mistrøstighed.)

For træet er der haab. Om det afhugges, skyder det endnu kviste. Men en mand dør og ligger henstrakt; og et menneske opgiver aanden, og hvor er han da? Vand svinder bort af havet, og en flod tørres ud og bliver ganske tør . . . Saa lægger et menneske sig hen og reiser sig ikke. Indtil himlene ikke er mere, vaagne de ikke og vækkes ikke op af sin søvn . . .

DEN SYKE. Staar det i bibelen?

VENNEN. Det er Jobs ord.

DEN SYKE. Saa siges det med rene ord i bibelen, at der ikke er no liv efter dette? Det skal presten faa vide næste gang han kommer.

VENNEN. Faar du besøg af en prest?

DEN SYKE. Ja, du synes vel det er feigt? Men han kom hid af sig selv . . . og han er ikke som de an-

dre. Han er et menneske. Og for mig som ikke har havt non andre at snakke med end doktoren som forkynder antiseptik, bakterier og sport . . . ja du kan selv skjønne . . .

VENNEN. Jeg forstaar og jeg er enig. For mig er der ikke nok religioner i verden . . . jeg vilde om mulig ha enda flere bekjendelser at øse trøst af.

DEN SYKE. Men de modsir jo hverandre.

VENNEN. Det faar ikke hjælpe. De speiler menneskesind i sorg, i brøde og afmagt . . . og i henrykkelse. De er aldrig ligegyldige.

DEN SYKE (i tanker). Indtil himlene ikke er mere, vaagner de ikke og vækkes ikke op af sin søvn . . . Men det er jo klart! Og *det* staar uimodsigelig i bibelen . . .

VENNEN. Men ikke uimodsagt af Job. For han sier ogsaa: Jeg, jeg ved min befrier lever, og mit kjød skal skue Gud.

DEN SYKE. Men saa forkynder han jo Kristus og opstandelsen?

VENNEN. Saa høres det ud.

DEN SYKE. Og saa er jeg lige langt. Ingenting begriber jeg. Ingenting.

VENNEN. Hvad skulde det tjene til at begribe no? Doktoren tror han begriber no, og han —

DEN SYKE. Men husker du, dengang vi var ganske unge var vi stridbare ateister . . . og nu — —

VENNEN. Det har jeg aldrig været. Jeg har aldrig dristet mig til at paastaa noget om det uerkjendelige.

DEN SYKE. Du trodde altsaa paa Gud?

VENNEN. Det har jeg ikke sagt.

DEN SYKE. Men nu da. Nu?

VENNEN. Kunde det hjælpe dig om jeg sa ja? Jeg

hørte jo ogsaa af din frue og doktoren som jeg traf idag, at du er besværet af metafysisk uro — —

DEN SYKE. I bodegaen? Du traf dem, da de sad i bodegaen?

VENNEN. Ja som sagt — — (Hustruen ind fra venstre med vin og glas.)

DEN SYKE. Hvad vil du?

HUSTRUEN. Jeg har været nede hos vertinden og hentet vin til dere. Det er da godt, vel? Men jeg kan gjerne gaa igjen.

DEN SYKE. Vi bryr os ikke om vin.

VENNEN. Elskværdige fru Elly. Jeg modsætter mig ingenlunde et glas. Det er en af de smaa glæder man skal unde sig. (Sørgmodig ironisk.)

Det usle legeme maa ogsaa ha sit.

HUSTRUEN (skjænker i to glas). Du ogsaa, Adolf?

DEN SYKE. Nei.

HUSTRUEN (drikker vennen til). Desværre kan jeg ikke by Dem cigaretter. Adolf taaler ikke tobaksrøg.

DEN SYKE. Tag endelig ikke hensyn til mig. Jeg fordærver nok baade store og smaa glæder for dig, enten jeg vil eller ei. (Reiser sig og gaar ind tilhøire.)

VENNEN. Det var nok alligevel uheldig at De fik mig til at komme.

Jeg beklager Dem, kjære frue. De har en vanskelig opgave.

HUSTRUEN. Hvem kunde ane at dette ogsaa var galt!

Jeg véd jo, han har længtet efter Dem, og saa trodde jeg han vilde like jeg gjorde det bitte lidet gran festlig, saa han non øieblikke kunde glemme, at han er syk. Til andre tider kan han bli opirret, bare non kommer med den minste hentydning til hans sygdom.

VENNEN. Han er meget forandret, siden jeg saa ham sist. Han som var saa munter og saa sterk. Jeg har den dybeste medlidenhed med ham.

HUSTRUEN. De tror ikke at han kan leve?

VENNEN. Jeg tænker ikke nærmest paa den side af sagen. Men at en mand paa sæt og vis demoraliseres af sin frygt for ophøret, at han blir ringere, kleinmodigere og mere selvopfyldt end det var hans egentlige natur at være, det finder jeg beklemmende trist.

HUSTRUEN. Men tror De ikke det maa saa være? Er De sikker paa, at De selv vilde være sterkere?

VENNEN. Nei, jeg svarer ingenlunde for mig selv. Det er vel sottesengens forbandelse, at ens sjæl tar skade af den. Jeg havde en ven som paastod at den eneste naturlige død var døden paa slagmarken. Den skaaner en for alle ydmygelser.

HUSTRUEN. Aa Gud, aa Gud! Jeg er saa træt og saa bedrøvet. Og jeg har daarlig samvittighed, for jeg føler med en slags skræk, men egentlig uden dybere sorg, at han glir væk og blir mig fremmed og jeg en fremmed for ham. Idag før De kom sa han, at han ikke havde brug for mig. Tror De han mener det?

VENNEN. Han mener det vel i det ene øieblik og angrer det i næste.

HUSTRUEN. Talte han til Dem om — doktoren?

VENNEN. Nei, det var væsentlig religiøse tvil som optog ham.

HUSTRUEN. Ja hvilke andre skulde det være?

VENNEN. Det er no som heder at tvile paa alt. Jeg har bare et indtryk af, at han ikke stoler videre paa vor fælles ven som læge. Og deri kan jeg være enig. (Han tænder en cigaret.) Faar jeg lov?

HUSTRUEN. Han modtar besøg af en prest. Tænk *Adolf!*

VENNEN. Det vilde jeg ogsaa gjøre i hans sted. Vi andre er daarlige trøstere.

HUSTRUEN. Jeg synes det vilde være stoltere om en mand holdt fast paa sit og aldrig bøide sig.

VENNEN. Ja men hvad var egentlig *hans?* Han var tilhænger af en aandsretning, det vil si, han havde tilegnet sig non vage forestillinger om altet og urcellen og den slags høie almindeligheder, altsaa alt i alt lidt moderne populærvidenskab. Men man staar ikke op og pukker paa populærvidenskaben, naar odden af livsproblemet peger en selv paa struben.

HUSTRUEN. Saa er det nødvendig, mener De, at erklære sig fallit, før man dør. Det den sunde hjerne tænkte var altsaa galt?

VENNEN. Nei stop, kjære veninde. Nu trækker De paa Dem den kvindelige syvmilslogik. Det man tænker som sundt og sterkt menneske har bare ingen anvendelse længer, naar skyggerne leirer sig om en.

HUSTRUEN (ironisk). Og hvad skal man gjøre naar skyggerne leirer sig om en?

VENNEN (lægger cigaretten fra sig paa borddugen, leger med lorgnetten og ser dystert paa hende). Ja, se det! Det er det store spørsmaal.

HUSTRUEN. Men for en stund siden fandt De Adolf kleinmodig og demoraliseret i sin frygt for døden. Deres logik er nok ogsaa kommet non mil ivei.

VENNEN. Der er jo visse nuancer i mine udtalelser, som De med flid overser . . . Men hvad der forundrer mig er, at vi sidder her og veksler meninger.

HUSTRUEN. Aa jeg forstaar. De er forundret over min sindsro. Men det eneste jeg har at fordrive tiden med er at tænke lidt efter fattig leilighed. Naar jeg ikke netop sidder i byraaet eller ved mine oversættelser.

VENNEN. Ja, jeg maa si at jeg beundrer Dem. De arbeider og opretholder Deres hus.

HUSTRUEN. Det er saavist ikke no stort eller merkelig. Det er altid bedre at arbeide end kjede sig. Og det gaar ikke an at pennerne ganske ruster her i huset. Det værste er, at en er nødt til at la alt mulig nonsens gaa uforbedret gjennem maskinen. Den historien jeg leverte ned i avisen idag handler om en ung dame — af det engelske aristokrati naturligvis — som elsker en krigsinvalid uden armer og ben.

VENNEN. En torso altsaa.

HUSTRUEN. Og det er hendes medlidenhed som slaar ud i denne lyse lue af kjærlighed. Kan De tænke Dem no saa usandt?

VENNEN. Hm. Jeg ved ikke. Kjærligheden maa jo ofte nøie sig med resterne.

HUSTRUEN. Skulde no dræbe kjærligheden, maatte det være medlidenhed . . .

VENNEN. Ja *det* kunde der vel ogsaa skrives en novelle om.

HUSTRUEN. Sig mig, har De læst Adolfs manuskript?

VENNEN. Ja, jeg har jo unægtelig maattet læse det igjennem.

HUSTRUEN. Han venter svært paa en afgjørelse. Har han ikke snakket om det idag?

VENNEN. Nei gudskelov. Og det er jo lidt pinlig for mig at begynde. Som forlagets konsulent kan jeg umulig anbefale det i den nuværende skikkelse. Det er en merkelig blanding af naivitet og sofisteri. Og desuden er det ikke no nyt, jo!

Russerne har skrevet sligt hundrede gange bedre. Idetheletat er jo alt skrevet før . . .

HUSTRUEN. Alt?

VENNEN (med overbevisning). Alt . . . Der burde simpelthen ikke udleveres *papir* til flere forfattere . . .

Det var forresten en idé. Om De, som kan rus-

sisk, forandred navnene og gav det ud for en oversættelse . . . Af russerne venter man sig hvadsomhelst . . . alt hvad *de* gjør tas for godt.

HUSTRUEN. Vil De foreslaa ham det?

VENNEN. Nei. Gud bevare mig for at saare en forfatters forfængelighed.

HUSTRUEN. Det var enda godt. Men tænk da paa, at han skal dø. Kunde De ikke paa en eller anden maade gi ham et lidet haab for hans arbeide — selv om det er daarlig? Han faar jo ikke tid til at gjøre det bedre eller gjøre no andet.

VENNEN. Ja som sagt, jeg føler jo ligesom De den dybeste medlidenhed med ham . . . og medlidenheden dræber ogsaa undertiden retfærdigheden . . . (Den syke ind fra sit værelse.)

DEN SYKE (til vennen). Det glæder mig, at du er her endnu. Tilgiv at jeg gik. Jeg trængte at hvile mig lidt.

VENNEN. Ja du saa træt ud. Men du kan da umulig alt være uthvilt?

DEN SYKE. Den som ogsaa kunde hvile sine tanker eller tvinge dem fra sig . . . ligegyldig hvilken vei. Bare borte fra mig selv. Den som kunde arbeide igjen. Men hvorfor skal vi med engang begynde at snakke om mig? Dere havde vel ialfald no muntrere at snakke om.

HUSTRUEN. Hvad skulde det være?

DEN SYKE (uden at opfatte). Aa mennesker, byen, bøker — hvadsomhelst. Musik.

HUSTRUEN. Jeg gaar selvfølgelig ikke paa koncerten, hvis det er det du tænker paa. Det var et ubetænksomt forslag af doktoren . . . ja De husker, Klercken. Han bad mig virkelig med paa koncerten iaften.

VENNEN. Han synes vel De kunde trænge at komme lidt ud. Og jeg holder gjerne Adolf med selskab.

DEN SYKE. Tak, jeg skal ikke ha selskab. Men Elly gaar naturligvis.

HUSTRUEN. Nei, Elly blir hjemme.

DEN SYKE (griber sig med hænderne om hodet). Aa at vi tre ikke kan snakke sammen som mennesker paa lige fod! At jeg endelig skal stilles udenfor de tilregneliges skare . . . jeg er da ialfald ikke syk paa sindet, og jeg er ikke et barn som skal føies. (Til Elly.) Kan du ikke forstaa, at du gjør mig en glæde ved at unde dig selv den fornøielse?

HUSTRUEN. Jeg savner ingen fornøielser.

DEN SYKE. Men naar jeg sier, at det plager mig og besværer mig, om du blir hjemme iaften —

HUSTRUEN. Hvis jeg besværer dig, skal jeg gaa.

DEN SYKE. Ikke du plager mig, men *det* plager mig. *Det.*

HUSTRUEN. Hvordan vil du forresten at jeg skal kunne gaa i koncertpalæet uden aftenkaabe?

DEN SYKE. Uden aftenkaabe. Herregud — det forstaar jeg ikke. Dette er fortvilet — dette er en ny ydmygelse. Aftenkaabe. Aftenkaabe! Er ikke kaaber ligedan om aftenen som om morgenen?

HUSTRUEN (nervøs). Aa kjære dig, tænk da ikke mere paa den kaaben. (Gaar hen til vinduet.)

DEN SYKE. Du maa huske paa, at jeg faar ikke no tilskud udenfra saan som dere friske mennesker. Derfor svulmer bagatellerne op. Er der et glas vin til mig — (skjænker i og drikker.) Vinen er jo sur. Eller det er vel jeg som har besk smag i munden.

HUSTRUEN. Der kommer alt doktoren. (Vinker med haanden.)

VENNEN. Ja *jeg* skulde jo egentlig afsted.

HUSTRUEN. Nei bli da endelig. Det er da morsomt at dere træffes her.

DEN SYKE. Ja og saa kan jeg være menneske og ikke patient den stunden.

VENNEN. Det var rigtignok no jeg skulde talt med dig om. Men det kan ogsaa være til en anden dag. (Hustruen hen og aabner døren tilvenstre. Raske skridt opover trapperne. Hun gaar ud trækker døren igjen efter sig.)

DEN SYKE. Vi kan bare gaa ind til Elly saalænge, hvis det er no hemmelig. For jeg vil ikke be dig ind i et sykeværelse.

VENNEN. Ja det er snart gjort . . . jeg har jo altsaa havt dit manuskript til gjennemlæsning — — (De gaar ind første dør tilhøire. Samtidig hustruen og doktoren ind.)

DOKTOREN. Naa det var godt.

HUSTRUEN. De har bare en liden konference . . . Det gjælder formodentlig den ulyksalige boken. Jeg haaber ialfald, han vil meddele ham det skaansomt.

DOKTOREN. Han holder ham vel endelig med selskab ikveld. Det var da aftalen mellem os i bodegaen. Under alle omstændigheder blir du med naturligvis.

HUSTRUEN. Jeg ved ikke, Harald. Det hele er mig inderlig imod. Hverken du eller jeg tænker eller gjør no galt, men det er alligevel som om vi bedrog ham, du som ven og læge og jeg som hustru.

DOKTOREN. Hvad sir du, Elly? Det er da en uskyldig ting, at vi to er venner. Jeg kjendte dig længe før du traf Adolf. Og desuden forsømmer du ham ikke. Du er om ham nat og dag. Det halve kunde være nok. Og der er heller ingen overhængende fare. Han er bare urimelig egoistisk.

HUSTRUEN. Han skal dø, det ved vi begge. Og det forfærdelige er, at jeg *kan* forsone mig med tanken. Den oprører mig ikke længer. Den gjør mig nok bedrøvet, men — bare bedrøvet. Jeg tror jeg vilde føle hans død næsten som en befrielse.

Jeg kunde ikke kaste mig ned og bønfalde den almægtige Gud om at skaane ham. (Heftig.) Jeg kunde ikke! Og det er min blodige uret mod ham.

DOKTOREN (uforstaaende). At du ikke kan be? Hvad skulde det være godt for?

HUSTRUEN. Nei, men at jeg ikke kunde, selv om jeg trodde.

DOKTOREN. Han faar lære sig til at resignere engang, han ogsaa. Og tænk, netop i en tid som denne, da tusener og millioner af unge mænd gaar i døden uden at kny.

HUSTRUEN. Det er i krigen. Det er no andet.

DOKTOREN. Det er ikke no andet. Jeg vilde skamme mig for at vise mig saa feig. Var det ikke for din skyld, vilde jeg heller ikke være læge for ham. Jeg er kirurg og ikke vant til no kluss. Jeg har lyst til at skjælde ham ud, og det gaar jo ikke an, stakkars gut.

HUSTRUEN. Du tar alligevel feil. Hans sjælevaande er no mer end brutal dødsfrygt. Jeg kan ikke forklare det rigtig . . . men han anser sig som menneske forraadt.

DOKTOREN. Af hvem?

HUSTRUEN. Forraadt fordi han skal dø i vildrede om alting. Han kan ikke undvære den tanke, at der maa være en ansvarlig fornuft bag alt det som sker, og den kan han ikke finde.

DOKTOREN. Gud altsaa. Han vil ha en Gud at tro paa for at ha en at anklage. Alle kværulanter tror paa Gud.

Aa Elly, du vil selv bli syk af at leve i luft med en syk mand. Du er skabt til no bedre end at være pleierske. Gav du mig bare engang lov til at tale fornuft til ham . . . Han skulde sammen med andre patienter af samme sygdom, saa han kunde faa øinene op for at hans tilfælde ikke er no unikt. Kjære

dig i et land hvor en og tredive procent af befolkningen dør af Ftisis — — i Finmarken over to og tredive procent. Ja det maa du vide som sidder i statistiken.

HUSTRUEN (med et blegt smil). Jasaa . . . i Finmarken. Ja, det betænker han vist ikke.

Det er underlig, at dere var saa gode venner engang.

DOKTOREN. Var! Vi er det da. Det er derfor jeg kan snakke saa aabent om ham. Du kan ikke misforstaa det.

HUSTRUEN. Men du tror ikke han kan bli bra igjen?

DOKTOREN (med et skuldertræk). Han kan ikke leve ubegrænset længe med en halv-fortæret lunge, ved du. Og en slig blodstyrtning om igjen som den, han havde for non dage siden, vil vel gjøre det *af* med ham. Jeg orker ikke at gi dig non falske forhaabninger, Elly.

HUSTRUEN. Og alligevel vil du, at jeg skal svigte ham.

DOKTOREN. Jeg vil det bedste for dere begge . . . Og kanske jeg ogsaa tænker lidt paa mig selv. Meget paa mig selv. Er *det* non forbrydelse, saa tilstaar jeg den. Livet er da vel endelig vort som lever.

HUSTRUEN. Er det vort, saa er et sligt liv haardt og umenneskelig . . . Jeg ved ialfald hvad der er min pligt.

DOKTOREN. Gid du saasandt vidste det, Elly. Gid du var modig nok til at vide det.

Døden er graadig i et hus, hvor den først begynder. Den er ude og famler efter dig ogsaa.

HUSTRUEN (med et smil). Tænker du paa smitten?

DOKTOREN. Nei, ikke paa smitte — for du er vel for Guds skyld endelig forsigtig! Men ser du, en syk behersker sine omgivelser som en despot, kanske uden at ville eller vide det, kanske med vilje og

hemmelig velbehag. Man puster ikke frit i nærheden af ham, man veier sine ord, man vogter sig for en spøg og skygger for sine smil. Jeg maa føre dig ud blandt de levende igjen, ud af dødsskyggen du forkommer i. (Rækker hende haanden.)

HUSTRUEN (tar den). For en sterk haand du har, Harald. (Vennen og den syke efter hverandre ind fra høire.)

DOKTOREN. Naa det har nok været en anden slags konsultation. For du vakler vel ikke ind paa mine omraader, Klercken, gamle dreng?

VENNEN. Nei ved du hvad. Dertil foragter jeg lægevidenskaben altfor grundig. Jeg vil bære mine lidelser uforstyrret af alskens medicinmænd.

DOKTOREN. Men du har heller aldrig været syk.

VENNEN. Nei gudskelov! Men livet skaaner ingen af os. Det er min erfaring. (Sætter sig og ryster paa hodet.) Se bare paa selvmordstatistiken. Tænke sig til: Idag gik jeg over kirkegaarden — og jeg havde tilfældigvis høi hat.

HUSTRUEN. Ja, og den klædte Dem aldeles udmerket, Klercken.

VENNEN. Og jeg kom til at slutte mig til et ligfølge. Det var ganske lidet, og *det* gjorde mig ondt . . . ja for findes der vel i verden no saa trist som en kiste med en tre fire mennesker efter? Jeg bidrog altsaa personlig til at øge følget. (Hustruen ler nervøst. Vennen tar et glas og vil drikke.)

DEN SYKE (staar lænet til skrivebordet). Pas dig — det er mit glas.

VENNEN (skyver det fra sig og farer op). Er du gal! Er det dit! Og jeg har vist drukket af det flere gange.

DEN SYKE (tar glasset og flytter det hen paa skrivebordet). Nu fjerner jeg smittefaren.

HUSTRUEN (fylder vennens glas). Nei, De sad jo paa den stolen der, Klercken.

VENNEN. Tak, ikke mere vin for mig.

DOKTOREN. Naa hvordan var det saa med begravelsen?

VENNEN. Ikke andet end at det var en selvmorders — en mig ubekjendt selvmorders.

DOKTOREN. Hvordan ved du det?

VENNEN. Af min sidemand i følget. Han frisked ogsaa op andre erindringer om den døde. Slig ytrer verden sin deltagelse. Ja jeg maa si, det maa være hyggelig at bli begravet . . .

DOKTOREN (ler). Forhaabentlig er man udenfor hørevidde.

HUSTRUEN (forpint). Kunde vi ikke heller tale om no andet . . . Vil du ikke sætte dig her, Adolf!

DEN SYKE. Nei jeg er ogsaa snart udenfor hørevidde . . . (Taushed.)

VENNEN (ser paa klokken og reiser sig). Ja *jeg* maa nok gaa . . . (hen til den syke.) Ja altsaa, kjære ven. Du forstaar, at jeg skal jo gjøre mit.

DEN SYKE. Den stakkars boken kan de godt la gaa i makulaturkurven . . . Tænk ikke mere paa den. (Vennen trykker de tilstedeværendes hænder . . . Hustruen gjør mine til at følge ham.)

VENNEN. Nei bliv, jeg har frakken min nede i korridoren.

DOKTOREN. Og din høie hat . . .

VENNEN. Min høie begravelseshat. Jah! (Ud tilvenstre.)

DEN SYKE (hen for sig). Det var venskabet. (Ophold.)

HUSTRUEN. Men hvad sa han? Hvad mente han du skulde gjøre?

DEN SYKE. Forsøke med en omarbeidelse. Ellers sa han at han elsked naivitet, og at novellen minded om russerne, og at han elsked russerne . . . og alt saa skaansomt og pent, som om jeg selv var hans forskudte kjærlighed.

DOKTOREN. Ja det er jo ikke no at ta tragisk heller.

For dig gjælder det bare at holde oppe humøret, og kunde vi saa faa dig i ordentlig pleie i sunde omgivelser, kom du nok til at skrive igjen.

DEN SYKE (til doktoren). Ja du er misfornøiet med mig fordi jeg ikke retter mig efter reglerne. Svindsottige skal være fortrøstningsfulde til det siste og tro mod optimismen lige til enden. Paradigma: Henrik Wergeland. (Peker paa bjerkekvisterne.) Egentlig skulde jeg nu sidde og skrive en sang til det kunstudklækkede løvet fra en gammel torvkones sengekammers. Er det ikke no sligt dere venter af mig? Se paa de smaa anæmiske bladene, doktor. De har for lidet klorofyl. Det er hele hemmeligheden med livet . . . klorofyl og røde blodlegemer. Og den som graver og spør videre er dum, ikke sandt? For træet, om det afhugges, er der haab, sa Klercken. Men for en slig afskaaret kvist er der ikke no haab. Er der vel, doktor?

DOKTOREN (med et skuldertræk). Nei, men den forsvinder ikke. Ikke bestanddelene, mener jeg.

DEN SYKE. Den kastes væk og raatner og blir muld igjen . . . Det er soleklart. Og anderledes kan det ikke være, om de bestanddelene som blir til muld igjen har udgjort et menneske — blod, muskler, nerver, hjerneceller og — ja sjæl, kort og godt. Hvad er det saa i himlens navn vi skriker op for? Skriker nei!

DOKTOREN. Man protesterer ikke mod en naturlov.

DEN SYKE. Nei, du protesterer ikke. For naturloven angaar ikke dig. Ikke enda. Men vent til den blir aktuel for dig ogsaa. (Desperat.) Var der non Gud og non greie paa styrelsen, fik han la de gamle dø først.

HUSTRUEN. Kan da selve livet ha slig værdi for dig?

DEN SYKE (bittert). Og det spør netop du om! Ja, hvorfor ikke for mig? Som for en orm eller et insekt?

HUSTRUEN (reiser sig og gaar frem og tilbage). Jeg ved bare der findes mennesker i verden — mænd, ungdom som gir livet hen for det som har *mere* værdi for dem. Livet selv kan umulig være det høieste.

DEN SYKE. Ja, de misundelsesværdige! De kan gi bort det de eier. Men den som bestjæles for sit liv har ingenting at være helt med. Jeg er ingen helt. Og om jeg er feig, anser jeg det for min uomtvistelige menneskerettighed.

HUSTRUEN (haardt). Ingen vil fradisputere dig *den.*

DOKTOREN. Du skader dig ialfald selv, du nedsætter din modstandskraft ved idelig at beskjæftige dig med din sygdom. Kunde jeg faa dig ind i nye omgivelser —

DEN SYKE. Og under rationel behandling. Og om jeg nu sa ja og lod mig indlægge paa hospital.

DOKTOREN. Der er ikke tale om no hospital . . . det er en kuranstalt. I granskog. Ren ozon og sol og sne. Og jeg kan skaffe dig billig plads ved overlægens hjælp. Tænk lidt paa det. Jeg skal ta med prospektus imorgen.

DEN SYKE. Men er det en kuranstalt, tar den vel ikke imod uhelbredelige?

DOKTOREN. Hvem har sagt, du er uhelbredelig. Lad bare mig sørge for det.

DEN SYKE. Og hvad sir du, Elly?

HUSTRUEN (ved vinduet). Du maa bestemme det selv. (Ophold.)

DOKTOREN. Hvor lyse eftermiddagene alt er blit.

HUSTRUEN. Ja hvad kan klokken være?

DOKTOREN. Halv syv . . . fem over.

DEN SYKE. Er det ikke syv koncerten begynder? Dere maa passe paa at komme tidsnok.

DOKTOREN. Du gaar vel med, Elly? Det hele staar *paa* en knap time. Og jeg biler dig hjem til døren.

HUSTRUEN. Nei, langt ifra. Adolf kan ikke være allene.

DEN SYKE. Jeg blir ikke allene. Der kommer en mand hid.

HUSTRUEN. Presten?

DEN SYKE. Ja, doktoren maa gjerne høre det. Nu lakker og lir det. Nu er jeg alt ved presten — siste svarte milestolpe paa veien.

HUSTRUEN. Da vilde jeg jo gjerne være ude — den stunden. Ellers havde jeg slet ikke tænkt at gaa. Men du vil kanske helst være allene med din gjest, Adolf?

DEN SYKE. Ja ubetinget, saafremt jeg tar imod ham.

DOKTOREN (reiser sig). Saa gjør dig istand, Elly. (Ivrig.) Og vær ikke længe, er du snil. (Hustruen nikker til ham og gaar ud tilhøire. Ophold.)

DOKTOREN. Finder du non slags trøst i religionen?

DEN SYKE. Jeg ved ikke. Jeg har trang til at tale med et menneske som jeg ikke kan udenad. En med andre forudsætninger, gjerne andre fordomme ogsaa end vore.

DOKTOREN. Ja ja. Du maa jo selv bedst vide, hvad du trænger i den retning. For med sjælen — (undertrykker en gjespen og ser adspredt paa klokken.)

DEN SYKE. Med sjælen?

DOKTOREN. For med sjælen er det saa sin sag . . . Den faar i Guds navn sortere under presterne. Menneskene er svage, og jeg for min del er ganske fordomsfri. Men som ven vil jeg rigtignok si dig, at jeg synes du skulde mande dig op. Det sir jeg nu, mens Elly er ude. Du burde kanske tænke lidt mindre paa dig selv og lidt mere paa hende. (Den syke tier. Ophold. Skumringen er efterhaanden indtraadt.)

DOKTOREN. Jeg vilde nødig være uelskværdig, og jeg stoler ogsaa paa, at du tar dette op i god mening.

Men som mænd skylder vi hverandre sandheden . . . Nei, nu *maa* Elly snart være færdig.

DEN SYKE. Du har naturligvis ret, og jeg uret . . . mod Elly, mod dig og hele verden, fordi jeg ikke har fast tilhold mellem de levende længer. Jeg kaster bare skygge. Det er forfærdelig.

DOKTOREN. Du ved at vi alle holder af dig.

DEN SYKE. Man kan ogsaa godt holde af et menneske, man følger paa dampskibsbryggen, men man ønsker inderlig baaden skal gaa engang.

DOKTOREN. Og ellers — du har det ikke værre?

DEN SYKE. Bestandig træt. Jeg gaar som under et tungt aag, ved du.

DOKTOREN. Hoster du meget?

DEN SYKE. Aanei. Mest om natten.

DOKTOREN. Blod?

DEN SYKE. Aa nei. Bare i strimevis. (Hustruen ind fra høire.)

HUSTRUEN. Jeg maa altsaa fare afsted som jeg staar og gaar. For du er vel utaalmodig. (Omkring i stuen, aabner chiffonieren.) Det er altsaa sikkert, presten kommer, Adolf, saa jeg er tryg for at du ikke blir siddende allene? Pigen skal bringe op aftensmaden.

DEN SYKE. Ja skaan mig bare for vertinden. Skaan mig for vertinden, Elly.

HUSTRUEN (tar kaaben op). Ja naturligvis. Kanske presten vil spise hos dig, saa kan jeg jo be hende dække til to, og om en eneste timestid er jeg hjemme igjen. (Til doktoren.) Hjælp mig med kaaben, Harald.

DOKTOREN (læggør den om hende. Et skridt tilbage). Nei se engang! Lad os faa paa lys, saa vi kan blændes og beundre. (Skruer paa lyset, saa den store lampe over det runde bord tændes.)

HUSTRUEN. Ja, er den ikke pen! Vil du tro — — (holder inde, besinder sig paa no og stryger sig med begge hænderne over panden. Ser paa den syke.)

DEN SYKE (ser ogsaa længe paa hende, stille). Saa det er en aftenkaabe —

HUSTRUEN (pludselig). Vil du jeg skal bli hjemme hos dig, Adolf?

DOKTOREN (utaalmodig). Nei, hvad er det nu igjen?

DEN SYKE. Lad mig være allene.

Og mor dig godt, Elly. (Hustruen bøier sig ned til ham. Han griber hendes haand og ser paa den.)

DEN SYKE. Jeg glemmer mig ikke, doktor. Jeg skal ikke kysse hansken. (De nikker til ham og skynder sig avsted.)

(Den syke reiser sig, gaar hen og skruer af lyset. Sterkt skin af lystaagen over byen gjennem vinduerne. Han synker ned i en stol og gjemmer ansigtet i sine hænder. Hans skuldre rystes af lydløs hulken.)

Henved en time senere.

Scenen ligger foreløbig i halvmørke med det samme gulhvide skjær gjennem vinduerne. DEN SYKE driver rastløs frem og tilbage paa gulvet. Stanser af og til ved vinduet . . . fingrer ved tasterne paa skrivemaskinen . . . sætter sig . . . staar op. Famler efter fyrstikker, tænder lyset og gaar hen til speilet . . . lyser paa sit ansigt og blaaser hastig ud lyset. Det banker paa døren tilvenstre. Han slipper staken med lyset, vakler over gulvet og synker ned i en stol.

Det banker igjen.

Han lytter.

Det banker.

DEN SYKE. Er det vertinden?

STEMME. Det er mig. Presten.

DEN SYKE. Kom ind, prest.

PRESTEN (ind). De sidder i mørke. Er De allene?

DEN SYKE (reiser sig og skruer op læselampen). Ja, min hustru er paa koncert.

Det var godt De endelig kom. Jeg duger til ingenting mere, ikke engang til at være allene.

PRESTEN (sætter sig ved det runde bord). Det beror paa hvordan man forstaar at befolke sin ensomhed.

DEN SYKE. Det raar man vel ikke for. Alle mine tanker ialfald er ubudne og uvelkomne gjester. Men jeg eier ikke kraft til at jage dem paa dør.

PRESTEN. Og de tankerne kredser bestandig om det samme.

Der var engang en mand som lærte, at det frie menneske tænker paa intet i verden saa lidet som paa døden.

DEN SYKE. Det var vel en mand ved sin fulde velmagt af helse og styrke.

PRESTEN. Han led af Deres sygdom.

DEN SYKE. Saa er jeg vel ikke no frit menneske . . . nei frit menneske! Da maatte jeg jo ha dræpt hvert ønske og hver lyst i mig selv. Men *de* øges og gror af min afmagt. Naar jeg ser paa det løvet der i glasset og tænker paa at jeg for siste gang har hørt lierne suse, saa kaster skrækken sig over mig — ja den er over mig som en piskende stormflage. Jeg tør ikke dø. Jeg tør ikke.

PRESTEN. Da De var barn, var De vel ogsaa mørkræd. Kanske De har ledd af det siden, da De blev voksen. Men der er en stor sandhed i mørkrædheden. Den er anelsen om de forfærdelser, vi skal opleve i den siste ensomhed.

DEN SYKE. Men hvad skal de tjene til, de forfærdelserne? Jeg føler og jeg ved, at angsten bare fornedrer mig.

PRESTEN. Tror De ikke, at ogsaa den mand, som skrev om det fri menneske, havde kjendt dødsangsten og dens fornedrelse? Men da han havde overvundet den, tænkte han ikke mere paa døden.

DEN SYKE. Og hvorfor tænkte han ikke mere paa den?

PRESTEN. Fordi der er ingen død. For det fri menneske er døden ikke længer.

DEN SYKE. De fører mig i ring, prest. Er da døden bare en indbildning? Netop før De kom, saa jeg mit ansigt i speilet der paa væggen, og jeg skræmtes, for det var ikke mit ansigt. Det var kraniet med de tomme øienhuller.

PRESTEN. Det var ogsaa *dens* ansigt og ikke dit eget. Du saa din egen angst i speilet. Gaa hen og se paa den igjen.

DEN SYKE (gyser). Jeg tør ikke.

PRESTEN. Vil du heller den skal glane paa dig, naar du er allene?

DEN SYKE. Jeg tør ikke, prest. (Han reiser sig og gaar modstræbende og med lidt slingrende gang hen til speilet. Stirrer ind i det, gjemmer ansigtet i begge hænder og vakler tilbage . . . synker ned i stolen. Ophold.)

DEN SYKE. Er det da bare jeg som maa gjennemgaa dette? Hvorfor skal netop jeg, et elendig og ubetydelig menneske, samle som en vid skaal alle kvaler? Mens andre kan udslettes uden at faa suk for sig . . . rammet af lyn eller sverd? Prest, jeg hader din vilkaarlige og uretfærdige Gud.

PRESTEN. Du hader dig selv, og du vilde, om du kunde, flygte fra dine kaar som menneske. Hvem har lovet dig, at dit liv skulde forbli en lang slummer og en lys drøm?

DEN SYKE. Det var det heller ikke. Det var vaagent og anstrengt, til jeg brød sammen og ikke formaadde mere. Jeg vil forsvare mig, og jeg har ret til at høres.

PRESTEN. Det er ikke at forsvare sig at anklage sin skjæbne, end mindre at anklage ham som er skjæbnens herre . . . han som nu vil vække dig ved sit siste store middel . . . dødsangsten.

DEN SYKE. Det er du, som vil skræmme mig. Du gaar paa rov blandt døende — jeg kjendte dig ikke, da jeg var frisk. Hvorfor kom du ikke da?

PRESTEN. Jeg kommer først til den som har brug for mig.

DEN SYKE. Men du kan ikke hjælpe mig.

PRESTEN. Jo, om Gud vil.

DEN SYKE. Jeg sir: Du kan ikke hjælpe mig, og véd du hvorfor?

Du er anderledes end dine kaldsbrødre, du har besøgt mig to gange før, og du har ikke spurgt mig om mit forhold til Gud.

PRESTEN. Du sa, at du hader ham, altsaa tror du paa ham.

DEN SYKE. Det er utilstrækkelig logik. Jeg kunde jo hade selve forestillingen om Gud, netop fordi jeg vidste, den er falsk og tom.

PRESTEN. Derfor sa jeg ogsaa, at det er dig selv du hader, fordi du ikke kan slippe gudsforestillingen og udviske gudsbilledet i dit hjerte.

DEN SYKE. Sæt at du havde ret, saa gjentar jeg, at du ikke kan hjælpe mig.

Da sotten slog mig, tog jeg frem og saa paa min ungdoms overbevisninger. De var udslidte festplag fra overmodets og den glade fattigdoms dage . . . de var tat paa kredit i et godtkjøbsudsalg af moderne verdensanskuelser og skulde aldrig betales.

PRESTEN. Du kunde ikke bruge dem?

DEN SYKE. Nei, jeg kunde ikke bruge dem længer . . .

En syk som ligger og stirrer i blomstermønstret i et tapet ser bare ansigter . . . og barnet ser en mand i maanen. Kanske min forestilling om Gud gjenvaktes paa samme maade. For min syke fantasi danned der sig et fjernt ansigt i det ufattelige stjernemønster. Og ansigtet blev tydeligere, mønstret fik liv og betydning. Der var ikke bare evige love, men en evig lovgiver.

PRESTEN. Og er ikke det en klar tanke?

DEN SYKE. Den klareste af alle tanker. Jeg forstod ogsaa, hvorfor der staar: en daare siger i sit hjerte: der er ingen gud. Der menes: *kun* en daare.

PRESTEN. Og saa?

DEN SYKE. Saa tog jeg frem igjen de gamle støvete bøkerne, jeg ikke havde læst i siden jeg var barn. Jeg læste evangelierne med uro og spænding, men ingenting i dem forvirred mig, min fornuft oprørte sig ikke, mine tvil forstummed.

Jeg tror.

Men hvad kan det nytte?
Kan du nu indse, prest, at du ikke kan hjælpe mig?

PRESTEN. Du tror paa Jesus Kristus, Gud og menneske?

DEN SYKE. Ja, jeg gjør intet afslag. Jeg tror *alt*. (Lidet ophold.)

PRESTEN. Arme, ulykkelige menneske!

DEN SYKE. Endelig har du forstaat mig.
Saa véd du, at du kan spare dig for al møie med min omvendelse. Jeg vil ikke kunne møde dig med et ord til modsigelse — (Med haan.)
Jeg har fundet igjen min barnetro.

PRESTEN. Du har kanske ogsaa fundet igjen paa mørkeloftet et legetøiskib, som du pløide verdenshavene med, da du var liden gut.

DEN SYKE. Hvorfor spotter du mig, naar du har forstaat mig?

PRESTEN. Jeg spotter ikke, men jeg irettesætter dig, fordi du bruger utilbørlige ord. Du kalder det tro, at du allernaadigst af træthed og bristende modstandskraft anerkjender guddommelige sandheder. Det var dig bedre, om du fornegted dem.

DEN SYKE. Ja, det var bedre. Alt var bedre end denne graadige tomhed i sindet. Jeg levde paa et hemmelig haab . . . no maatte ske med mig, paa en eller anden vis maatte Gud gi sig tilkjende for mig ogsaa. Men aabenbaringen udeblev . . . Og hvad vedkommer saa Gud mig? Jeg véd han er til, men den vished gjør mig hverken fra eller til. Jeg har nok ikke adgang.

PRESTEN. Har du aldrig tænkt igjennem den tanke, at Gud blev menneske og levde et menneskes liv og led dødens kval for at skaffe dig adgang?

DEN SYKE. Mig mellem millioners millioner . . .
Vær engang ærlig, prest, og tilstaa at De som

millliontedel ikke kan være uendelig rørt over en kjærlighed som er saa altomfattende, at De selv forsvinder i den som en sten i havet.

PRESTEN. Du har læst evangeliet om Jesu liv og lidelse som historie . . . det foregik engang for længst og en gang for alle. Du har ikke fattet evangeliet om den lidende Gud . . . om Gud som bestandig lider, om Gud som lider *her* og *nu*, fordi du gjør ham afmægtig i dit hjerte. (Ophold. Det banker kort og determineret paa døren tilvenstre, og uden at vente træder vertinden ind med et bret med aftensmad.)

VERTINDEN (i døren). Vil De ha no til aftens?

Pigen er nemlig ude i aften.

Og melken faar De ta kold, for primusen har slaat sig vrang.

DEN SYKE. Jeg skal ikke ha no aftensmad.

VERTINDEN (skruer paa lyset i den store lampe). Saa det er besøg her. (Hoster.)

Huf! Jeg er forkjølet saa det er en gru . . . jeg er vist ogsaa paa randen af tæring eller lungebetændelse. Men det er der ingen som tar hensyn til. Og fuldmægtigen har opsagt . . .

DEN SYKE. Hvad vedkommer Deres fuldmægtig og lungebetændelse mig. Ta med Dem Deres mad igjen. De ser jeg er ikke allene.

VERTINDEN. Nei du algodeste! Hvad ser jeg! Et stort hul i bordtæppenet . . . En cigaret som har brændt sig tvers igjennem . . . (Flytter glassene og vender op borddugen.) ja, tænkte jeg det ikke! Hul i fineringen ogsaa. (Væder et lommetørklæ og gnider merket.)

Ja Dem nytter det jo ikke at bebreide i Deres tilstand. Men snakker jeg med fruen, faar jeg bare stramt afvisende svar, saa De maa undskylde at jeg henvender mig direkte. Det er slet ikke morsomt, for jeg er et menneske med finfølelse. Men Lovise er gaat som sagt. Hun var nemlig bangen for smitte. Og det er meget pinlig at tale om det,

men det er kommen blodpletter paa varene paa tre af de beste hodepuderne. Og hvad skal jeg arme menneske gjøre? Nu har ogsaa fuldmægtigen sagt op som sagt, skjønt jeg har forsikret at der kommer ikke en kop eller en tallerk eller saameget som en téske paa bordet som har været over Deres læber heroppe. For De har jo nemlig Deres eget service . . .

DEN SYKE. Har De nævnt dette for min hustru?

VERTINDEN. Jeg har slaat paa det adskillige ganger, men naar folk ikke vil forstaa et fintfølende vink, nødes man jo meget mod sin vilje til at si fra . . . Det gjør mig rigtig saa ondt, men jeg har ingen anden udvei. I min stilling er man afhængig baade af de logerende og pigerne . . .

DEN SYKE. Naar agter De at kaste os ud?

VERTINDEN. Nei fy, det er det da ikke tale om. Det er bare en venlig henstilling, at De vil være saa inderlig snil at se Dem om efter en anden leilighed. Gud skal være mit vidne . . . og gjerne den herren der ogsaa . . . det er kanske en anden læge?

PRESTEN. Jeg er prest.

VERTINDEN. Ja De maa virkelig undskylde hr. pastor, dette var jo saa kjedelig . . . og jeg kunde jo tænke, at det ikke var Dem som havde brændt hul i bordtæppenet. Og jeg forstaar jeg er kommen ubeleilig, men dette maa jo kunne ordnes i tillid og fortrolighed fra begge kanter.

DEN SYKE. Vær rolig, vi flytter imorgen. Vil De saa tjene mig i at fjerne Dem?

VERTINDEN (hen til døren). Godnat.

DEN SYKE (efter hende). Nei bi. (Tæt hen til hende:) Lad mig indprente mig Deres ansigtstræk. Jeg agter nemlig at gaa *igjen*. Og De kan opfatte dette som et fintfølende vink. (Vertinden tumler ud med et svagt skrig.)

DEN SYKE (sætter sig og stirrer tomt ud i luften). Der ser De, prest. Saan er det at være en gjest paa jorden. Paa randen af graven trækkes jeg til ansvar for et hul i en borddug.

PRESTEN. Tilgiv hende. Tænk paa hendes fattigdom og afhængighed.

De skulde ikke la de smaa ting gaa saa indpaa Dem.

DEN SYKE (reiser sig og skruer af den store lampe). Ja. Det er en *liden* ting, at min sygdom fremkalder frygt og afsky . . . at jeg sparkes ud paa gaden og staar uden tag over min elendighed. Det er en *liden* ting, at ikke et fnug ære levnes mig, at jeg faar mit verk forkastet som et mislykket stymperarbeide, vraget af min beste ven . . . det er ogsaa en *liden* ting, at min hustru ranes fra mig og vender min ulykke ryggen. Ja nu er *det* ogsaa sagt. Jeg véd ikke, hvorfor jeg betror al min sorg og skam til en mand, som har Deres elastiske styrke til at bære andres lidelser.

PRESTEN. Jeg er ikke kommet for at trætte Dem med tomme og unyttige beklagelser.

Tænk selv efter, om det vilde være mindre bittert at skilles fra en verden, som ikke havde skuffet Dem.

DEN SYKE. Jeg véd ikke. Livet maa ha større mening for den, som stuper midt i sin lykke. Men for mig er det mørkt foran og mørke bag. Ikke et menneske vil savne mig, ikke et barn blir faderløst, ikke en ven blir venneløs . . . ikke en nyttig gjerning i verden blir ugjort, fordi om jeg dør. Hvis Gud lider — som De sa — saa er det vel af anger over slige sjæle, som det var spildt møie at skabe. (Presten vil tale, men den syke afbryder ham.)

DEN SYKE. Nei, jeg véd, hvad De vil si. Jeg kjender alt det snak om uransageligheden af Guds raad og beslutning. Det preller af paa mig. Hvad hjælper det mig, at en almægtig tyrans luner er uransage-

lige? (Ophold. Han gaar hen til vinduet og blir staaende og se ud . . .)

Gjenskinnet af de levendes by!

Nu er koncerten for længe siden forbi . . . Saa sidder de paa restaurant og spiser og drikker og ler. Nu kan de puste frit, snakke frit, kanske lægge fremtidsplaner. Mellem dem og fremtiden staar bare en halvdød mand . . .

Saa kortes afstanden. Saa er det bare den allernødvendigste sorg. Hun gik ogsaa i sort for sin mor, da jeg første gang saa hende. Hun var vakker i sort . . . og hun var vakker i aftenkaaben. Den kommer hun til at lægge væk saalænge. (Hen til bordet med skrivemaskinen.)

Hun maa ha pirket flittig med disse tasterne for at faa raad til no extra. Selv mit makverk renpirked hun her af sin godhed . . . Elly! (Ophold.)

PRESTEN. De sier ingen vil savne Dem. Naar venter De Deres hustru hjem?

DEN SYKE. Jeg venter hende ikke. Hun er ude og morer sig i en ny kaabe. Med min ven doktoren, som vil skaffe mig en friplads paa et tæringshospital. Og det under jeg hende. Herhjemme har hun jo bare pligter — to besværlige pligter — skrivemaskinen og mig. Jeg er en pligt, sa hun — et orke. Og det tar glæden væk. Naar jeg er borte, er der intet til hinder for hendes glæde.

PRESTEN. Det siste mente og sa hun sikkert ikke. I det andet har hun tusinde gange ret. Gjør De hendes omsorg for Dem til en pligt, saa iser De ind hendes ømhed. Gjør Dem ikke fattig . . . vær og lev saan, at hun kommer til at savne Dem dybt og bestandig.

DEN SYKE. Selv om det ikke var saa umulig som det er, saa vilde det være en daarlig gjerning at læsse en byrde paa hendes videre liv. Jeg har været hende længe nok til byrde. Jo lettere hun glemmer mig desto bedre for hende.

PRESTEN (afgjort). Nei. Savnets smerte er en rigdom, De ikke maa berøve det menneske De elsker. (Rækker ham haanden. Den syke tar den nølende.)

Broder og ven — De tror paa min oprigtighed, og De maa ikke angre hvad De har sagt mig. Jeg ser en opgave, De har at løse. Jeg ser en vei for Dem til befrielse. Kanske en stor glæde endnu er i behold for Dem.

DEN SYKE. Men forstaar De da ikke, at Elly — — at hun ikke elsker mig længer? Taler hun til mig, er stemmen hendes graa af træthed og lede.

PRESTEN. De husker, hvad De sa: at De følte skræk, naar De tænkte paa, at De for siste gang havde hørt sommeren suse i lierne? De skal opleve det igjen. De skal vinde igjen Deres elskede.

DEN SYKE. Se paa mig. Ser jeg ud som en der kunde vinde? Det er tabene — og det største af dem — jeg nu faar gjøre mig fortrolig med.

PRESTEN. Kan De det, saa har De allerede vundet.

DEN SYKE. De er en besynderlig prest.

PRESTEN. Fordi jeg vil forberede Dem for livet . . . *Det* skulde være en prests mission . . . for det evige liv maa begynde paa denne side.

DEN SYKE. Men min vantro . . . min døde tro. De taler ikke til mig som prest længer. De har opgit mig.

PRESTEN. Jeg vil ruste Dem mod selvopgivelsen.

DEN SYKE. Det er alligevel for sent. Jeg har ingenting mere at opgi. Jeg er ribbet for alt og færdig med alt . . . og træt — træt — træt.

PRESTEN. Saa skal De faa hvile . . . Men husk, at til siste aandedrag er intet forsent.

DEN SYKE (ser paa ham. I andre tanker). Jo — De er besynderlig.

Hvordan blev De prest? Fortæl mig det. Var det no indi Dem saan, som tvang Dem — en oplevelse?

PRESTEN. Hvorfor vil De vide det?

DEN SYKE. De véd en mængde om mig nu. Er det saa rart, at jeg gjerne vil vide lidt om Dem ogsaa?

PRESTEN. *De* er ikke sjælesørger. Det forekommer mig, at De —

DEN SYKE. Men vi sidder da her to mennesker, og *jeg* har betrod *Dem,* hvad jeg aldrig vilde sagt til non anden . . .

PRESTEN. De har betrod Dem til mig som Guds tjener. Min personlighed staar udenfor.

DEN SYKE. Det er tvertimod Deres personlighed som har virket paa mig. Men hvordan har De kunnet opnaa den ro og tilforladelighed i Deres væsen? . . . for dette er ægte, det føler jeg, ikke prestemaske. De har maattet overvinde en vældig modstand indi Dem selv.

Jeg kunde forestille mig, at De var blit opskaket af frygt for Dem selv, for en fremmed djævel, som stak ragget op i Dem, en ond og uren vilje som trued med at ta magten fra Dem — (Farer op.) Det vilde være et motiv.

PRESTEN (reiser sig, indigneret og forfærdet). Et motiv!

DEN SYKE (fyldt af sin idé). Ja naturligvis: De er prest, men De er motiv ogsaa. (Kniber igjen det ene øie og fixerer ham.)

PRESTEN (behersker sig). Foruden at Deres formodning er grebet ud af luften . . . og absurd . . . og krænkende, bør De overveie, om det nu er sted eller tid for Dem til at beskjæftige Dem med de verdsligste og forfængeligste ligegyldigheder.

DEN SYKE (forstaar ikke). *De* er ikke ligegyldig for mig. Ikke som idé. Ikke som sujet.

PRESTEN. Jeg kræver respekt for mit hellige embede.

DEN SYKE (optat af sit). Ja det er *netop det:* at De har valgt det embede og har kunnet redde Deres men-

neskelighed i det embede — Deres uverdslighed . . . det er det, som gjør Dem til problem for mig.

PRESTEN (slaar hænderne sammen). O quantæ tenebræ!

DEN SYKE. Hvorfor ser De saa fortvilet ud? (Forsagt.)
Jeg kommer jo ikke til at skrive mere.

PRESTEN. Men om Gud i denne nat kommer og kræver Deres sjæl af Dem?

DEN SYKE. Saa faar han ta den som han finder den. (Træt.)
Jeg kan ikke gjøre den bedre end den er. (Et automobilhorn høres udenfor.)

DEN SYKE (retter sig op). Kan det være hende? Jeg havde gruet mig til en lang lyttende nat.

PRESTEN. Og jeg har neppe mere her at gjøre. Men prøv at samle Deres sind til alvor. Og trænger De mig, vil jeg naarsomhelst komme igjen.

DEN SYKE (rækker ham haanden). Tak. De er god og taalmodig. (Presten ud. Den syke reiser sig og driver frem og tilbage paa gulvet, kaster et sky blik paa speilet, samler op lys og stake, tænder og gaar hen foran speilet og holder lyset op for sit ansigt.)

DEN SYKE. Merket og herjet . . . men det er mit eget. Jeg er ikke død enda. (Blir staaende med lyset og lytter.)
Nei, det kunde ikke være hende. (Ind til høire.)

(Tom scene).

(Hustruen ind. Efter hende doktoren).

HUSTRUEN. Jo du maa vente her, til jeg har set om han har det godt. Jeg er saa ræd. Han har ikke rørt aftensmaden. (Hen til døren og lytter. Tilbage til doktoren . . . tar hans hænder.)
Harald!

DOKTOREN. Elly! (Hun river sig hurtig løs og iler ind i den sykes værelse, men lar døren staa aaben.)

HUSTRUEN (i døren). Adolf! Er du oppe enda? (Lukker døren efter sig. Strax efter tilbage igjen. Ind mod den sykes værelse.)

Men det er altfor sent. Det er bedre doktoren kommer ind og ser til dig.

DEN SYKE (i døren). Nei, jeg har slet ikke lyst til at lægge mig . . . Godaften, doktor! Jeg er kommet paa gli med at snakke. Det er en sygdom man paadrar sig i omgang med prester.

DOKTOREN. Jeg fulgte bare Elly op for at se om alt stod godt til. Du har heldigvis ikke brug for mig, og derfor er det best jeg gaar.

DEN SYKE (febrilsk). Nei gaa ikke. Ikke enda. Drik et glas vin med Elly og sæt dig. Kan du ikke kaste frakken?

DOKTOREN. Nei, det blir i saafald bare et øieblik.

DEN SYKE. Jeg har tænkt over dit forslag, doktor, og jeg gaar med tak med paa det. Det er jeg desuden nødt til. For jeg maa ud af dette huset imorgen. (Mildt bebreidende.)

Jeg har havt besøg af vertinden, mens du var ude, Elly. Og nu vil hun ikke finde sig i bakterierne mine en dag længer.

DOKTOREN. Overlad det til mig. Jeg skal snakke med mennesket.

DEN SYKE. Nei lad mig komme afsted til hospitalet. For Elly vil det ikke falde vanskelig at faa hus, naar bare ikke jeg er med. Du vil ogsaa hjælpe hende, ikke sandt?

DOKTOREN (forlegen). Jo, jeg vil gjerne hjælpe dere begge paa beste maade.

DEN SYKE. Og jeg stunder efter den siste ozon. Dette har jo ogsaa bare været et tilflugtssted for et par nomader. Ikke no blivende sted, Elly. Har det vel? Og jeg har vist været utaalelig denne siste vinter. Men du vil glemme det . . .

At det skal være saa vanskelig for den enkelte at forsone sig med en banal lod. Hvor mange procent er det egentlig som dør af tæring aar om andet, doktor? Det er meningsløst, at en eneste ener

i statistiken skal gjøre saa mange ophævelser og sætte himmel og jord og prester og læger i bevægelse.

Men ikveld synes jeg alligevel, jeg skimter den frihed, presten talte om. Eller kanhænde det bare er reisefeberen, frihedsfølelsen foran det store opbrud. Det var bestandig deilig at reise, Elly . . . at opleve nye morgener i nye byer . . . lytte til dagens opsang i fremmede sprog. Og nu skal du til at pakke igjen . . .

HUSTRUEN. Det blir jo ingen lang reise.

DOKTOREN. Nei, bare en passelig kjøretur. Det gjælder bare at faa pakket *dig* godt ind.

HUSTRUEN. Og jeg kommer og besøger dig — (Til doktoren.) ja, hvor ofte egentlig?

DOKTOREN. Et par gange om uken, gjerne oftere. Det er slet ikke strengt med visittiden. Du kan vist komme og gaa saa ofte du vil. Desuden kommer Adolf til at ligge ude i fri luft . . . midt i granskogen, ialfald i klarveir og solskin. Det er den nye kurmetoden.

DEN SYKE. Giv mig et glas vin, Elly. (Hun skjænker i og rækker ham glasset. Han bøier hodet og berører hendes haand med læberne.)

HUSTRUEN. Nei, du faar mig jo til at spilde vinen.

DEN SYKE (drikker ud). Giv mig et glas vin til, Elly.

HUSTRUEN (til doktoren). Faar han lov? (Doktoren trækker paa skuldrene. Hun rækker ham et nyt glas, som han tømmer i et drag.)

DEN SYKE. Vinen luer igjennem mig.

Friheden, smertefriheden! Presten sa, jeg ikke maatte la de smaa ting gaa indpaa mig. Det var et prestelig husraad . . . Slig en ting som aftenkaaben, som du havde i beredskab i chiffonièren — det er jo bare en af de smaa ting. Eller at du sad med doktoren paa bodegaen og ikke med Klercken — — smaa ting, Elly. Smaa ting.

HUSTRUEN (besværet). Hvad mener du?

DEN SYKE. Jeg mener bare, at de smaa ting undertiden kan være symboler paa store smerter. (Lidet ophold.)

DOKTOREN. Det er fordi du er syk, du lægger en betydning i bagatellerne, som ikke tilkommer dem. At Elly kommer hjem til dig alt nu er det beste bevis for . . . for at hun ikke synes, det er saa morsomt at være ude med mig. For jeg prøvde at overtale hende.

HUSTRUEN. Jo Adolf . . . Jeg vil ialfald ikke *gjenta* en usandhed, selv om det var for at skaane dig.

DOKTOREN (advarende). Elly!

HUSTRUEN. Jeg finder ingen vei udenom længer. Jeg vil saa gjerne være dig til trøst og til glæde, Adolf, men jeg kan ikke, kan ikke undgaa at volde dig smerte. Kan du ikke ta, hvad jeg kan gi dig, og ikke forlange mere af mig.

DEN SYKE. Jeg tar. Jeg tar. Og jeg takker dig ogsaa for din siste gave.

HUSTRUEN. Vær ikke haard mod mig, Adolf.

DEN SYKE. Jeg er ikke haard og ikke bitter. Jeg har renset mit sind for al bitterhed.

Det siste du har skjænket mig er en sorg. Og den som sørger, føler ikke angst længer. Den som sørger, gruer ikke for døden.

HUSTRUEN. Du nævner denne sorg som om den var en befrielse for dig.

DEN SYKE. Den *er* en befrielse. Fordi nu véd jeg, Elly, at jeg elsker dig høiere end mit liv. Og bare fordi jeg elsker *dig,* elsker jeg min tabte ungdom og min tabte styrke . . . og bare fordi jeg elsker *dig,* velsigner jeg mit liv.

Jeg skal ikke strides længer med Gud og hans prest om min døde tro. Den er ikke død længer. Jeg tror paa det evige som luer og lider i mit eget

hjerte, fordi det elsker . . . (Fortrolig og hemmelighedsfuld.)

Elly, nu kommer jeg ikke til at dø.

DOKTOREN (brutalt utaalmodig). Jo, det gjør du. Jag dig ikke op i falske extaser.

HUSTRUEN. Hyss!

DOKTOREN. Sir du hyss, Elly! Du maa da betænke, at jeg som læge forstaar, hvad dette har paa sig.

HUSTRUEN (ryster paa hodet). Nei, det forstaar du ikke som læge.

DEN SYKE (til doktoren). Du skal være god mod hende. Hun er fin og skrøbelig og har trang til glæde. (Hustruen gjemmer ansigtet i sine hænder.)

DOKTOREN (bevæget). Du bærer ikke nag til mig, Adolf?

DEN SYKE (smiler). Nei, nu husker jeg bare dit venskab.

Vær god mod hende, naar jeg er borte.

HUSTRUEN. Du skal ikke dø, Adolf. (Hun kaster sig mod ham og presser sine læber mod hans . . .)

DOKTOREN (forfærdet; gjør en afværgende bevægelse). Elly! Bevar da din fornuft . . . (Hun hulker og smiler og klapper den sykes kinder.)

DEN SYKE (som før). Nu kommer jeg ikke til at dø, Elly.

Tæppe.

ANDEN AKT

Fire maaneder senere.

Tunet og den brede veranda foran et lidet nyt bjelkehus til venstre paa scenen. Paa verandaen bord og kurvstoler. Trappe ned til tunet og indgangsdør lige mod trappen. Længer tilhøire mod baggrunden bord og bænk under en bjerk. Lysløvet bjerk og hegg i blomst rager ogsaa op over huset fra den anden side. Vei gaar tilhøire mod fonden gjennem aabent graneholt. Mellem knauser og træer gløt af udsigt over lavereliggende land i blaa dis. Skraat solskin over hus og trætopper ved aktens begyndelse, mod aktens slutning lys forsommerlig skumring.

Paa bænken DEN SYKE indhyllet i et plæd. Flere aviser ligger aabne paa bænken og bordet, og paa bordet desuden en del bunker med spæde planter indtullet i mos.

Ved bordet staar SØSTEREN, ung pike i sykepleierskers dragt.

DEN SYKE I KONVALESCENS. Og alt dette tror De kan komme til at gro, søster?

SØSTEREN. Ja, for om det er lidt sent? Det er jo enda en lang stund til Sankt hans.

KONVALESCENTEN. Men tror De jeg kan faa det til at gro?

SØSTEREN. Ja, hvorfor skulde ikke De? Naar en bare er glad i planterne saa og — elsker dem frem.

KONVALESCENTEN (smiler). Det er ingen sag at være glad i salat. Og blomkaal. Og slikpurre. Der trænges ikke non dyb følelse til det.

SØSTEREN. Men det er blomster ogsaa. Det er stokroser, dem bør De sætte ved væggen . . . og dette er asters og levkøier, og i dette kræmmerhuset er der frø til blomkarse . . . den bør saaes, saa den kan

hænge nedover frit i luften. Der skulde være non kasser med jord paa rækverket . . . kanske jeg kunde skaffe dem nede fra gartneriet.

KONVALESCENTEN. De er altfor snil. Men asters og stokroser — det er jo høstplanter, kjære Dem. Og vi blir nok ikke her saalænge.

SØSTEREN. Ja, men saa kommer her sikkert non andre. Og saa kan De plante for *dem*.

KONVALESCENTEN. Det har De ret i. At De, lille søster, skal behøve at minde mig om det!

Men saan er det — De lever hele Deres liv bare for andre. De har faat *mig* til at gro ogsaa . . . mig som var opgit har De faat til at livne op igjen som et sykt træ . . . Jeg føler mig formelig som om jeg sidder her og spirer. Men det er vel bare de grønne ruderne i plædet.

SØSTEREN. Det er da ikke mig som . . . Det er da luften og kuren.

KONVALESCENTEN. Jo, det er ingen anden.

Fordi De er en blid kvinde, søster. En blid kvinde er bedre end ozon.

SØSTEREN. Nei, jeg maa vist nedover igjen.

KONVALESCENTEN. Snak, det er jo Deres frieftermiddag. Nu skal De være her og spise med os.

SØSTEREN. Tak, men —

KONVALESCENTEN. Og De gjør slet ingen forskjel paa Deres patienter. Idag skinner De paa mig, for De skinner paa retfærdige og uretfærdige . . . Men sig mig, søster — har det aldrig hændt, at De er blit rigtig glad i en enkelt?

SØSTEREN (tier forlegen).

KONVALESCENTEN. Nei, nu spør jeg dumt og indiskret. Som om unge piger skulde kunne forelske sig i tæringspatienter! Huttetu.

Er der ellers non forandring nede paa anstalten?

SØSTEREN. Nei . . . jo adjunkten er død. Han døde i mandags. Jeg har vist rent glemt at fortælle det.

KONVALESCENTEN. Adjunkten . . . jasaa. Saa det gik den veien med det ensomme skind. Jaja. Der er jo saa mange adjunkter.

SØSTEREN (naivt). Nei, jeg tror ikke der har været nogen som vor. Han glæded sig til at dø . . . han kaldte døden den store sommerferie.

KONVALESCENTEN. Se det! Ja han havde udtjent. Der skulde ikke presses flere timer ud af ham. (Hen for sig.)

Der er en fornuftig mening og bestemmelse med alt det som sker. Det er ikke blindt tilfælde, at *den* dør og *den* kommer sig . . . Og der er saamange adjunkter.

SØSTEREN (nølende). Og undskyld — saa var der én ting jeg gjerne vilde spørge om.

KONVALESCENTEN. Naa søster?

SØSTEREN. Ja det var om boken. Skulde den kanske være til os alle?

KONVALESCENTEN. Nei kjære, jeg skrev jo tilegnelse i den til Dem. Der er vel heller ingen anden dernede, som bryr sig om hvad jeg skriver.

SØSTEREN. Jo. Men jeg synes det vilde være saa morsomt at være allene om den.

KONVALESCENTEN. Men det var da sødt af Dem. De andre kan jo faa hvert sit exemplar, om de vil.

SØSTEREN (skuffet). Med tilegnelse?

KONVALESCENTEN (ser paa hende og smiler). Nei, absolut blottet for tilegnelse. Forresten skal ingen af dem faa den. De kan kjøbe den. Hils og sig dem, at jeg er salgbar.

SØSTEREN (glad). Tak! (Døren gaar op og hustruen kommer ud paa verandaen. Hun har en liden kurv i haanden.)

HUSTRUEN. Det er umaadelig venlig af Dem at komme her med alle de smaaplanterne, søster Constance, men jeg kan forsikre Dem, at De har havt det besværet til ingen nytte. Min mand kommer aldrig til at umage sig med at putte dem i jorden.

KONVALESCENTEN. Tro hende ikke, søster. Har jeg kanske ikke spadd op et stort stykke til kjøkkenhave?

HUSTRUEN. Jo, du har vist rotet lidt med en spade ved gavlvæggen. Men hvad skal det forresten være til? Vi reiser jo snart — jeg ialfald.

SØSTEREN (til konvalescenten). Det er sandt — nei, at jeg har kunnet glemme det! Jeg skulde hilse fra overlægen, at De godt kan beholde huset juli ud.

KONVALESCENTEN (til hustruen). Der kan du høre.

SØSTEREN. Og jeg skal saa gjerne sætte planterne . . . Faar jeg lov?

KONVALESCENTEN. Ja hvis De endelig vil. Jeg skal naturligvis hjælpe Dem. (Søsteren samler bundten og gaar ud om hushjørnet i baggrunden.)

HUSTRUEN (paa trappen). Du har da bestandig lykken med dig.

KONVALESCENTEN. Det pleier du at si i det siste. Hvad sigter du til egentlig?

HUSTRUEN. Nei, tro endelig ikke jeg mener den lille pleiersken. Hun er dig vel undt. Nei jeg tænker paa huset her, som du faar beholde.

KONVALESCENTEN. Det faar vi da begge.

HUSTRUEN. Jeg véd ikke. Jeg maa jo snart ned til byraaet mit igjen.

KONVALESCENTEN. Det behøver du ikke, kjære. Statistiken har tid til at vente. Og desuden kommer jeg til at tjene nok for os begge — nok for i sommer ialfald.

HUSTRUEN. Nei virkelig! Nok for i hele sommer?

Men alligevel. Jeg trives ikke rigtig her oppe paa svarte skogen.

KONVALESCENTEN. Nu i den lyseste tiden! Jo her trives vi. Du har da ellers ikke nævnt no om det før?

HUSTRUEN. Nei, jeg har ikke det. Jeg pleier ikke at nævne mig selv ved enhver anledning. (Langsomt ned imod ham.)

Men jeg har lyst til mit arbeide igjen og lyst til byen.

KONVALESCENTEN. Nu forstaar jeg dig ikke, kjære Elly — du kom da hid op frivillig . . . da jeg var saa bra at jeg kunde bo udenfor kurhuset. Og alt har været godt . . . og alt vondt været glemt. Og vi har begyndt livet fra nyt af igjen.

HUSTRUEN. Og det tror du lar sig gjøre? Jeg synes det er omtrent som det var før og som det vel maa være.

KONVALESCENTEN. Men jeg er . . . og blir mere og mere . . . ganske frisk igjen. Betyr ikke det no for dig?

HUSTRUEN. Jo Adolf. Det er det vigtigste. At du kommer dig er det vigtigste.

KONVALESCENTEN (betydningsfuldt). Og desuden er en anden ting næsten ligesaa vigtig.

Skulde vi nongang holde sammen, fik det vel være nu.

HUSTRUEN. Ja, jeg véd vi maa . . . Men kunde du ikke finde dig i at være allene en tid og la mig være allene?

KONVALESCENTEN. Dette er bare luner som maa hænge sammen med din tilstand, ja og forresten skal du netop skaanes i denne tid, og hvordan vil du, at jeg skal skaane dig, naar du gaar din vei og jeg ikke har dig her?

HUSTRUEN (overhører — heftig). Nei, jeg har saavist

ingen luner. Jeg har bare no jeg maa redde i mit sind, jeg ogsaa. Jeg faar ikke alt ordnet for mig af Gud og gode mennesker — jeg maa nok være mit eget stakkars upaalidelige forsyn. (Lidet ophold.)

KONVALESCENTEN. Du Elly — véd du hvad vi gjør? Dette opsætter vi at snakke om til første regnveirsdag.

Hvor skal du hen med den kurven?

HUSTRUEN. Plukke non blomster. Jeg maa jo pynte op lidt til dine venner kommer op.

KONVALESCENTEN. *Vore* venner. Ja, gjør det, Elly. Og lad os skaane hverandre — ikke sandt? I dette veiret!

HUSTRUEN (haanlig). Men forleden da det regned, skulde du ogsaa skaanes.

KONVALESCENTEN (desperat). Ja for dryp. For uafladelig dryp af mismod.

SØSTEREN (frem om hushjørnet i baggrunden). Jeg véd ikke, om jeg har sat dem rigtig —?

KONVALESCENTEN. Nu kommer jeg og hjælper Dem, søster. Flux har De mig. (Kaster plædet og reiser sig.)

HUSTRUEN (op paa verandaen). Jeg lægger nøklen over karmen, saa slipper dere at holde øie med døren. (Gjør som hun sier og gaar ud frem om huset tilvenstre.)

KONVALESCENTEN (til søsteren). Skulde vi kanhænde sætte stokroserne ved den øvre gavlvæggen?

SØSTEREN. Nei, den vender jo mod nord . . . der vilde de nok ikke trives . . . Men vil De ikke se om jeg har sat grøntsa . . . (Foran ham ud bag huset. Samtidig kommer d o k t o r e n veien fra høire. Han er i sportskostyme og har skudt luen bag i nakken. Gaar op trappen og banker paa døren . . . Venter og gaar ned igjen, hen til bordet og tar en af aviserne . . . derefter en anden . . .)

DOKTOREN. De er jo gamle . . . (Løber over den.)

Ah, jeg forstaar. Det er anmeldelser man inter-

esserer sig for. (Tar avisen med sig og sætter sig paa trappen. Tænder snadden og læser. En stund efter kommer vennen frem paa veien. Han er iført sort redingote, lys vest og bærer i haanden sin panamahat.)

DOKTOREN. Naa — du haler dig endelig efter . . .

VENNEN. Ja. Jeg anser det for en fordel at kunne slentre. Mine muskler higer ikke efter sportslige bedrifter. Men hvorfor sidder du udenfor?

DOKTOREN. Hytten er lukket. Der er ingen hjemme.

VENNEN. Det maa jeg si. Altsaa hele denne tindebestigning forgjæves. Men vi havde da meldt os i telefon til sanatoriet.

DOKTOREN. Aa, de er vel bare ude i skogen og sanker violer.

VENNEN. Voxer der virkelige violer i skogen? Det er merkelig. (Er kommet frem paa tunet, stanser og ser sig om.)

Ja, jeg maa si det er smukt her. (Peger paa lovhænget over taget.)

Er det syrener, alle de hvide klaserne?

DOKTOREN. Nei, det er hegg.

VENNEN. Hegg! Det er merkelig! (Ryster paa hodet. Gaar langsomt forbi doktoren op trappen og sætter sig tilrette i en kurvstol.)

Ja, nu maa vel du ogsaa i al din plumpe materialisme begynde at anerkjende mirakler?

DOKTOREN (lægger fra sig avisen). Hvilket mirakel?

VENNEN. Adolf!

Han var da virkelig dømt til døden, undsagt af lægerne. Og se nu — nu plukker han violer af alle livsens kræfter paa trods af alle videnskabelige humbugprofetier.

DOKTOREN. Lægevidenskaben er ikke helt uden andel i hans helbredelse ialfald. Det var da dernede

paa sanatoriet, sygdommen tog en gunstig vending. Kavernerne har lukket sig.

VENNEN. Hah! Kavernerne! Jeg var den eneste som sa det paa forhaand. Tuberkler, sa jeg. Tuberkler, kjære ven, er lunefulde som kvinder — (med meget eftertryk) *sa jeg* til Adolf.

DOKTOREN. Ja, da var det jo heldig, at tuberklerne tilfældigvis var i godt lune.

VENNEN. Hmm . . . Sygdommene er uudforskelige. Se nu pa mig for eksempel.

DOKTOREN. Du har da aldrig været syk.

VENNEN. Nei gudskelov! Men hvorfor har jeg aldrig været syk? Kan *du* si mig det?

DOKTOREN (vender sig). For det første, fordi du har en tæt ugjennemtrængelig kubbe af en krop, og for det andet fordi du pleier det du kalder dette usle legeme med den våreste og kjærligste omhu.

VENNEN. Nei min ven. Sygdommene er uudforskelige. (Ryster paa hodet.)

DOKTOREN (reiser sig og strækker armene). Du fik jo forresten ikke ret, du heller . . . i *dit* fag. Boken hans gjorde jo lykke den trods dine kritiske humbugprofetier.

VENNEN. Er Du gal! Jeg som sa den var et mesterverk . . . en svanesang paa prosa.

DOKTOREN. Ja det blir den altsaa ikke.

VENNEN (med en nuance af misnøie). Nei *det* later ikke til. (K o n v a l e s c e n t e n og efter ham s ø s t e r e n frem i baggrunden.)

KONVALESCENTEN. Stemmer, sa De — jovist der har vi jo doktoren . . . og Klercken ogsaa. (Frem mod dem. De hilser og trykker hverandres hænder.)

KONVALESCENTEN. Javist, vi planter kaal. (Til søsteren.)

Aa kjære Dem, søster, De maa ta Dem en tur op i lien og se at finde min kone. Hun er vel oppe ved Larsjordet, tænker jeg, og plukker ranunkler. Hauk efter hende. (Søsteren hurtig ud tilvenstre.)

VENNEN. Ja velkommen tilbage til livet. Jeg maa si du er forandret siden sist.

KONVALESCENTEN. Naar var sist egentlig?

VENNEN. Det er vel snart fire maaneder siden. Ja, det kan man kalde at komme sig. Jeg havde i hvert fald ventet at finde en restaureret ruin; men du gjør alle menneskelige beregninger tilskamme.

DOKTOREN. Undtagen dine altsaa.

VENNEN (hører ikke). Du er som en gran . . . en gran i skogen . . . med nyt løv . . .

KONVALESCENTEN. Ja, Gud være lovet. Det var jo en lykke, at jeg dengang i vinter, i min dybeste elendighed, enda havde sjælskraft til at sætte igjennem, at jeg kom op til denne velsignede kuranstalten.

VENNEN. Saa . . . jeg trodde det var —

KONVALESCENTEN. Nei, Elly forstod naturligvis ikke mit eget beste . . . og det frygtelige for hende var, at vi maatte skilles — kanske for bestandig. Men kom, lad os sætte os. Sæt dig, Klercken, og du, doktor. (De sætter sig rundt bordet under træet.)

Her er cigaretter . . . nu begynder jeg saa smaat at røke igjen selv ogsaa. (Byr Klercken som tænder en cigaret.)

DOKTOREN. Tak, jeg har snadde.

Ja, du er virkelig et smukt resultat af dine egne og Vorherres forenede bestræbelser.

KONVALESCENTEN. Din ironi er spildt paa mig, doktor. Jeg har næsten været over paa den andre siden, og det er en oplevelse, en ikke glemmer . . . Du Klercken som har læst alt, hvem er det som

har sagt, at det fri menneske mindst af alt tænker paa døden?

VENNEN (citerer høitidelig). Homo liber de nulla re minus quam de morte cogitat . . . Det er Baruch Spinoza.

KONVALESCENTEN. Ja, jeg føler mig nu som et frit eller som et befriet menneske. Jeg har set døden i øinene, og jeg har overvundet den.

DOKTOREN. Kan du egentlig være saa sikker paa det?

KONVALESCENTEN. Jeg véd selvfølgelig, at jeg maa dø engang. Kanske iaar . . . kanske om mange aar. Men jeg *tænker* ikke mere paa døden. Den har mistet sin brodd. Aa, det store vidunder som er livets gjenkomst i ens blod! (Et fjernt hallo lyder oppe i lien. Det besvares med et enda fjernere . . .)

DOKTOREN og KONVALESCENTEN (samtidig). Tyh . . . det var Elly . . .
Tyh . . . det var søster Constance.

DOKTOREN. Den anden stemme var Ellys.

VENNEN. Kan du høre det? Det er merkelig.

KONVALESCENTEN. Det var søster Constance som hauked først.

VENNEN. Det er et godt navn for en pleierske.

KONVALESCENTEN. Ja, men det passer ikke til hende. Ikke i klangen. Kan du ikke høre det?

DOKTOREN. Jeg skjærer opover og møder dem. Bliv færdig med filosofien til jeg kommer igjen. (Ud tilhøire.)

VENNEN. Du interesserer dig nok for den lille pleierske.

KONVALESCENTEN. Ja, hvordan skulde jeg undgaa det? Interesserer ja . . . Det er ogsaa et ord! Det er som om jeg vilde si, at jeg interesserer mig for solskin.

VENNEN. Det er altsaa varmere, med andre ord?

KONVALESCENTEN. Nei, hvor vil du hen? Aa Klercken, min ven, du skulde forelske dig endelig engang . . . gjerne gifte dig . . . slaa dig løs!

VENNEN. Muligens paa dødsleiet. Neppe før.

KONVALESCENTEN. Jeg har jo Elly ogsaa. Min tapre og gode hustru . . . (Tankefuldt.)

Men hun har jo ikke alt, hun heller. (Med et sprang i tanken.)

Husker du da du besøgte mig nede i pensionatet? Det var vist enda den siste dag jeg var der . . . det var i min værste tid ialfald . . . Du underholdt mig om Job . . . og det kunde passe, selv om det ikke var videre taktfuldt.

VENNEN. Det var du selv som leded samtalen ind paa religiøse omraader.

KONVALESCENTEN. Ja, det var det, jeg vilde sagt. Fordi jeg var i nød -- jeg vidste hverken ud eller ind. For træet var der haab, sa du . . . men jeg var som et mørt og trøsket træ, uden haab . . . Senere paa kvelden fik jeg besøg af en prest. Og véd du, hvad jeg sa til ham? Jeg sa til ham at jeg *trodde* . . . og læg merke til, at jeg hengav mig til den forestilling, at jeg trodde, saa jeg selv trodde, at jeg trodde. Man taler om at klynge sig til et halmstraa, men jeg klynget mig til et halmstraa, som jeg selv opdigtede . . . et visionært halmstraa. Kan du forstaa det?

VENNEN. Jeg forstaar ikke ganske hensigten med den dialektiske manøvre.

KONVALESCENTEN. Jo, for saa, ser du . . . saa fik jeg bevist for mig selv, at halmstraaet eller troen ikke *kan* holde den synkende oppe . . . og at jeg var redningsløst fortabt, saa Gud selv, om han var til, ikke kunde hjælpe mig.

VENNEN. Det er spidsfindig.

KONVALESCENTEN (afgjørende). Nei, det er ikke. For ved det spranget ud i fortvilelsen vandt jeg befri-

else . . . Min sjæl blev øde og tom, og Gud kunde paany skabe verden og sit billede i den . . . Nu indser jeg hensigten med min sygdom, mine tab og mine ydmygelser. For træet var der haab . . . nu grønnes atter livstræet i mig.

VENNEN. Jeg har vanskelig for at forsone alt dit alvor med al din letfærdighed. (Ryster paa hodet.)

KONVALESCENTEN. Det har jeg selv ogsaa. Men hele befrielsen . . . hele min nye styrke ligger i den erkjendelse, at de to ting ikke *behøver* at forsones. Menneskene gaar jo ofte istykker bare af angst for ikke at være hele. Jeg er kommet til det, at slig som jeg er, er jeg bestemt til at være.

VENNEN. Det er jo egentlig en behagelig livsvisdom, men ikke saa paalidelig. Du *er* jo ikke den samme nu som forrige gang jeg saa dig.

KONVALESCENTEN. Nei, det er jeg netop ikke . . . Jeg fornemmer livet om mig og livet i mig anderledes, jeg er ikke mørkræd længer, ikke ræd for de mørke egne i mig selv længer . . . jeg gaar tryg og glad mit nye liv imøde uden at snuble over mine egne synder og uden at stille mig selv den latterlige opgave at være karakter.

VENNEN. Jah — Gud véd hvor du saa til syvende og sist flyter hen . . . (Ryster atter paa hodet.)

KONVALESCENTEN (ler). *Det* er det jo netop hans sag at bestemme . . . Men se der — der kommer de endelig. (Peger ud mod høire.)

Se doktoren, som aldrig blir træt af at gjøre kur til min kone.

VENNEN. Du tar *det* ogsaa som en bestemmelse.

KONVALESCENTEN. Det lægger ialfald et svagt skjær af romantik over hans skikkelse —

VENNEN. Som den kan trænge, ja. Tænk doktoren som romantisk elsker. Det er no nyt! (Doktoren med de to damer frem fra høire. Han bærer hustruens kurv fuld

af gule blomster . . . vennen reiser sig og hilser ceremonielt paa hustruen.)

DOKTOREN (holder kurven med blomsterne op i ansigtet paa vennen). Kjend her, Klercken. Hele forsommeren.

VENNEN. Men disse violerne er jo ikke blaa.

HUSTRUEN (leende). Kjære Klercken, hvor vil De hen? Det er jo balblom . . .

VENNEN (misfornøid). Jasaa!

KONVALESCENTEN. Nu sætter vi os paa verandaen, og saa skaffer damerne os non forfriskninger. Eller skal *vi*, søster? (Han gaar foran hende op paa verandaen, finder nøklen og aabner. De gaar ind i huset.)

VENNEN. Deres mand er jo kommen fuldstændig til kræfter.

HUSTRUEN. Ja, om det vil vare.

DOKTOREN. Med en slig sygdom kan man aldrig regne paa sikker helbredelse. (De sætter sig efterhaanden om bordet paa verandaen.)

VENNEN. Tag mit ord for at Adolf blir hundrede aar . . . livet er et langt lærred. (Søsteren kommer ud med rhinskvin og glas. Efter hende konvalescenten.)

KONVALESCENTEN. Og saa var det plædet mit, lille søster . . . (Hun løber ned efter det.)

Hvis jeg havde raad til det, vilde jeg prøve at faa kjøbt dette lille huset af sanatoriet . . . bare til minde om den sorgfrieste tid i mit liv . . . (Han sætter sig. Søsteren tilbage og lægger plædet om ham.) Tak! Det er ikke frit for at jeg kulser lidt . . . Aa læg non kubber paa peisen ogsaa søster. (Søsteren ind i huset.)

VENNEN. Du kan kjøbe, hvad du vil . . . du tjener jo penger.

KONVALESCENTEN. Ja, næsten to tusen kroner. Paa *en* liden bok. Men nu jeg har faat vind i seilene, nu skal jeg skrive. Hvad tror du dette huset kan koste, doktor?

DOKTOREN. Jeg tror aldeles ikke det er tilsalgs. Vilde du ogsaa gjerne bli boende her, Elly?

KONVALESCENTEN. Ja, ikke sandt Elly? Tænke sig til at eie det . . . at eie et hus som var ens eget . . . dit og mit. Et blivende sted i verden. Vi kunde være her til den sene høst . . . Vinteren med gjerne. Det er stort nok ogsaa — foreløbig —

HUSTRUEN (afbryder). Ja det er overflødig stort nok. Men jeg er ikke tilsinds at bo her.

KONVALESCENTEN (mildt indtrængende). Nei, hør nu Elly . . . lad os ikke forvilde os ud i det blaa. Du maa da vide, hvad du selv vil . . . og du kan ikke og skal ikke ville no andet end vi vil begge to . . .

VENNEN. Det er altsaa viljefriheden indenfor ægteskabets ramme.

KONVALESCENTEN (forbauset). Jeg lægger da ikke baand paa nogen. Jeg er bare begeistret for dette huset . . . Bliv med ind Klercken, skal jeg vise dig kvisten min med udsigten.

VENNEN. Det haster ikke. (Nipper til sit glas.)
Her sidder vi jo godt. Og jeg for mit vedkommende træder nødig indover dørstokken til en idyl.

DOKTOREN. Du er da ikke misundelig?

VENNEN. Nei, men jeg er overtroisk. Det hændte mig engang, at jeg var saa uheldig at vælte en blomstervase hos et nygift par. Den gik naturligvis istykker, og inden aar og dag var parret separeret.

KONVALESCENTEN (ler). Det har været en skjør vase.

VENNEN. Næppe skjørere end den ægteskabelige lykke.

HUSTRUEN (med et smil). Det er Dem vist igrunden en trøst, Klercken?

VENNEN. I min ensomhed ja. Forsaavidt som en erkjendelse kan være trøstefuld. Men det er yderst tvilsomt.

KONVALESCENTEN. Paa os preller alle mismodige erkjendelser af, kjære ven. Ikke sandt, Elly? (Hustruen taler dæmpet med doktoren og hører ikke.)

VENNEN. Og det gratulerer jeg dig til . . . Jeg har ogsaa hørt af andre, at konvalescens er den rene lykketilstand — den rene rus.

Og i betragtning af hvad den fører til, er det særdeles paafaldende.

KONVALESCENTEN (forstaar ikke). Hvad den fører til? Den fører jo til —

VENNEN. Den fører tilbage til livet med alle dets banale trængsler og skuffelser. Vil du kanske modsi mig i det?

KONVALESCENTEN. Ja, det vil jeg. Af fulde lunger, om jeg kunde. Du skulde vide, hvad det er at træffe igjen alle tingene — for det er jo dem vi elsker . . . ikke det usynlige, ikke lovene og det evige . . . nei tingene, stenene i uren, bladene paa trærne . . . en ung piges smil, et barns lille flygtige graad . . . for sligt er jo ogsaa ting, vi finder paa vor vei og som skjænker sig til vore sanser. Aa, du aner ikke hvad et græsstraa eller kvidret af den første fugl om morgenen betyr for den, som uventet kommer tilbage og fornemmer . . . *fornemmer* i en lyksalig ørske af svaghed . . . altfor tydelig, klart saa det smerter . . . Nei jeg kan ikke forklare det. Det er som om hver liden urt havde rod i mit eget hjerte . . . Jeg tar gjerne de kommende trængsler og skuffelser for at ha oplevet slige dage som disse.

DOKTOREN (ser op og banker ud sin snadde paa rækverket). Naaja — den opspiltheden er et velkjendt nervøst fænomen. Den gaar nok over, og saa ser du paa græs og smaasten og smaafugl omtrent som alle vi andre — ja undtagen naar du digter naturligvis.

VENNEN. Jasaa. Nei, der findes heldigvis forskjellige grader af sensibilitet.

DOKTOREN. Du er vel natursværmer, du ogsaa . . . Du med de gule violerne.

HUSTRUEN (ler). Nei, nu skal dere holde fred.

VENNEN. Det er doktoren som i dette tilfælde knækker fredspiben. Jeg taaler ikke hans anmassende optræden.

KONVALESCENTEN. Kom saa skal jeg vise dig huset vort . . . Kvisten min med udsigten. Derinde brænder det paa peisen ogsaa.

VENNEN. Nei det er best jeg gaar nedover.

DOKTOREN (ertende). Nei, det er best du venter og faar følge med mig. Det er ensomt og dystert i skogen.

VENNEN. Saa lad mig se peisen. (De to ind.)

HUSTRUEN. Der er heller ingen vase, De kan rive ned derinde, Klercken. (Hun reiser sig og gaar ud paa tunet. Der staar ildskjær af peisen gjennom den aabne dør.)

HUSTRUEN. Hvorfor er du saa olm idag?

DOKTOREN (efter hende ud paa tunet). Fordi jeg er et almindelig, ordinært menneske.

HUSTRUEN. Ja, det er du vist.

DOKTOREN. Jeg mangler gemyt og sensibilitet.

HUSTRUEN. Du er ogsaa saa vrien og krakilsk mod dem begge.

DOKTOREN. Ja.

HUSTRUEN. Men Adolf er konvalescent, det faar du tænke paa. (Hun sætter sig paa bænken under træet.)

DOKTOREN. Det vil han være herefter i hele sit liv. Det kan jeg fortælle dig paa forhaand.

HUSTRUEN. Du mener han kan aldrig bli helt frisk igjen?

DOKTOREN (trækker paa skulderen). Jeg mener at kroniske konvalescenter skulde skytes.

HUSTRUEN. Og det sir *du* som selv, med store opofrelser, fik ham herop til kuranstalten.

DOKTOREN (brutalt). Jeg sendte ham herop, fordi jeg *ikke* trodde paa kuren. For at bli kvit ham engang . . . Hører du det?

HUSTRUEN. Du bagtaler dig selv. Det ved *du*, og det ved *jeg*. Og det er uretfærdig af dig at bebreide ham det, som ikke kan være anderledes . . . bebreide ham at han lever.

DOKTOREN (haanlig). Ja, det er naturligvis bare blomster og trær og smaasten, som gjør ham lykkelig. Ikke du.

HUSTRUEN (haardt). Jeg er bundet . . . det ved du jo. Og jeg øiner ingen udvei til befrielse.

DOKTOREN. Du glir ind i hans liv igjen.

HUSTRUEN. Du faar tænke paa, at jeg aldrig er glid ind i dit.

DOKTOREN (ondt). Nei, du har ingenting at bebreide dig. *Saa* latterlig er jeg.

HUSTRUEN. Skal jeg endelig minde dig om den siste kveld dernede . . . da jeg sa ham alt. *Da* glemte han ialfald sig selv, *da* tænkte han bare paa mig midt i sin kvide. Og da bandt han os begge . . . Du har ikke ret til at pine mig.

DOKTOREN. Og fordi han en eneste gang i sit liv viste en slags sjælsstorhed . . . om det kan kaldes saa, for manden var jo halvt utilregnelig . . . derfor skal du i hele dit liv — nei det er for dumt, for sentimentalt —

HUSTRUEN. Dengang da han var i nød . . . ikke fordi han skulde dø, men fordi han skulde miste mig . . . da elsked jeg ham. Og om han var død dengang, vilde jeg heller ikke kunnet bli din.

DOKTOREN. Men nu da . . . siden . . . saa skulde han vel staat ved sit ord, om han havde været en mand, og git dig fri. Og det skal jeg ogsaa tvinge ham til.

HUSTRUEN. Det kan du ikke.

DOKTOREN. Det skal vise sig. Skulde jeg skaane ham saalænge han er i konvalescens, maatte jeg vente i hundrede aar.

HUSTRUEN. Forstaar du ikke, at du maa la mig være i fred.

DOKTOREN. Nei, jeg kan ikke forstaa no saa meningsløst.

Nu skal du bare ikke ængste dig . . . jeg skal ikke buse paa ikveld — Klercken er desuden her — nei overlang . . . imorgen naar jeg træffer ham allene . . . overlang, overlang . . . bare ikke altfor længe, Elly. Jeg har jo beilet til dig et halvt aar. Lad mig ikke vente i hundrede.

HUSTRUEN (ser opmerksomt paa ham). Saa du kan vente?

DOKTOREN. Det har du jo vænnet mig til.

HUSTRUEN. Men da . . . da er det ikke saa farlig for dig . . .

DOKTOREN. Hvad mener du med det?

KONVALESCENTEN (frem i døren). Vil dere ikke komme ind til peisen? Søster Constance har fundet frem mad til os i spiskammeret.

HUSTRUEN (reiser sig). Jo nu kommer vi. (Konvalescenten ind igjen.)

DOKTOREN (roper). Nei. (Til hustruen.)

Hvad var det du mente?

HUSTRUEN. Jeg har ikke været ærlig mod dig, Harald. Jeg som bare er et lidet tørt arbeidende pligtmenneske — jeg kan vel ikke sprænges af nogen følelse. Jeg er bare glad i dig, Harald . . . Du er min beste ven, men elsket dig har jeg ikke.

DOKTOREN (rolig). Du lyver, Elly. Du ser mig ind i øinene og lyver. Men du kan ikke lyve for dig selv.

HUSTRUEN (som før). Nei, det behøver jeg heller ikke. Men jeg har ikke forstaat mig selv . . . jeg tog det

for kjærlighed, at jeg likte dig bedre end non anden mand . . . Jeg kunde nok bare like . . . eller ikke like. Mere varme er der ikke i mig. (Heftig.)
Kan du nu engang opgi mig.

DOKTOREN. Nei. Nei dette er umulig.
Hvad er det du prøver at skjule for mig?
Hvad er det som er hændt? (Nærmere hende.)
Sig at det er forrykt det som faldt mig ind. Elly — hører du.

HUSTRUEN (haardt). Ja, det er saa . . . siden du ikke vil skaane mig for at si det. Jeg skal ha et barn. Han og jeg. Forstaar du det nu?
Jeg hader dig som jeg bare hader mig selv og mit liv . . . Skammer du dig ikke over mig? Er du ikke færdig med mig enda? Vil du befri mig enda? (Ophold. De staar og stirrer paa hverandre.)

KONVALESCENTEN (ud paa verandaen. Bag ham i døraabningen vennen). Blir aldrig dere sultne? Jeg har opdaget at det karakteristiske for konvalescens er umætteligheden.

VENNEN. Ja . . . Umætteligheden. (Ryster paa hodet . . . Hustruen og doktoren langsomt op mod verandaen.)

KONVALESCENTEN. Du er da ikke konvalescent.

VENNEN. Nei, men jeg var sulten.

KONVALESCENTEN. Det er en pragtfuld fornemmelse at øge igjen — formelig i pundevis.
Her staar cigaretterne. (Vennen tænder.)

DOKTOREN (ved trappen). Nu er det best vi gaar.

KONVALESCENTEN. Vist maa du ei. Gaa heller ind og faa dig no skinke og laks . . . Der staar koldt øl derinde ogsaa.

VENNEN. Ja, saameget mere som du er en notorisk materialist. Eller hvad, frue? Han har neppe siddet herude og hvisket til Dem om stjernerne.

HUSTRUEN. Jeg ser ingen stjerner.

VENNEN (ser op). Ikke jeg heller, men jeg tror alligevel paa dem. Jeg tilhører ikke denne raa tid, som opfatter stjernerne som himlens lysreklamer. O stella fulgente, mirata dal mar! Læser De nongang Petrarca? *Det* var en romantisk elsker.

KONVALESCENTEN (hutrer). La mig faa plædet om mig, Elly.

Tak!

Nei, sæt dig Klercken og tal om Petrarca.

VENNEN. Tænke sig til en mand, som skrev slige sonnetter!

Stjerneregn . . . matgyldne kaskader . . . og som elsked som han sin uopnaaelige Laura . . . (Han udtaler navnet med italiensk diftong) som var gift og stadig nedkom. For hver af hendes barselsenge en sonettekrans fra den glødende platoniker! Tilslut blev det elleve børn fra hende og elleve bind fra ham. Hvad gir De mig for det? Sligt forekommer ikke i denne barbariske tid.

KONVALESCENTEN. Sonnetten er ogsaa en uddød kunstart.

VENNEN. Men ikke barneavlingen. Der har digterne gaat i spidsen i nutiden. (Ryster paa hodet.)

KONVALESCENTEN. Ja, hvorfor ikke?

VENNEN. Aa, jeg kom bare til at tænke paa litteraturen. Jeg er jo konsulent.

KONVALESCENTEN. Barn ja . . . Børn . . . Barn . . . (Pludselig.) Det er da en lykke da. Kronen paa verket. (Reiser sig saa plædet glir af ham og tar et skridt henimod hustruen med fremrakte hænder.)

VENNEN (kjølig bekymret). Driv nu ikke konvalescensen for vidt.

HUSTRUEN (med et blik som stanser ham). Sæt dig.

DOKTOREN (med en ond og anstrengt latter). Hah!

HUSTRUEN. De har været morsom, Klercken. Men det er bare doktoren som paaskjønner Dem.

KONVALESCENTEN (ser sig forvildet omkring). Jeg er i et underlig selskab. Dere er saa hentydningsfulde. Det er da for fanden en ærlig sag for gifte mennesker at faa . . . børn.

VENNEN. Ja det véd Gud . . . det er en ærlig katastrofe.

DOKTOREN. Undskyld at jeg lo, Elly, men jeg er saa tungnem . . . Jeg kom til at tænke paa Petrarca . . . først nu. Jeg er af dem som kan høre en morsomhed i fjerde etage og ikke opfatter den før nede i anden og ikke ler før jeg er helt ude paa gaden . . .

HUSTRUEN. Saa er det godt du har hele veien nedover at le paa.

DOKTOREN. Tilgi mig, Elly.

HUSTRUEN. Nei.

DOKTOREN. Er *det* det siste du har at si mig.

HUSTRUEN. Ja.

DOKTOREN. Saa skal jeg gaa.

KONVALESCENTEN (holder hænderne op til panden). Jeg forstaar ikke . . . Ikke et muk.

VENNEN. Du er noksaa vanskelig, min gode ven. Saa længe du var syk, omgikkes vi dig med tilbageholdt aandedræt . . . Nu kræver den fri tone sin ret.

DOKTOREN (til alle). Farvel.

KONVALESCENTEN. Farvel doktor . . . men gaar du ogsaa, Klercken?

VENNEN. Ja . . . det er blit sent. Og det sukker saa tungt i løvet . . . Aftenens melankoli . . . efter en ny spildt dag. Ak herregud. (Ryster paa hodet.)

KONVALESCENTEN. Spildte dage — — dem kjender jeg ikke.

Ja, saa følger jeg dere ialfald over tunet. (De gaar sammen. Hustruen sidder igjen.)

SØSTEREN (frem i døren). Nu har jeg vasket op.

HUSTRUEN. Nei, har De det, kjære. Det skulde jeg da gjort selv.

SØSTEREN. Det var bare non smaating.
Kan jeg gjøre no andet . . . ellers maa jeg nok gaa. Jeg skulde være hjemme til ni.

HUSTRUEN. Nei tak, søster Constance. Det skulde da være, om De vilde bli her . . . være her, mener jeg.

SØSTEREN. Være her?

HUSTRUEN. Ja hos min mand. For jeg maa reise bort for en tid.

SØSTEREN. Det kan jeg vel ikke . . . ja jeg maatte spørge overlægen, om jeg kunde faa fri.

HUSTRUEN. Men De har ikke no imod det selv?

SØSTEREN. Neida . . . jeg vil saa gjerne . . .

HUSTRUEN. Ja, saa taler vi om det imorgen.
Godnat. (Hun gaar ind.)

SØSTEREN (gaar, møder konvalescenten paa tunet). Godnat. Nu er jeg færdig.

KONVALESCENTEN. Men De vil da ikke gaa fra mig alt nu, lille søster? Jeg har jo næsten ikke faat talt et ord med Dem idag bare for disse menneskenes skyld. (Peger paa bænken.) Kan vi ikke sætte os og snakke lidt sammen?

SØSTEREN (ser sky op til den aabne dør). Nei, jeg maa gaa. Godnat. (Hurtig ud tilhøire.)

KONVALESCENTEN (ser efter hende). Blide lille pige! (Hustruen ud paa verandaen. Han vender sig og ser hende . . .)
Jeg spør, om venskab ikke er et fattig forhold mellem mennesker. Se der gik doktoren — og her har Klercken siddet og rystet paa hodet og snakket om Petrarca . . . og ikke nævnt min bok! Ikke med et ord. Petrarca. Petrarca! Jeg maa da staa ham nærmere end Petrarca!

HUSTRUEN. Du er en lykkelig mand, Adolf.

KONVALESCENTEN (sætter sig). Nu kommer du med det igjen.

Ja da. Jeg er lykkelig, for jeg græmmer mig ikke over smaa fortrædeligheder. Tvertimod: de faar mine nervespidser til at tindre. De stimulerer mig.

Nei, saa stille det er! Hvor kan maaltrosten være ikveld —

HUSTRUEN. Det er skydd over. Der kommer vist regn til natten.

KONVALESCENTEN (i en tone som om han vilde si: Det sørger nok du for). Ja naturligvis.

KONVALESCENTEN. Blev doktoren og du uvenner?

HUSTRUEN (ler og ser paa ham; ler igjen).

KONVALESCENTEN. Hvad er det du ler af?

HUSTRUEN. Spør da heller, hvem jeg ler af — dig eller doktoren eller mig selv eller os alle tre . . . Sig mig, vilde du regne det for en stor eller liden fortrædelighed, om jeg gik fra dig? Ikke for non dage, ikke for resten af sommeren, men for bestandig? Vilde det tindre lidt i dine nervespidser?

KONVALESCENTEN. Men Elly — du glemmer da vel ikke, at vi skal ha et lidet barn. Og desuden —

HUSTRUEN. Desuden —?

KONVALESCENTEN. Ja, det som er skedd skulde da for dig ogsaa bety en bekræftelse . . . en stadfæstelse eller . . .

HUSTRUEN. Fra forsynet, ikke sandt?

KONVALESCENTEN. Ja, det er din ulykke, at du ikke kan anerkjende no andet end det blinde tilfælde. Da blir jo alt mørke foran og mørke bag. Du tror ikke.

HUSTRUEN (tankefuldt). Nei — jeg tror ikke . . . ikke paa dig . . . ikke paa dit forsyn. (Ser paa ham.)

Tænk at du ogsaa har vidst engang, at der var

et andet menneske, et anderledes menneske, en kvinde ved siden af dig! At du ogsaa har været en mand og en digter i feber engang . . . (Lidenskabelig.)

Men jeg skulde velsignet det blinde tilfælde, om du var død . . . død dernede . . . *den* kveld. For *da* elsked jeg dig. Da du led, *da* elsked jeg dig. Da du elsked, *da* elsked jeg dig.

KONVALESCENTEN (langsomt). Kan jeg skabe mig om? Kan jeg selv jage en lue ind i mit sind? Kan *du*?

HUSTRUEN (i samme tone). Nei.

KONVALESCENTEN. Maa vi ikke ta dagene som de kommer!

HUSTRUEN. Jeg skal ta dem eftersom de kommer.

KONVALESCENTEN. Det er koldt. Skulde vi gaa ind . . .

Aa Elly — det er som om jeg ikke kunde naa dig længer med mine hænder . . . Og vi gaar da en sommer imøde, vi har da no godt i vente. For træet er der haab, véd du.

HUSTRUEN. Men ikke for det som er dødt i et menneske . . . (De gaar ind.)

Tæppe.

